

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**İLKOKUL 4. SINIF TÜRKÇE DERSİNDE
GÖRSEL OKUMA–GÖRSEL SUNU ÇALIŞMALARINDA
DEĞERLER EĞİTİMİNDE KİTLE İLETİŞİM
ARAÇLARI KULLANILMASININ DEĞER EDİNİMİNE
VE TÜRKÇE DERSİNE YÖNELİK TUTUMA ETKİSİ**

Aynur TARAKÇI

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

İLKOKUL 4. SINIF TÜRKÇE DERSİNDE GÖRSEL
OKUMA-GÖRSEL SUNU ÇALIŞMALARINDA
DEĞERLER EĞİTİMİNDE KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI
KULLANILMASININ DEĞER EDİNİMİNE VE TÜRKÇE
DERSİNE YÖNELİK TUTUMA ETKİSİ

Aynur TARAĞCI

Danışman

Doç. Dr. Fatma SUSAR KIRMIZI

Bu çalışma Bilimsel Araştırmaları Destekleme Fonu tarafından 2012
EĞBE 004 nolu Yüksek Lisans projesi olarak desteklenmiştir.

Denizli- 2013

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

Bu çalışma İlköğretim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı'nda jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Fatma SUSAR KIRMIZI

Üye : Doç. Dr. Şükran TOK

Üye : Yrd. Doç. Dr. Selçuk ŞİMŞEK

İmza

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 24/10/13 tarih ve 21/04 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mehmet Ali SARIGÖL

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜRLER

Çalışmam süresince akademik bilgilerini ve manevi desteğini esirgemeyen büyük saygı duyduğum tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Fatma SUSAR KIRMIZI' ya, akademik anlamda bilgi ve destek sunan Sayın Yrd. Doç. Dr. Ferhat AĞIRMAN'a ve Faruk Selim TURAN'a, bu günlere gelmemi sağlayan ve her türlü fedakarlığı yapan annem Gönül ŞAHİN'e ve babam İsmail Şahin'e, bana manevi güç veren oğlum Muhammed Kürşat TARAKÇI'ya ve eşim Serkan TARAKÇI'ya, çalışmalarımda bana sonsuz destek sunan ablam Ülkü MARIM'a ve eniştem Cengiz MARIM'a çalışmamı yürüttüğüm okullardaki öğretmen arkadaşlarıma ve sevgili öğrencilerime ayrıca "İlkokul 4. Sınıf Türkçe Dersinde Görsel Okuma- Görsel Sunu Çalışmalarında Değerler Eğitiminde Kitle İletişim Araçları Kullanılmasının Değer Edinimine ve Türkçe Dersine Yönelik Tutuma Etkisi" başlıklı yüksek lisans projesine finanse destek sunan Pamukkale Üniversitesi Bilimsel Araştırmaları Destekleme Fonu'na teşekkürü bir borç bilirim.

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmaların yapılması ve bulguların çözümünde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyulduğunu bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atfedildiğini beyan ederim.

İmza :

Öğrenci Adı Soyadı : Aynur TARAKÇI

ÖZET

İLKOKUL 4. SINIF TÜRKÇE DERSİNDE GÖRSEL OKUMA – GÖRSEL SUNU ÇALIŞMALARINDA DEĞERLER EĞİTİMİNDE KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI KULLANILMASININ DEĞER EDİNİMİNE VE TÜRKÇE DERSİNE YÖNELİK TUTUMA ETKİSİ

Tarakçı Aynur
Yüksek Lisans Tezi
İlköğretim ABD, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Fatma Susar Kırmızı
Eylül 2013, 161 sayfa

Küreselleşme ve kitle iletişim araçlarının etkisiyle daha da hızlanan değer yozlaşmasının özellikle çocuklar ve gençler üzerindeki olumsuz etkisini azaltmak için değerler eğitimi son yıllarda büyük önem kazanmıştır.

Bu araştırmanın amacı İlkokul 4. Sınıf Türkçe dersinde görsel okuma görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçlarının kullanılmasının değer edinimine ve Türkçe dersine yönelik tutuma etkisini tespit etmektir.

Bu araştırma 2012- 2013 eğitim-öğretim yılı içerisinde Denizli ilinde, orta sosyo-ekonomik düzeyde bir ilkokulun 4. sınıflarında bulunan 37 öğrenciyle yürütülmüştür. Ön test, son test yarı deneysel deseninin benimsendiği araştırma on dört hafta boyunca iki ders saati olarak gerçekleştirilmiştir.

Verilerin elde edilmesinde nitel ve nicel araştırma yöntemleri bir arada kullanılmıştır. Deneysel grubunda uygulanan değerler eğitimi çalışmalarına ilişkin olarak öğrenci görüşlerini tespit etmek için görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Nicel araştırmada Tarakçı tarafından geliştirilen DEÖ ve TÜDTÖ; nitel araştırmada ise DEGÖF kullanılmıştır. Nicel verilerin çözümlenmesinde "SPSS 16 for Windows", nitel araştırma verilerinin çözümlenmesinde ise içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmada ulaşılan sonuçlardan bazıları şunlardır: 1. Değerler eğitimi programı ile yapılan çalışmalar öğrencilerin değer edinimini olumlu yönde etkilemiştir. 2. Değerler eğitimi programı çalışmalarına katılan öğrencilerin Türkçe dersine yönelik tutumlarında artış olmuştur. 3. Değerler eğitimi programına ilişkin olarak öğrenciler olumlu görüş bildirmişlerdir.

Kelimeler: Türkçe dersi, değer, tutum, görsel okuma görsel sunu, gazete ve dergi haberleri.

ABSTRACT

PRIMARY 4TH CLASS' VISUAL READING AND VISUAL PRESENTATION STUDIES IN TURKISH COURSES USE OF MASS MEDIA AND ITS EFFECT OF ACQUISITION OF VALUES EDUCATION AND ATTITUDE TOWARDS THE TURKISH COURSE

TARAKÇI Aynur
Master S.c Thesis
Elementary Education, Department of Teacher
Supervisor: Assoc. Dr. Fatma SUSAR KIRMIZI

Tez Onay Sayfası.....	i
Teşekkür.....	ii

September 2013, 161 page

Values education has gained importance in recent years to values education in order to reduce the negative impact of values degeneration that is further accelerated by the effect of globalization and the mass media, especially on children and young people.

The aim of this study is to determine the effect of primary 4th class' visual reading and visual presentation studies in Turkish courses use of mass media and its effect of acquisition of values education and attitude towards the Turkish course.

This research had been conducted in the province of Denizli, in 2012-2013 academic year, 37 students of 4th class in a primary school which had middle socio-economic level. Research in which, the pre-test, post-test experimental pattern had been chosen, carried out in two hours, for fourteen weeks.

To obtain the data a combination of qualitative and quantitative research methods were used. Interview technique are applied to the experimental group to determine students' opinions in relation to values education workshops. In quantitative research DEÖ and TÜDTÖ which is developed by Tarakçı, in qualitative research the DEGÖF, are used. "Spss 16 For Windows" was used to resolve the quantitative analysis of the data, the content analysis method was used to resolve qualitative research the data.

Some of the following conclusions were reached in the study; 1. Workshops with values education program effected the students' acquisition of values, positively. 2. There has been increase in attitudes toward Turkish classes of students participated in values education workshops. 3. Students reported favorable positive opinions about values education workshops.

Keywords: Turkish Lessons, Values, Attitudes, Visual Reading- Visual Presentation, Newspaper and Magazine News

İÇİNDEKİLER

Bilimsel Etik.....	iii
Özet.....	iv
Abstract.....	v
İçindekiler.....	vi
Çizelgeler Dizini.....	viii
Simge ve Kısaltmalar.....	x

BİRİNCİ BÖLÜM GİRİŞ

1.1. GİRİŞ	1
1.1.1. Problem Durumu.....	1
1.1.2. Problem Tümcesi.....	3
1.1.3. Alt Problemler.....	4
1.1.4. Araştırmanın Amacı.....	4
1.1.5. Araştırmanın Önemi.....	5
1.1.6. Sayılıtlar.....	5
1.1.7. Sınırlılıklar.....	6
1.1.8. Tanımlar.....	6

İKİNCİ BÖLÜM KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	8
2.1.1. Eğitimin Tanımı ve İşlevi.....	8
2.1.2. Türkçe Dersinin Değerler Eğitimindeki Önemi.....	10
2.1.3. Değer Nedir?.....	15
2.1.4. Değerlerin Sınıflandırılması.....	20
2.1.5. Değerler Eğitimi	24
2.1.6. Değerler Eğitimi Modelleri.....	27
2.1.6.1. Telkin yoluyla değer öğretimi	27
2.1.6.2. Değerlerin açıklanması.....	28
2.1.6.3. Değerler analizi.....	29
2.1.6.4. Ahlaki muhakeme.....	30
2.1.7. Türkçe Öğretiminde Görsel Okuma ve Görsel Sunu.....	31
2.1.8. Kitle İletişim Araçları ve Değerler Eğitimi.....	35
2.1.9. Tutum Nedir?.....	37
2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	41
2.2.1. Türkiye’de Yapılan Çalışmalar.....	41

2.2.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar.....	46
---	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM YÖNTEM

3.1. YÖNTEM	49
3.1.1. Araştırmanın Modeli.....	49
3.1.2. Araştırma Grubu.....	50
3.1.3. Veri Toplama Araçları.....	51
3.1.3.1. Değerler ölçeği.....	52
3.1.3.2. Türkçe dersine yönelik tutum ölçeği.....	57
3.1.3.3. Değerler eğitime ilişkin yarı yapılandırılmış görüşme formu.....	61
3.1.4. Verilerin Toplanması.....	62
3.1.5. Verilerin Analizi.....	65

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR VE YORUM

4.1. BULGULAR.....	67
4.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	67
4.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	70
4.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	81
4.2. TARTIŞMA.....	91

BEŞİNCİ BÖLÜM SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ.....	96
5.2. ÖNERİLER.....	97
KAYNAKLAR.....	99
EKLER.....	112
ÖZGEÇMİŞ.....	161

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa

Çizelge 2.1.4.1. Schwartz Değer Listesi'ndeki Değerlerin Birey Düzeyi Güdüsel Tipleri.....	22
Çizelge 2.1.4.2. Rokeach'in Değer Sınıflandırması.....	23
Çizelge 2.1.4.3. Nelson'un Değer Sınıflandırması.....	23
Çizelge 3.1.1.1. Araştırma Modeli.....	50
Çizelge 3.1.2.1. Örnekleme Bulunan Gruplar.....	51
Çizelge 3.1.3.1.1. DEÖ'nün Alt Boyutları ve Faktör Yük Değeri.....	54
Çizelge 3.1.3.2.1. TÜDTÖ'nün Alt Boyutları ve Faktör Yük Değerleri.....	59
Çizelge 3.1.3.2.2. TÜDTÖ'nün Alt Boyutlara Göre Madde Dağılımı.....	61
Çizelge 3.1.4.1. DEKİÖ Ders İşleniş Planı.....	63
Çizelge 4.1.1.1. Değerler Ölçeği Puanlarına İlişkin DEKİÖ ve TÜDPÖ Gruplarının Ön Testlerinin Karşılaştırılması.....	68
Çizelge 4.1.1.2. Değerler Ölçeği Puanlarına İlişkin DEKİÖ ve TÜDPÖ Gruplarının Son Testlerinin Karşılaştırılması	68
Çizelge 4.1.1.3. Değerler Ölçeği Puanlarına İlişkin DEKİÖ Grubunun Ön Test- Son Testlerinin Karşılaştırılması.....	69
Çizelge 4.1.1.4. Değerler Ölçeği Puanlarına İlişkin TÜDPÖ Grubunun Ön Test- Son Testlerinin Karşılaştırılması.....	70
Çizelge 4.1.2.1. Türkçe Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin Puanlarına İlişkin DEKİÖ ve TÜDPÖ Gruplarının Ön Testlerinin Karşılaştırılması	70
Çizelge 4.1.2.2. Türkçe Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin Puanlarına İlişkin DEKİÖ ve TÜDPÖ Gruplarının Son Testlerinin Karşılaştırılması	71
Çizelge 4.1.2.3. Türkçe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarına İlişkin TÜDPÖ Grubunun Ön Test- Son Testlerinin Karşılaştırılması	72

Çizelge 4.1.2.4. Türkçe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarına İlişkin DEKİÖ Grubunun Ön Test- Son Testlerinin Karşılaştırılması...	72
Çizelge 4.1.2.5. TÜDTÖ'nün 1. Alt Boyuta Göre Ön Test Sonuçları.....	73
Çizelge 4.1.2.6. TÜDTÖ'nün 2. Alt Boyuta Göre Ön Test Sonuçları.....	74
Çizelge 4.1.2.7. TÜDTÖ'nün 3. Alt Boyuta Göre Ön Test Sonuçları.....	74
Çizelge 4.1.2.8. TÜDTÖ'nün 4. Alt Boyuta Göre Ön Test Sonuçları.....	75
Çizelge 4.1.2.9. TÜDTÖ'nün 5. Alt Boyuta Göre Ön Test Sonuçları.....	75
Çizelge 4.1.2.10. TÜDTÖ'nün 1. Alt Boyuta Göre Son Test Sonuçları.....	76
Çizelge 4.1.2.11. TÜDTÖ'nün 2. Alt Boyuta Göre Son Test Sonuçları.....	76
Çizelge 4.1.2.12. TÜDTÖ'nün 3. Alt Boyuta Göre Son Test Sonuçları.....	77
Çizelge 4.1.2.13. TÜDTÖ'nün 4. Alt Boyuta Göre Son Test Sonuçları.....	78
Çizelge 4.1.2.14. TÜDTÖ'nün 5. Alt Boyuta Göre Son Test Sonuçları.....	78
Çizelge 4.1.2.15. DEKİÖ'nün 1. Alt Boyuta Göre Ön Test-Son Test Sonuçları.....	79
Çizelge 4.1.2.16. DEKİÖ'nün 2. Alt Boyuta Göre Ön Test-Son Test Sonuçları.....	79
Çizelge 4.1.2.17. DEKİÖ'nün 3. Alt Boyuta Göre Ön Test-Son Test Sonuçları.....	80
Çizelge 4.1.2.18. DEKİÖ'nün 4. Alt Boyuta Göre Ön Test-Son Test Sonuçları.....	80
Çizelge 4.1.2.19. DEKİÖ'nün 5. Alt Boyuta Göre Ön Test-Son Test Sonuçları.....	81

SİMGE VE KISALTMALAR

- DEGÖF :Değerler Eğitime İlişkin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu
DEKİÖ :Değer Eğitiminde Kitle İletişim Araçları Öğrenme Grubu
DEÖ :Değerler Eğitimi Ölçeği
E :Erkek Öğrenci
GO :Görsel okuryazarlık
K :Kız Öğrenci
TÜDPÖ :Türkçe Dersi Öğretim Programı Öğrenme Grubu
TÜDTÖ :Türkçe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi tartışılarak tanımlanmış, amaçları oluşturulmuş, önemi belirtilmiş, sınırlılıkları ortaya konmuş ve önemli kavramlar işlevsel olarak açıklanmıştır.

1.1.1. Problem Durumu

İçinde bulunduğumuz 21.yüzyılda bilgi ve teknoloji alanındaki büyük gelişmeler, ülkeler arasındaki sınırları kaldırmış küresel bir dünya oluşturmuştur. Bilim ve teknoloji alanındaki gelişmelerin, hayatımıza sağladığı yararlar yadsınamaz. Ancak bilim ve teknoloji alandaki bu değişimler her zaman olumlu olmamaktadır. Teknolojinin yanlış kullanımı bireyler için olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir. Toplumların siyasi, ekonomik, kültürel alanda yaşadığı bu hızlı değişim özellikle gençlerin ve çocukların içinde yaşadığı toplumdan uzaklaşmasına, toplumsal bağın zedelenmesine, toplumun benimsediği değerlerde ciddi bir yozlaşmaya neden olmaktadır. Toplumdaki değer yozlaşmasının sonucu ile ilgili olarak Köylü (2004: 53) çağdaş medeniyetin meyvelerinin barış, sosyal adalet, mutluluk, eşitlik gibi insani değerler olacağına; açlık, yoksulluk, sömürü, savaş, şiddet, nefret ve sosyo-ekonomik adaletsizlikler gibi pek çok insanlık dışı değerler olduğunu belirtmiştir.

Yaşanabilir bir dünya için bireylere birlik, sevgi, barış, adalet, hoşgörü gibi insani değerleri kazandırmak gerekir. Söz konusu insani değerleri kazandırmada en önemli güç eğitimidir. Eğitim programları insani değerleri benimsemiş bireyleri yetiştirmek amacıyla değerler eğitimine gereken önemi vermelidir. “Toplumlar yaşanan değer buhranına çözüm bulmak için eğitim programlarını yeniden gözden geçirmelidir. Hızlı değişime ayak uyduramayan eğitim felsefeleri ve eğitim programları yenilenmelidir” (Akarsu, 2006: 56).

Toplumlar eğitim sistemlerini düzenlerken kendi kültürel benliklerine uygun olan eğitim felsefesini oluşturabilir. Belli bir eğitim felsefesinin ürünü olarak oluşturulan programların, hem ulus olmanın gereğini bilen, ulusal değerlerine sahip çıkan, aynı zamanda sosyal ve bireysel değerleri de benimseyen bireyler yetiştirmesi beklenmektedir. Eğitim programlarının doğrultusunda hazırlanan eğitim sisteminin amacı öğrencileri, küreselleşme sürecinde yaşanabilecek değer yozlaşmasına karşı korumak, millî değerlere saygılı, sosyal ve bireysel değerleri benimseyen, gelişmiş bir kişiliğe sahip donanımlı bir birey olarak yetiştirmek olmalıdır. Kendi eğitim felsefesini, eğitim sistemini manevi yapısına, ulusal kültürel öğelerine, ahlak anlayışına ve inançlarına uygun temellere oturtamayan toplumlar, değer edinimi açısından yetersiz bireyler yetiştirecektir. Günümüzde toplumun ortak noktası olan değer önemini yitirerek yok olmaya başlaması ve bunun sonucu olarak yaşanan değer buhranının çözümü için Türkiye gibi pek çok ülkede de değerler eğitimi ile ilgili araştırmalar ve sempozyumlar düzenlenmektedir. Ülkelerin eğitim programları gözden geçirilmekte ve düzenlemelere gidilmektedir. Nitekim ülkemizde de 2005 yılında değerler eğitimi, öğretim programlarında yer almakta ve okullarda yürütülen “Değerler eğitimi projesi” de yapılan çalışmaları desteklemek amacıyla.

Değerler eğitimi kadar önem verilmesi gereken bir diğer konu kitle iletişim araçlarının doğru kullanılmasıdır. Günümüzde kitle iletişim araçlarının (Televizyonlar, cep telefonları, sosyal medya, bilgisayarlar vb.) çocuklar ve gençler üzerindeki etkisi oldukça fazladır. “Hatta bazı durumlarda televizyon, gençler üzerinde aileden ve eğitim kurumlarından da etkili olmaya başlamıştır” (Kulaksızoğlu, 2004: 121 akt: Özen, 2011: 77). Özellikle televizyon programlarının eğitim ve değer aktarımındaki olumsuz etkisi pek çok tartışmanın konusu olmuştur. “Eleştirmenler, yazarlar ve eğitimciler suç oranlarının artması, insan ilişkilerinde kalitenin düşmesi ve eğitim kurumlarının yozlaşması konularında görsel medyanın olumsuz etkileri olduğunu belirtmektedir” (Akyol, 2009: 173). “Medya kişileri edilgen kılarak reklamlar ve model olma, yabancı dizilere öykündürme yoluyla, toplumun düşünme alışkanlıklarını ve davranışlarını olumsuz etkilemesiyle de yerel/ ulusal kültürün yozlaşmasına neden olmaktadır” (Sevinç, 2006: 218).

Kitle iletişim araçlarının etkisinin yeni yetişen kuşaklarda olumlu olması için kitle iletişim araçlarının daha bilinçli bir şekilde program seçimine yer vermesi gerekir. “Teknolojik görselliğin günlük yaşamdaki baskın etkileri, eğitim, öğrenme ve öğretimde yeni anlayışları gündeme getirmektedir” (Barner, 1997 akt: Akpınar, 2009: 39). Örneğin; 2005–2006 öğretim yılında ilköğretim 1–5. sınıflar Türkçe öğretim programlarına görsel okuma ve görsel sunu (GOGS) adıyla yeni bir öğrenme alanı eklenmiş ayrıca medya okuryazarlığı ile ilgili dersler programda yer almıştır. 2005 Türkçe Öğretim Programı’nda görsel okuma görsel sunu alanına yer verilmesinin nedeni okuma kavramının anlamının teknolojik gelişmeler nedeniyle değişmesine bağlıdır. Çünkü bireylerden beklenen sadece yazılı metinleri değil, şekil, sembol, resim, grafik, tablo, beden dili, doğa ve sosyal olayları okuma, anlama ve zihinde yapılandırmayı yapmalarıdır. Görsel sunu alanında ise öğrencilerin duygu, ve düşüncelerini görseller ile aktarmaları beklenmektedir. Görsel sunu çalışmalarında öğrenciler duygu ve düşüncelerini ifade etmek, şema, resim, fotoğraf gibi görsellerle ve video, bilgisayar gibi ses ve görüntü sunan araçlardan faydalanabilmektedirler.

Bu araştırmanın çıkış noktası değerler eğitime ve görsel okuma görsel sunu alanına verilmesi gereken önem olmuştur. Görsel okuma görsel sunu alanında yapılan çalışmalarda kitle iletişim araçlarından seçilen görsellere yer verilmesinin nedeni kitle iletişim araçlarının toplumu etkileme gücünü değerler eğitimi alanında etkili bir şekilde kullanma düşüncesidir. İlkokul 4. Sınıf Türkçe dersinde görsel okuma- görsel sunu çalışmalarında gerçekleştirilen değerler eğitiminde kitle iletişim araçlarının kullanılmasının değer edinimine ve Türkçe dersine yönelik tutuma etkisinin nasıl olduğu araştırmanın konusu olmuştur.

1.1.2. Problem Tümcəsi

İlkokul 4. Sınıf Türkçe dersinde görsel okuma- görsel sunu çalışmalarında gerçekleştirilen değerler eğitiminde kitle iletişim araçlarının kullanılmasının değer edinimine ve Türkçe dersine yönelik tutuma etkisi nasıldır?

1.1.3. Alt Problemler

1. İlkokul 4. sınıfta görsel okuma–görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçları kullanılarak gerçekleştirilen öğretimle Türkçe Dersi Öğretim Programıyla yapılan öğretim öğrencilerin "değer edinimi" üzerinde anlamlı farklılıklar oluşturmakta mıdır?

2. İlkokul 4. sınıfta görsel okuma–görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçları kullanılarak gerçekleştirilen öğretimle Türkçe Dersi Öğretim Programıyla yapılan öğretim öğrencilerin "Türkçe dersine yönelik tutumları" üzerinde anlamlı farklılıklar oluşturmakta mıdır?

3. İlkokul 4. sınıfta görsel okuma–görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçları kullanılarak gerçekleştirilen değer eğitimi sürecine ilişkin olarak deney grubu öğrencilerinin görüş ve düşünceleri nasıldır?

1.1.4. Araştırmanın Amacı

İlkokul çağı öğrencilere ulusal ve evrensel değerlerin kazandırılmasında, insani değerlere yönelik bilincin uyandırılmasında kritik bir dönem olarak ifade edilebilir. İlkokullarda değer eğitiminde etkin rol oynayan derslerden birisi de Türkçedir. Türkçe dersi içerdiği okuma metinleri, konularında güncel yaşamı barındırması; öğrencilerin iletişim becerilerini ve düşünme yeteneklerini geliştirmesi bakımından büyük öneme sahiptir. Hayata dair konuların işlenmesinin yanı sıra destan, efsane, şiir, mani, ağıt, masal, atasözü gibi kültürel mirasa örnek olan kaynakların da ilkökul öğrencilerinin seviyelerine uygun bir biçimde uyarlanarak okuma metni olarak kullanılması değerlerin aktarımında etkili olabilir. Türkçe dersinin ana malzemesi olan okuma metinleri, öğrencilere yaşamın farklı durumlarını sergileyerek onları etkisi altına alır ve toplumda kabul gören değerleri kolay sunması bakımından değerler eğitiminde önem ifade eden bir derstir. Türkçe dersi öğretim programı incelendiğinde öğrencilere kazandırılması düşünülen değerlerin açık bir şekilde yer almaması, değer eğitimi ile ilgili herhangi bir öğrenme alanının olmaması, değer eğitimi için belirli bir süre ayrılmaması, değer aktarımının örtük bir şekilde yer alması gibi nedenler bu çalışmanın yapılmasının gereğini oluşturmuştur.

Bu araştırmanın amacı ilkokul 4. sınıf Türkçe dersinde görsel okuma görsel sunu alanında kitle iletişim araçlarının kullanılmasının değer edinimine ve Türkçe dersine yönelik tutuma etkisini belirlemektir.

1.1.5. Araştırmanın Önemi

Türkçe dersinin gerek iletişim sürecinin sağlıklı yürütülmesini sağlaması konusunda gerekse de ders kitaplarında yer alan metinler aracılığıyla değer aktarımındaki önemine göre sahip olduğu önem göz ardı edilemez. Toplumdaki değer yozlaşmasını engelleyebilmek, yeni nesillerin ülkesini seven, dürüst, zor durumda olanlara yardım etmeyi bilen iyi birer insan olması sürecine katkı sağlanması düşüncesi bu araştırma konusunun ortaya çıkmasında etkili olmuştur.

Bu araştırma ile Türkçe öğretiminin beceri alanlarından olan görsel okuma- görsel sununun alanı ile ilgilenen araştırmacı ve eğitimcilere farklı bir bakış açısı kazandırabileceği düşünülmektedir. Çalışmanın ortaya koyduğu sonuçların araştırmacı, eğitimci ya da uygulayıcılara yeni araştırma olanakları sağlaması beklenmektedir. Türkiye'de değerler eğitimi alanına ilişkin yeterli ölçme aracının olmadığı göz önüne alınırsa, geliştirilen Değerler Eğitimi Ölçeğinin, araştırmacı ve uygulayıcılara yararlı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca değerler eğitimi alanında geliştirilen ölçek, geliştirilecek ölçekler için de yol gösterici olabileceği ön görülmektedir. Yapılan bu çalışma ile değerler eğitimi ve Türkçe dersinde değer eğitiminin kullanılması konusunda ilerde yapılacak program geliştirme çalışmalarına ışık tutulacağı, örnek etkinlikler sunulacağı düşünülmektedir. DEÖ'de yer alan değerleri kazandırmak amacıyla yürütülen değerler eğitimi programı öğrencilerin Türkçe dersine etkin katılımını sağlayarak Türkçe dersine yönelik olumlu tutum edinmeleri açısından da katkı sağlayabilir.

1.1.6. Sayıtlar

Araştırmanın sayıtları şunlardır:

1. Seçilen nitel ve nicel araştırma yöntemleri, ilkokul 4. sınıfta görsel okuma-görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçları

kullanılarak gerçekleştirilen değer eğitiminde öğrencilerin değer edinimine ve Türkçe dersine yönelik tutumlarına etkisini ölçebilecek niteliktedir.

2. Araştırmaya katılan denekler veri toplama aracına ilişkin soruları içtenlikle yanıtlamışlardır.

3. Deney ve kontrol grubunda gerçekleştirilen öğrenme-öğretme sürecinde iki ayrı öğretmen görev yapmıştır. Her iki öğretmen de kıdem, yaş, deneyim, sınıf içerisinde öğretimsel işlerin uygulanması gibi nitelikler açısından benzer özellikler içermektedir.

1.1.7. Sınırlılıklar

1. Araştırma, 2012-2013 eğitim-öğretim yılı ikinci döneminde Denizli ilinde orta sosyo ekonomik düzeyde bir ilkokulun, 4. sınıf öğrencileriyle sınırlıdır.

2. MEB Türkçe dersi programına göre dil eğitiminde geliştirilmesi amaçlanan beş beceri alanı bulunmaktadır. Bunlar "dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu" şeklinde sıralanabilir. Bu araştırma kapsamında yalnızca "görsel okuma- görsel sunu" alanında öğretimsel işler gerçekleştirilmiştir.

3. Araştırmanın veri toplama araçları "Türkçe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği", "Değerler Ölçeği" ve "Değerler Eğitimine İlişkin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" ile sınırlıdır.

4. Görsel okuma-görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçları kullanılarak gerçekleştirilen değer eğitimi programı sadece gazete ve dergi haberleri ile sınırlıdır.

5. Görsel okuma-görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçları kullanılarak gerçekleştirilen değer eğitimi programı haftalık 6 ders saati olan Türkçe dersinin 2 ders saati ve 14 haftalık süreç ile sınırlıdır.

1.1.8. Tanımlar

Değer: Bireylerin çoğunluğu tarafından benimsenerek doğruluğu ve gerekliliği ortak kabul görmüş ahlaki kurallar ve inançlardır.

Değerler Eğitimi: Toplumun tarafından benimsenerek sahiplenilmiş, gelecek kuşaklara aktarmaya gerek duyulan değerlerin planlı ve programlı bir şekilde bireylere iletilmesidir.

Tutum: Bireyin yaşantısı sonucu bir objeye, kişiye, gruba, kuruma karşı oluşan, uzun süreli bilişsel, duyuşsal ve davranışsal bir tepki gösterme eğilimidir.

Görsel Okuma- Görsel Sunu Çalışmaları: Türkçe Eğitiminin beceri alanlarından görsel okuma ve görsel sunu bölümünde yer alan etkinlikler kapsar.

Gazete ve Dergi Haberleri: 4. sınıfta görsel okuma–görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçları kullanılarak gerçekleştirilen öğretimde görsellerin elde edildiği kaynak.

Türkçe Dersi Öğretim Programı: 2012- 2013 eğitim öğretim yılı sürecinde 4. Sınıf Türkçe dersi öğretiminde kullanılan program.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın dayandığı kuramsal temele ve araştırma konusuyla ilgili yurt içi ve dışı çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.1. Eğitimin Tanımı ve İşlevi

Eğitim insanların var olduğu günden bu yana devam eden bireyleri farklı bilgi ve becerilerle donatarak onların hem kişisel gelişimlerini sağlayan hem de çeşitli değerler kazandırarak topluma uyumlarını kolaylaştıran planlı bir faaliyettir.

Eğitim bireylerin ihtiyaçlarından doğmuştur. Bireyler herhangi bir alanda bilgi ve beceri edinmek, kişisel gelişimlerini tamamlamak ve topluma uyum sağlamak amacıyla eğitime önem vermelidirler. Eğitim bireyleri şekillendirme, onları hayata hazırlama bakımından önemli bir etkiye sahiptir. Eğitimin rolüne de dikkat çeken Kumbasar (2011: 3) ise eğitimi, “çeşitli bilgi ve becerileri kazandırarak aynı zamanda içinde bulunduğu toplumun değerlerinin de farkına vardırıarak insanı hayata hazırlama süreci” olarak tanımlar. Gökçe (2000: 125), eğitimi toplumsal yaşama uyum için kültürel norm ve değerleri genç kuşaklara aktarma; onların fiziksel, düşünsel ve ahlaki gelişimlerini oluşturma ve toplumsal hareketliliği gerçekleştirme aracı olarak tanımlamaktadır. Bir diğer tanımda ise eğitim “Kişinin toplumsal yeteneklerinin ve en iyi kişisel gelişiminin sağlanması için, seçkin ve kontrollü bir çevreyi ve okul etkinliklerini içine alan sosyal bir süreç” olarak tanımlanmaktadır (Varış (1985: 5).

Eğitim sadece içinde bulunulan zaman dilimi ile şekillenmez. Geçmişten gelen bilgi ve becerilere yenisini ekler ve genişler. Eğitim bu aşamada geçmişten günümüze, günümüzden de geleceğe bir köprü görevi görmektedir. Toplum eğitim yoluyla sahip olduğu değerleri gelecek kuşaklara aktarabilir. Bu

noktada eğitimin toplumsal bağ kurma, bireyi toplumsallaştırma gibi işlevleri de vardır. Bilgi toplumunda birçok alanda yaşanan değişim eğitim anlayışını da değiştirmelere neden olmuştur. Toplumun eğitimden beklentisi farklılaşmıştır. Günümüz eğitim anlayışında artık bilgiyi öğrenmek önemli değil, bilgiye ulaşmayı öğrenmek önemlidir. Eğitimden beklenen bir diğer önemli beklenti de bireylerin, toplumun benimsediği değerleri benimseyip gelecek kuşaklara aktarımında görev almasını sağlamaktır. “Eğitim kurumlarından beklenen; bireylerin yaşam şartlarına uyum sağlamalarını, sosyalleşmelerini, içinde doğup büyüdüğü toplumun değer yargılarını benimsemelerini, kültürel mirası koruma ve yaşatma bilinci taşımalarını sağlamaktır” (Kolaç ve Karadağ, 2012: 763).

Eğitim artık bilgiyi öğretme işi değildir. Günümüz eğitim anlayışında eğitim bireylere bilgiye ulaşma, ulaşılan bilginin doğruluğunu sorgulama, gerekli bilgiyi seçebilme, eleştirme ve değerlendirme yapabilme becerilerini kazandırmalıdır. Dilmaç’a (2002) göre de eğitimin en önemli amacı çağdaş bilgi ve becerilerle donanmış ve ahlaklı insanlar yetiştirmektir. Eğitim bireyin kendisini ve toplumu geliştirip, daha iyi bir dünya daha iyi bir toplum ve yaşam oluşturabilecek yetenekleri kazandırmayı amaçlamalıdır. Eğitim sisteminden beklentiler günümüzdeki mevcut eğitim sistemi ile örtüşmemektedir. Mevcut eğitim sisteminde sınavlara dayalı bir seçme sisteminin var olması öğrencilerin sadece bilişsel alandaki gelişimlerine ağırlık verilmesine neden olmuştur. “Öğrencileri bir bütün olarak eğitmek zihinsel, sosyal, psikolojik, ahlaki, duygusal eğitmek anlamına gelir. Eğer eğitim sadece bilişsel olursa, işlevini yerine getiremez ve eksik kalır” (Bacanlı, 2006: 5).

Eğitimleri süresince; öğrencilere, sadece bilişsel ve psiko-motor kazanımların verildiği bir anlayış, toplumu oluşturan fertlerin, değer, tutum vb. duyuşsal kazanımları elde edememelerine sebep olacaktır. Dolayısıyla, toplumsal bütünlüğün sağlanması ve ortak amaçların belirlenmesi zor, hatta imkansız hale gelecektir (Yazıcı, 2006: 1).

Okullar öğrencileri bilişsel alanda donanımlı yetiştirmeyi amaçlarken onların duyuşsal alandaki gelişimlerini yürütmeye yetersiz kalmışlardır. İşte bu sebeple de insanı değerlerden yoksun bir toplum yetiştirmektedir. Bu nedenle değerlerin bireylere doğru ve etkili bir şekilde aktarılması ülkemizde de önemli bir problem oluşturmaktadır. İçinde bulunduğumuz değer buhranının çözümü

ancak eğitim kurumlarında değerler eğitime gereken önemin verilmesiyle aşılabilir.

Eğitim hizmetini yürütmekle görevli kurumlar öğrencilerini sadece bilişsel amaçlara ulaştırmak için çalışmamalı, akademik başarıya odaklanmamalıdır. Eğitim faaliyetleri, öğrencilere insan olmanın gerektirdiği değerleri kazandırmalıdır. İnsan olmanın gerektirdiği değerleri kazanan bireyler verilecek olan bilgiler ve yapılan yönlendirmeler sayesinde hem başarıyı hem de toplumsal uyumu yaşayabilecektir.

2.1.2. Türkçe Dersinin Değerler Eğitimindeki Önemi

Türkçe, Türk ulusunu bütünleştiren en önemli değerlerden biridir. Dil toplum arasındaki en güçlü bağıdır. Türkçe dersi sayesinde bireyler Türkçe'nin içerdiği güzellikleri ve kültür aktarımındaki önemini kavrayacaklardır. "Türkçe dersleri, bireyin diğer bireylerle iletişim becerisini geliştiren ve onun toplumsallaşma sürecine katkıda bulunan temel derslerden biridir" (Belet ve Deveci, 2008: 2).

Dil, ulus arasındaki en önemli ortak noktadır. Dil duygu, düşünce ve kültürün taşıyıcısı olma özelliği gösterir. Dil, düşünceyi ifade etmenin temel aracıdır. Türkçe'yi doğru kullanan, Türkçe'nin inceliklerini ve güzelliklerini bilen bireyler dilini doğru bir biçimde gelecek nesillere aktarabilecektir. Bireyler, dilini tanıyıp öğrenmesini ve dilinin güzelliklerini keşfetmesi anadil öğretiminin yapıldığı Türkçe dersinde olmaktadır.

Öğrencilerin zihinsel becerilerini geliştirme, iletişim kurma, duygu ve düşüncelerini ifade etme, bilgi edinme ve öğrenmelerinde dilin önemli bir yeri bulunmaktadır. Dil ve zihinsel becerilerin gelişimi, öğrencilerin olayları sorgulama, çok yönlü düşünme, değerlendirme, karar verme, sosyalleşme ve çağdaşlaşma süreçlerini kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin küçük yaşlardan itibaren dil ve zihinsel becerilerini geliştirmek gerekmektedir (MEB, 2009: 9).

Sever (1997: 5), dilin birey ve toplum yaşamındaki önemini aşağıdaki gibi özetlemiştir:

- Dil, anlamayı ve anlatmayı sağlayan bir iletişim aracıdır.

- Dil, düşünme aracıdır; düşüncenin yaratıcısıdır.
- Dil, ulusu meydana getiren en temel ögedir. Aynı dili konuşan insanlar arasındaki duygu ve düşünce birlikteliği, ulus bilincinin de oluşmasını sağlar, bu bilinci pekiştirir.
- Dil, ulusun ve insanlığın bütün kültür birikimini aktaran en etkili araçtır.

Dilin yukarıda belirtilen bireysel ve toplumsal işlevlerini yerine getirebilmesi; her ulusun kendi dilini o ulusun bireyelerine etkili bir şekilde öğretmesiyle yakından ilgilidir (Kuşdemir Kayıran, 2007: 14).

Toplumsal, siyasi ve ekonomik alandaki değişim, eğitim alanında da etkisini göstermiştir. Ulusal Eğitim Bakanlığı yapmış olduğu çalışmalar sonucunda 2005 yılında Türkçe programı yenilemiştir. İlköğretim birinci kademe ve ikinci kademe için farklı öğretim programları hazırlanmıştır. 2005 yılında öğretim programlarında değerler eğitimine de dikkat çekilmiştir. Ülkemizde de Türk Milli Eğitimi'nin genel amaçlarında yeni nesillerin, sahip olmasını istenen özellikleri şu şekilde belirtilmiştir:

Türk Millî Eğitiminin genel amacı, Türk ulusunun bütün fertlerini;

1. Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk ulusayetiçiliğine bağlı; Türk ulusunun ulusal, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, ulusunu seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik; laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;
2. Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;
3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk ulusunu çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır" (<http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html>).

Türk Milli Eğitimi'nin genel amaçlarını incelediğimizde Türk ulusunun ulusal, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, vatanını ve ulusunu seven ve bir adım daha öteye götürmek için çabalayan, topluma ve devletine karşı sorumluluklarını bilen, sadece zihinsel ve bedensel yönden değil aynı zamanda ruhen ve ahlaken de gelişmiş, saygılı, yaratıcı, yapıcı, yetenekleri ölçüsünde de topluma faydalı olabilen bireyler yetiştirilmek istendiğini görüyoruz. Türk Milli Eğitimi'nin amaçlarına bakıldığında bireylere vatanseverlik, ulus sevgisi, sorumluluk, saygı, yaratıcı olma, yapıcı olma, sorgulayıcı olma, yeteneklerinin farkında olma, çalışkanlık, girişimci olma, kendi benliğine saygı duyma gibi pek çok değer kazandırmak istenmektedir.

Türk Millî Eğitiminin genel amaçları, öğretim programlarında özelleştirilir. Okulda öğrencilere verilmesi gereken değerlerin neler olduğu, nasıl öğretilmesi gerektiği, niçin öğretilmesi gerektiği vb. soruların cevaplarının öğretim programlarında yer alması beklenir (Şen, 2007: 23).

Günümüzün ve geleceğin öğrencilerini yetiştirecek öğretim programında Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanan; kendini ifade eden, iletişim kuran, iş birliği yapan, girişimci ve sorun çözen; bilimsel düşünen, anlayan, araştıran, inceleyen, eleştiren, sorgulayan, yorumlayan; haklarını ve sorumluluklarını bilen, çevresiyle uyumlu, şartlandırmaya karşı duyarlı; okumaktan ve öğrenmekten zevk alan; bilgi teknolojilerini kullanan, üreten ve geleceğine yön veren bireylerden oluşan bir toplum hedeflenmektedir.

Belirlenen vizyon doğrultusunda Türk Milli Eğitimin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak (MEB, 2009, 12) Türkçe öğretimi ile öğrencilerin:

1. Dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu becerilerini geliştirmek,
2. Türkçeyi sevmelerini, doğru, güzel ve etkili kullanmalarını sağlamak,
3. Düşünme, anlama, sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişki kurma, eleştirme, tahmin etme, çözümlenme-sentez yapma ve değerlendirme gibi zihinsel becerilerini geliştirmek,
4. Metinler arası okuma becerilerini geliştirerek söz varlığını zenginleştirmek,
5. Bilimsel, yapıcı, eleştirel ve yaratıcı düşünme, kendini ifade etme, iletişim kurma, iş birliği yapma, problem çözme ve girişimcilik gibi temel becerilerini geliştirmek,
6. Bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihninde yapılandırma becerilerini geliştirmek,

7. Bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretme becerilerini geliştirmek,
8. Bilgi teknolojilerini kullanarak okuma, metinler arası anlam kurma ve öğrenme becerilerini geliştirmek,
9. Kitle iletişim araçlarıyla aktarılanları sorgulamalarını sağlamak,
10. Kişisel, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmelerini sağlamak,
11. Ulusal, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal, estetik ve sanatsal değerlere önem vermelerini sağlamak; ulusal duygu ve düşüncelerini güçlendirmek,
12. Yazılı ve sözlü ürünlerle Türk ve dünya kültürünü tanımalarını sağlamak,
13. Okuma ve yazma sevgisi ile alışkanlığını kazanmalarını sağlamaktır.

Türkçe Öğretim Programı incelendiğinde ikinci, beşinci, dokuzuncu, onuncu, on birinci ve on ikinci amaç ifadelerinin değerler eğitimi ile ilişkilendirildiği söylenebilir. Örneğin; “Türkçeyi sevmelerini, doğru, güzel ve etkili kullanmalarını sağlamak” amacı “dilini koruma” değeri olarak ele alınabilir. Çünkü Şen’ in (2007: 1) de belirttiği gibi dil, toplumların ve bireylerin kimliğini temsil eden en önemli unsurlardandır. Dil; bir anlaşma vasıtası, kültür taşıyıcısıdır. Dil, aynı zamanda değerlerin aktarıcısıdır. “Bilimsel, yapıcı, eleştirel ve yaratıcı düşünme, kendini ifade etme, iletişim kurma, iş birliği yapma, problem çözme ve girişimcilik gibi temel becerilerini geliştirmek” ifadesi ise “ sorgulayıcı olma, yaratıcı olma, yenilikçi olma, çözüm odaklı olma, yardımlaşma” gibi değerler ile ilişkilendirilebilir. “Okuma ve yazma sevgisi ile alışkanlığını kazanmalarını sağlamak” amaç ifadesi ise “kitap okumayı sevmesana sanatı sevmesana” değeri ile ilişkilendirilebilir. “Kitle iletişim araçlarıyla aktarılanları sorgulamalarını sağlamak” amaç ifadesi ise yeni gelişen güç: medya ile ilgili olup alınan bilginin gerçekliğini sorgulama “sorgulayıcı olma- araştırmacı olma” değeri ile ilişkilendirilebilir. “Kişisel, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmelerini sağlamak; millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal, estetik ve sanatsal değerlere önem vermelerini sağlamak; ulusal duygu ve düşüncelerini güçlendirmek” amaç ifadelerinde ise değerler açıkça belirtilmiştir.

Türkçe Öğretim Programı’nda ve toplumda var olan değerlerin aktarımında Türkçe öğretiminde kullanılabilecek en önemli araç ders kitaplarıdır.

Ders kitapları resmi programın en açık biçimde görüldüğü eğitim materyalidir ve bir ülkede eğitimin belirleyici ve yürütücülerinin

öğrencilerle iletişim kurduğu vasıtalarıdır. Ders kitapları sayesinde devletler, istediği ideolojileri, değerleri ve fikirleri çocuklara aşılayabilirler. Dolayısıyla ders kitapları, gelecek neslin istenen şekilde inşasında kullanılacak etkili araç olma özelliklerini günümüzde de sürdürmektedirler (Aslan, 2009: 12). Türkçe ders kitabında yer alan Türk ve dünya edebiyatına ait edebi metinler aracılığıyla öğrencilerin ulusal ve evrensel değerleri tanımaları sağlanabilir. Bu metinlerden hareketle sorulacak sorular, düzenlenecek ahlaki tartışmalar, yapılacak canlandırmalar vasıtasıyla öğrencilerin değerleri tanımalarının yanında onları özümsemesi ve gerekliliğine inanması sağlanabilir. Bu noktada dikkat edilecek şey ders kitaplarında yer alan metinlerin değerleri aktarmada kullanılacak nitelikte olmalarıdır (Kumbasar, 2011: 66). Türkçe öğretiminin temel aracı olan metinlerde işlenen temalar da ulusal ve evrensel kültürün dayandığı değerlerin öğrencilere aktarılması için önemli birer araç olma özelliğine sahiptir (Belet ve Deveci, 2008: 2).

Türkçe dersi içinde barındırdığı farklı sanatsal okuma metinleri sayesinde hem dilin gerekli kurallarını hem de değer aktarımını sağlamaktadır. Bu sebeple okuma metni olarak seçilecek eserler büyük önem taşımaktadır.

6-8 Türkçe Öğretim Programı'nda (MEB, 2006: 56) yer alan okuma metinlerinin taşınması gereken özellikler incelendiğinde 24 maddeden 7 tanesi değerler eğitimi ile ilişkilendirilebilir. Değerler eğitimi ile ilişkilendirilen yedi madde şunlardır:

1. Metinlerde ulusal, kültürel ve ahlaki değerlere, ulusumuzun bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamalıdır.
2. Metinlerde insan hak ve özgürlüklerine, insani değerlere aykırı öğeler yer almamalıdır.
3. Metinler, Türkçenin anlatım zenginliklerini ve güzelliklerini yansıtan eserlerden seçilmelidir.
4. Metinler öğrencinin dil zevkini ve bilincini geliştirecek, hayal dünyalarını zenginleştirecek nitelikte olmalıdır.
5. Metinler, öğrenciye eleştirel bir bakış açısı kazandıracak özellikler taşınmalıdır.
6. Metinler öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve onlara estetik bir duyarlılık kazandıracak nitelikte olmalıdır.
7. Metinler, öğrenciye okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandıracak nitelikte olmalıdır.

Ulusal, kültürel ve ahlaki öğelere yer veren, Türkçeyi sevdiren ve üstün yönlerini vurgulayan, insani değerleri ön plana çıkaran, sorgulama alışkanlığı kazandıran, sanatsal bakış açısı kazandırabilen ve okuma alışkanlığı kazandırabilen okuma metinleri aracılığı ile yapılan değerler eğitiminin başarıya ulaşacağı düşünülmektedir. Ancak öğretim programında Türkçe öğretiminde değerlerle ilgili ifadelerle açık bir şekilde yer verilmemesi, değer aktarımında izlenmesi gereken yöntem ve tekniklerin açıklanmaması, kazanım ve etkinliklerin sınırlı olması gibi noktalar göze çarpmaktadır.

Oysa Türkçe dersi, bünyesinde bir sürü edebi metni barındırarak öğrencilere Türk ve dünya edebiyatının kültürünü yansıtan çeşitli örnekler sunması, öğretmen ve öğrencilerin sürekli iletişim içinde olması ve hayata dönük bir sürü konuyu konuşma imkânı sağlaması, bireyin kimlik ve kişilik gelişimini sağlayan temel derslerden biri olması, ders saatinin fazla olması sebebiyle değer eğitimi sürecinde kullanılacak en etkili derslerden birisidir (Kumbasar, 2011: 67-68).

2.1.3. Değer Nedir?

Değer kavramının ortaya çıkış noktasında farklı görüşler vardır. Birinci görüşe göre insanlar, nesnelere veya kavramlara değer yüklerler, diğer görüşe göre ise değerler zaten vardır insanlar değerleri keşfederler.

Nietzsche değer yaratan, değer koyan insan diyor. Nesnelere ya da kavramlara değer yüklemiş, değer katmış ve bunları bu değerlere göre geliştirmiş. Böylece farklı değerler çıkmış: Estetik değerler, etik değerler, bilimsel değerler, teknik değerler vb. Oysa 20. yüzyıl filozoflarından ünlü Alman filozofu Hartmanise değerlerin kendi başına var olduğu, bunları insanın bulguladığı (keşfettiği) görüşündedir (Akarsu, 2006: 22).

Değer kavramının ortaya çıkışı gibi tanımı ile ilgili olarak ortak kabuller yoktur. Değer kavramın somut bir nitelik taşıması, toplumdan topluma hatta kişiden kişiye değişebilen özellik taşıması net bir değer tanımı yapmayı zorlaştırmaktadır. “Değer kavramının ilk kez 1918’de Znaniecki tarafından sosyal bilimler alan yazınına kazandırıldığı ileri sürülmüştür. Kelime Latince değerli olmak ya da güçlü olmak anlamına gelen valere den türemiştir” (Avcı, 2007: 22).

Değer, sadece bir bireye özgü değildir. Değerler, toplumun ortak sahiplendiği ve yaşatmaya gerek gördüğü kurallar ve inançlardır. Türk Dil Kurumu'nun güncel sözlüğünde değer, “Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü” olarak tanımlanmaktadır. “Değerler; genelde inanılan, arzu edilen ve davranışlar için bir ölçek olarak kullanılan olgulardır” (Yaman, Taflan ve Çolak, 2009: 108). Değer kavramını Yeşil ve Aydın, (2007: 70) “İnsanın herhangi bir varlık ya da olaya bakış açısını ve verdiği önemi yansıtan, benimseme esasına dayalı, davranışlara yön verme gücüne sahip psikolojik, sosyal, ahlaki ve estetik boyutlu inanç ve kanaatler bütünü” olarak tanımlamaktadırlar. Güngör (2000) ‘Değer Nedir?’ sorusuna “Bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğu hakkındaki inançtır.” der. “Değerler; bireyin objeleri, insanları, fikirleri, durumları ve hareketleri iyi yada kötü, istenilen yada istenmeyen ve bunun gibi yargılarını oluşturan standartlarını ve prensiplerini ifade eden terimlerdir” (Halstead ve Taylor, 2000, akt: Dönmez, 2012). Ballı’ ya (2007: 18) göre ise değer, nesilden nesle aktarılan ortak akıl süzgecinden geçen, vicdanın bağrından çıkan, insanlığın fitri olarak kabulleri ve insanlığın ortak sonuçlarıdır.

Değer güdülerle dünyaya gelen insanın yaşamını sürdürmek için yapacağı davranışların bilişsel ve duyuşsal öğelerinden oluşan soyut bir kavramdır.

Bir değer, belirli bir insan davranışının veya yaşam amacının, bir diğerinden daha üstün olduğu yönündeki tutarlı ve derin inançtır (Dökmen, 2005: 60). Çelikkaya (1996) ise değeri; bir toplum, bir inanç, bir ideoloji içinde veya insanlar arasında kabul edilmiş, benimsenmiş ve yaşatılmakta olan toplumsal, insani, ideolojik veya ilahi kaynaklı her türlü duyuş, düşünüş, davranış, kural ya da kıymetler olarak tanımlamıştır (Yazıcı, 2012: 2). “Değer; grubu veya toplumu oluşturan insanların işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen; onların duygu, düşünce, amaç ve menfaatini yansıtan genelleştirilmiş ahlaki ilke veya inançlara denir” (Kızılçelik ve Erjem, 1992 akt: Yılmaz, 2009: 110). Güngör’ e (2000) göre değerler arasında kesin bir sınır çizgisi çekmek mümkün olmadığı gibi değerler birbirinden de bağımsız düşünülemez. Değerler, kalıtımsal değildir ama bir sonraki kuşağa sosyal rollerle öğrenilerek aktarılır. Değerler; aileden, yakın çevreden, yazılı ve görsel materyallerden taklit ya da model alma yolu ile öğrenilir. Değerler arasında da bir üstünlük ve öncelik münasebeti vardır

Bireyler bazı kavramlara, kişilere, düşüncelere daha çok önem verir ve onları daha değerli bulurlar. İşte bu noktada değerler bireylerin kavramlar, nesnelere, düşünceler arasında önemleri açısından bir sıralama yapmasını sağlayan soyut bir ölçüt özelliği de taşır. Köknel (2007) değeri, somut ya da soyut kavramların önemini belirtmeye yarayan soyut ölçü birimi olarak tanımlayarak değerlerin ölçüt olma özelliğine vurgu yapmıştır.

Değer kavramı ile ilgili olarak genelleşmiş ahlaki ilke; inanç; toplumsal, insani, ideolojik veya ilahi kaynaklı her türlü duygu, düşünüş, davranış, kural ya da kıymetler; arzu edilen bir olgu; soyut bir ölçek gibi pek çok ifade vardır. Schwartz ve Bilsky, ortak bir değer kavramını tanımlamak için değerlerin ortak özelliklerinden yola çıkmışlar ve çeşitli kuramcılarının üzerinde uzlaştıkları bir ifadeye varmışlardır.

“Schwartz ve Bilsky’ye göre (1987)

1. Değerler inançlardır. Ancak, nesnel duygulardan arındırılmış fikir niteliği taşımazlar; etkinlik kazandıklarında duygularla iç içe geçerler.
2. Değerler, bireyin amaçlarıyla (eşitlik gibi) ve bu amaçlara ulaşmada etkili olan davranış biçimleriyle (hak bilirlilik, yardımseverlik gibi) ilişkilidirler.
3. Değerler, özgül eylem ve durumların üzerindedirler. Örneğin, itaatkarlık değeri, işte ya da okulda aileyle, arkadaşlarla ya da tanımadığımız kişilerle olan ilişkilerimizin tümünde geçerlidir.
4. Değerler, davranışların, insanların ve olayların seçilmesini ya da değişimini yönlendiren standartlar olarak işlev görürler.
5. Değerler, taşıdıkları öneme göre kendi aralarında sıralanırlar. Sıralanmış bir değer kümesi, değer önceliklerini belirleyen bir sistem oluşturur. Kültürler ve bireyler sergiledikleri değer öncelikleri sistemleriyle betimlenebilir. Bu noktalara ek olarak, değerlerin değişime açık yapılar olduklarını belirtmek gerekir; özellikle de zaman içinde ortaya çıkan gereksinimleri karşılamak için değer önceliklerinde değişiklikler olabilir” (Rokeach, 1973; Williams, 1979 akt: Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000: 60)

Değerler, toplum ve birey için istenilen, davranış ve tutumlara yön veren ancak kişiden kişiye önem derecesi fark eden kurallardır.

Değerler insanlara, nasıl davranacakları konusunda kılavuzluk eder. Hangi davranışların iyi, hangi davranışların kötü olarak değerlendirileceğini gösteren ölçütler sunar. İnsanlar benimsedikleri değerlerin gerekliliğine inanır. Bu sebeple değerler güçlü inançlardır. İnsanlar inandıkları değerler uğruna bazen ölümü bile göze alabilir.

Değerler hiyerarşik bir yapı sergiler. Bazı değerlere toplum tarafından daha fazla kıymet verilir. Değerler görecelidir; toplumdan topluma değişebildikleri gibi zaman içinde de değişime uğrayabilirler. Değerler tek bir kişinin görüşünü yansıtmaz, toplumun ortak görüşünü yansıtır. Bu yüzden toplumsal dayanışmanın kurulmasına katkı sağlar (Kumbasar, 2011: 27).

Bir değerın toplumsal dayanışmayı sağlayacak güce ulaşabilmesi, değerli bulunması için elbette toplumun geneli tarafından kabul görüp benimsenmesi gerekir. Toplum önemli gördüğü değerleri yeni yetişen kuşaklara aktararak benimsediği değerın devamlılığını sağlamış olacaktır. Gelecek kuşaklara aktarılmak istenen değerlerin de belli başlı özellikler taşıması gerekmektedir. Ballı' ya (2007: 18) göre değerler insanlığın aklına, yaratılış gereğine, vicdanına dayalı olup kendisine ve diğer insanlara da fayda getirmelidir. Bireylerin benimseyip önem verdikleri değerler onların hayatında etkilidir. Değer sistemleri sadece bireylerin değil aynı zamanda toplumun davranışlarında, düşüncelerinde ve inançlarında da etkilidir.

Bir değer sisteminin başlıca görevi:

1. Bireylere amaç ve yön vermek,
2. İnsan grubunu toplu eylemini sağlamak,
3. Bireylerin davranışını değerlendirmede bir ölçü olmak,
4. Bireylere birbirinin davranışını kestirme olanağı vermek,
5. Doğru- yanlış, iyi- kötü, haklı- haksız gibi kavramları yaratmak ve yaşatmak (Simon vd. 1950: 59-61 akt: Bursalıoğlu, 2012: 21).

Değerler sisteminin görevleri incelendiğinde hem bireyi hem de içinde yaşadığı toplumu etkilemedeki gücü açıkça fark edilmektedir. Değerler amaçlarımızı belirlemede, toplu olarak hareket etmemizde, değerlendirme yamamızda olumlu ve olumsuz kavramları geliştirmemizde etkilidir.

Değerlerin toplumsal yaşam içindeki işlevleri ile ilgili olarak bir başka betimleme de Gökçe ve Fichter' den yapılmıştır. Özensel'in (2003, 230-232) Gökçe ve Fichter'den aktardığına göre değerlerin işlevleri şu şekilde sıralanabilir:

Değer, bilinçli ve amaçlı davranışın genel ölçütüdür. Bu bakımdan değer, sosyal eylemde bulunan bir kişinin sosyal olarak kabullenebilen olgu ve istekleri için temel atıf noktası görevini görmektedir. Değerler, belli bir

kültürün gelişme süreci içinde şekil almaktadır. Bu açıdan değerler kültürün esasını oluşturmaktadır. Değerler, insanlarla özdeşleşmiştir. Yani sosyalleşme sürecinde kişiler tarafından öğrenilmekte ve üstlenilmektedir. Bunun doğal bir sonucu olarak değerler kişinin şahsiyetinin bir parçası olarak görülmektedir. Değerler sosyal boyuta sahiptirler. Hem zihinsel (arzu ve eylem boyutunu belirten) hem de duygusal yönü belirten ifadelerdir. Değerler, kişilerin ve birlikteliklerin sosyal değerinin yargılanmasında hazır birer araç olarak kullanılır. Bireyin çevresindekilerin gözünde nerede durduğunu bilmesine yardım eder. Değerler, sosyal olarak kabul edilebilir davranışın şemasını çizerler. Değerlerin dayanışma araçları olarak da işlevleri vardır. Ortak değerler, sosyal dayanışmayı yaratan ve sürekli kılan en önemli faktörlerden biridir. Değerler, kişilerin sosyal rollerini seçmesine ve gerçekleştirmesine rehberlik ederler. İlgı yaratırlar, cesaret verirler. Değerler, sosyal kontrol ve baskının araçlarıdır. Kişileri törelere uymaya yöneltir, doğru şeyleri yapmaya yöreklendirir. Değerler ayrıca onaylanmayan davranışları engeller, yasaklanmış örüntülerin neler olduğuna işaret eder ve sosyal ihlallerden kaynaklanan utanma ve suçluluk duygularının kolayca anlaşılabilmesini sağlar.

Değerler bireylerin davranışlarında, inançlarında somut olarak fark edilmese de oldukça derin izler taşımaktadır. Değerler insan ilişkilerinde, düşüncelere yön vermede, hayattan beklentilerde de etkilidir. Değerler doğuştan gelmese bile bireylerin tüm yaşamı boyunca yanında var olacaktır. “Değerler, durağan değildir. Değişkenlik özelliği vardır. Değerlerdeki değişim birdenbire değil, zaman içerisinde oluşmaktadır” (Güngör, 2000: 23). Zaman içinde insanoğlunun benimsediği değerler yeni değer ile karşılaştırıldıktan ve değerlendirilip doğru kabul edildikten sonra özümser. Toplumun yapısına uygun bulunmayan değerler ise gereken önemi göremez ve toplum tarafından yaşatılmadığı için yok olur. Böylece toplum bir diğerlerinden üstün olduğunu kabul ettiği değeri benimsenmiş olur.

Güçlü bir toplum olma yolunda zamana ve şartlara bağlı olarak bir araya gelen insanların bu hedeflerine ulaşması, bireyleri tarafından paylaşılan ve benimsenen değerlerin çokluğu ve bağlayıcılık gücü ile yakından ilişkilidir. Bireylerini bir arada tutacak nicelik ve nitelikte değere sahip olan toplumlar varlığını devam ettirirken değerlerdeki çürüme, yenilenmeme, gelişmeme, aktarılmama sorunu o toplumun tarih olmasını, varken yok olmasını beraberinde getirir (Yeşil ve Aydın, 2007: 68).

Değerler toplumu oluşturan bireylerin davranışlarında ortak paydalar oluşturmada yardımcı olabilir. Ancak tüm insanlığın ortak paydası olan değerler de vardır. İnsanların özünde oluşan adalet, eşitlik, doğruluk, çalışkanlık, emeğe

saygı duyma, barış gibi değerler tüm toplumlarda önem arz eder ve tüm insanlığın ortak paydasını oluşturur. Dünya ulusları arasındaki huzurun sağlanması için tüm insanlığın ortak değerlerine sahip çıkması gerekir. Günümüzdeki gelişmelere baktığımızda dünya devletleri arasındaki ekonomik rekabet eşitsizliği, adaletsizliği ve sonuçta savaşı getirmektedir.

Kılınç ve Akyol'un da belirttiği gibi (2009: 3) evrensel bildirilerde, kişilerarası ilişkilerde, toplumsal hayatta sevgi, barış, hoşgörü, adalet gibi değerler hep vurgulandığı halde çağımızda savaşa, cinsel istismar ve terör olaylarına, şiddet ve menfaat merkezli eylemlere sıkça rastlanmaktadır. Bu noktada değerlere sahte bağlanma, çıkar duygusuyla hareket edip "öteki bilinç"inden yoksun olma göze çarpmaktadır.

Değerler sadece bireylere ve bireylerin içinde buldukları topluma yönelik değildir. Bazı değerler vardır ki bu değerler evrensel özellik taşır. Dünya üzerindeki her toplum için ortaktır. Toplumların eşitlik, adalet, sevgi, saygı vb. değerlerden uzaklaşmaları dünyada toplumları arasındaki huzuru da bozmaktadır. Evrensel değerler ne derecede önemliyse ulusal değerleri korumak da o kadar önemlidir. Örneğin; vatanseverlik, Türk ulusunu sevmek ve Türk bayrağına saygı duyma, şehit ve gazilere saygı duyma, Atatürk'ü sevmek, Türkçe'yi koruma ve geliştirme, kültürel mirasına sahip çıkma, Türk büyüklerini tanıma gibi değerler ise Türk ulusuna ait olan değerlerdir. Bu değerler Türk toplumu arasındaki dayanışmayı, birlikteliği destekleyen ve güçlü bir yapıya sahip olmasını sağlayan değerlerdir. Ulusal değerlerde yaşanan azalma toplum arasındaki dayanışma ve birlik duygusu zayıflatarak küresel güçlerin getirdiği rekabet karşısında savunmasız bir toplum oluşturur.

Ulusal değerler bir toplumu ayakta tutan ve korunması gereken önemli dinamiklerdir. Bunlar toplumsal yapı içinde ulusal birlik duygusunun gelişmesine ve etkili biçimde sürdürülmesine katkıda bulunurlar (Gömleksiz ve Cüro, 2011: 98)

2.1.4. Değerlerin Sınıflandırılması

Değer kavramının soyut bir nitelik taşımasından dolayı nasıl net bir tanım yapılamıyorsa değerlerin sınıflandırılmasında da görüş birliği sağlanmamaktadır. Ancak değerler içerik özelliklerine, işlevselliklerine göre sınıflandırılabilir.

Psikolojide değer testi ilk defa Alman eğitimci filozof Spranger tarafından 1928 yılında kullanılmıştır. Spranger, deneklerinin her birinde hâkim olan değerlere göre onları kişilik tiplerine ayırmaya çalışmış ve herkesin altı temel kişilik tipinden birine gireceğini ifade etmiştir (Güngör, 2000: 84-87). Allport, Vernon ve Lindzey değerler sisteminin altı boyutunun olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bunlar: Estetik, teorik, ekonomik, siyasi, sosyal ve dinî değerlerdir. Her değer boyutu kendine özgü değerler içerir. Estetik değerlerde şekil ve ahenk önem arz ederken; teorik değerlerde gerçekliğe ulaşmak önemlidir. Teorik değerlerde en önemli kavramlar; muhakeme, gözlem, eleştiri ve rasyonel düşüncedir. Amaç bilgi edinimi ve bilginin düzenlenmesidir. Ekonomik değerlerin ana kavramı ise fayda olarak belirlenmiştir. Siyasi değerlerde ağırlıklı olan kavram güçtür. Gücün kazanımı ve kullanılması bu değeri benimseyen bireylerin en temel amacı olarak gözlenir. Sosyal değerlerin temeli ise sevgiye dayanmaktadır. Bu alt boyutlar, insanın varlık alanları olarak kabul edilmektedir. Bu bakış açısına göre, her insanın kendine özgü kabul ettiği, önemseydiği bir veya birden çok değer vardır ve bu değerler insanın yaşamını belirler. Bir birey için önemli olan değer, bir diğeri için aynı derecede önem arz etmeyebilir (Allport, 1937, 1955; 1960, 1961akt: Turan ve Aktan, 2008: 229- 230).

Schwartz değerleri sınıflandırırken iki özellik bakımından karşılaştırmıştır: Bireysel düzey ve kültürel düzey. Bireysel düzeydeki değerleri, kişilerin yaşamlarını biçimlendirmedeki önemlerine göre ele alırken kültürel düzeydeki amaç toplumun genelinde paylaşılan ve toplumsal normlara dayanan soyut fikirlere ilişkin bilgi üretmektir.

Schwartz'ın (1992) kuramındaki iki düzey arasındaki ayırımın nedeni ise bireysel düzeyde kişiyi yönlendiren değerler arasındaki güdüsel ilişkilerin kültürel düzeyde aynı özellikleri sergilememesi olasılığının bulunmasıdır. Bu kuramdaki temel varsayıma göre birey düzeyi değerleri birbirinden ayıran en önemli özellik, ifade ettikleri güdüsel amaç tipidir; dolayısıyla, tüm kültürlerde rastlanma olasılığı en yüksek olan değerler insan doğasının evrensel gerekliliklerini (biyolojik gereksinimler, uyumlu bir toplumsal etkileşim için gerekli olan koşullar gibi) bilinçli amaçlar biçiminde simgeleyen değerler olmalıdır. Psikoloji yazınının yanı sıra konuyla ilgili felsefi ve dinsel yazından da yararlanan Schwartz, belirlediği 56 değeri güdüsel yönden farklı on temel tipe ayırmıştır (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000: 60-61). Çizelge 2.1.4.1'de Schwartz'ın yapmış olduğu değer sınıflandırılması verilmiştir.

Çizelge 2.1.4.1. Schwartz Değer Listesi'ndeki Değerlerin Birey Düzeyi
Güdüsel Tipleri

Açıklama	Değerler
Güç: Toplumsal konum, insanlar ve kaynaklar üzerinde denetim gücü	Sosyal güç sahibi olmak, otorite sahibi olmak, zengin olmak, toplumdaki görüntümü korumak, insanlar tarafından benimsenmek
Başarı: Toplumsal standartları temel alan kişisel başarı yönelimi	Başarılı olmak, yetkin olmak, hırslı olmak, sözü geçen biri olmak, zeki olmak
Hazcılık: Bireysel zevk ve hazza yönelim	Zevk hayattan tat almak
Uyarılım: Heyecan ve yenilik arayışı	Cesur olmak, değişken bir hayat yaşamak, heyecanlı bir yaşantı sahibi olmak
Öz yönelim: Düşünce ve eylemde bağımsızlık	Yaratıcı olmak, merak duyabilmek, özgür olmak, kendi amaçlarını seçebilmek, bağımsız olmak, kendine saygısı olmak
Evrenselcilik: Anlayışlılık, hoşgörü, tüm insanların ve doğanın iyiliğini gözetmek	Açık fikirli olmak, erdemli olmak, toplumsal adalet, eşitlik, dünyada barış istemek, güzelliklerle dolu bir dünya, doğayla bütünlük içinde olma, çevreyi koruma, iç uyum
İyilikseverlik: Kişinin yakın olduğu kişilerin iyiliğini gözetme ve geliştirme	Yardımsever olmak, dürüst olmak, bağışlayıcı olmak, sadık olmak, sorumluluk sahibi olmak, gerçek arkadaşlık, olgun sevgi, manevi bir hayat, anlamlı bir hayat
Geleneksellik: Kültür ya da dinsel töre ve fikirlere saygı ve bağlılık	Alçakgönüllü olmak, dindar olmak, hayatın kendine verdiklerini kabullenmek, geleneklere saygılı olmak, ılımlı olmak, dünyevi işlerden elayak çekmek.
Uyma: Başkalarına zarar verebilecek ve toplumsal beklentilere aykırı olabilecek dürtü ve eylemlerin sınırlandırılması	Kibarlık, itaatkârlık, anne, babaya ve yaşlılara değer vermek, kendini denetleyebilmek
Güvenlik: Toplumun, var olan ilişkilerin ve kişinin huzur ve sürekliliği	Ulusal güvenlik, toplumsal düzenin sürmesini istemek, temiz olmak, aile güvenliği, iyiliğe karşılık vermek, bağlılık duygusu, sağlıklı olmak

Kaynak: Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000: 60-61

Değerleri sınıflandıran diğer bir isim Rokeach' dır. Rokeach (1973: 28) değerlerle ilgili araştırmalarında hazırladığı sorulara cevaplayıcıların kullandıkları ifadeler doğrultusunda değerleri "amaç değerler" ve "araç değerler" olmak üzere iki grupta toplamıştır (akt: Coşkun, 2011: 11). Rokeach'ın sınıflandırmasında her iki değer grubunda 18'er tane değer bulunmaktadır.

Çizelge 2.1.4.2'de Rokeach'ın yapmış olduğu değer sınıflandırması sunulmuştur.

Çizelge 2.1.4.2. Rokeach'in Değer Sınıflandırması

Amaç Değerler	Arzu edilen nihai değerleri içerir.	Aile güvenliği, barış içinde bir dünya, başarılı olma, bilgelik, dini olgunluk, eşitlik, gerçekler dünyası, güzellikler dünyası, heyecan verici bir yaşam, iç huzur, mutluluk, gerçek dostluk, özgürlük, rahat bir yaşam, sosyal kabul, ulusal güvenlik, zevk.
Araç Değerler	Temel değerlere ulaşmak için kullanılacak davranış tarzlarını ifade eder.	Bağımsız olma, başışlayıcılık, cesaret, dürüstlük, entelektüellik, geniş görüşlülük, hırslılık, itaatkârlık, kendini kontrol, kibarlık, kendine hâkim olma, mantıklılık, neşelilik, sevecenlik, sorumluluk sahibi olma, temizlik, yardımseverlik, yaratıcılık.

Kaynak: (Naylor ve Diem, 1987 akt: Yazıcı, 2006: 3).

Değerleri sınıflandırmada önemli bir yer tutan bir diğer çalışma Nelson tarafından yapılmıştır. Nelson değerleri sınıflandırırken onları üç grupta incelemiştir. Nelson'a göre değerler; bireysel değerler, grup değerleri ve sosyal değerler olarak üçe ayrılır. Çizelge 2.1.4.3'de Nelson' un yaptığı sınıflandırma verilmiştir.

Çizelge 2.1.4.3. Nelson'un Değer Sınıflandırması

Bireysel Değerler	Bireysel değerler seçim yapmada ve satın aldığımız ürünlerde, hobilerimizde olduğu gibi diğer kişisel tercihlerimizle ilişkilidir (Michaelis, 1988:361).
Grup Değerleri	Grup değerleri, belirli bir grubun üyeleri tarafından paylaşılan değerlerdir. Bu grup; aile, kulüp, dini ya da politik bir grup olabilir (Naylor ve Diem, 1987: 350).
Sosyal Değerler	Sosyal değerler ise adalet, saygı, farklılık, eşitlik gibi değerlerdir ve bireyin mevcut toplumsal yapı içerisinde varlığını devam ettirmesine yarar (Michaelis, 1988:361). Sosyal değerlerin tanımlanmasında sosyalleşme, sosyal bilinç, norm ve grup ruhu gibi kavramlar kullanılmaktadır (Akbaş, 2004: 19).

Kaynak: (Michaelis, 1988:361; Naylor ve Diem, 1987: 347; Akbaş, 2004: 32–33 akt: Yazıcı, 2006: 3)

Schwartz, Rokeach, Nelson ve Spranger' in yapmış oldukları sınıflama en çok kabul gören sınıflamalardır. Bu çalışmaların dışında Ülken (1968: 359-361), Coşkun (2011: 10), Ünalın (2005: 35) da değerleri sınıflandırmıştır.

Ülken(2001: 360) değerleri açıklamaya yönelik yaptığı sınıflandırmada onları üçe ayırmıştır: Birinci grupta, içkin değerler vardır. İçkin değerler, bilinç verileridir. Ülken'in bilinç verileri olarak belirledikleri teknik, sanat ve bilgi değerleridir. İkinci grupta, aşkın değerler vardır. Bunlarda duyu verileri, bilinç muhtevası yalnızca vesiledirler. Fakat bu vesile, az veya çok önemsiz bir dereceye inebilir. Bir insanla bir insan arasında ahlâki ilişkide bilinç verileri ya yazılmış bir sözleşmeye dayanan iki insanın bu sözleşmeye sadık kalması ya gençlik ve aile hatıralarına sadık kalması ya da verilmiş sözlere sadık kalması gibidir. Üçüncü ve son değer grubunda normatif değerler vardır. Bunlar aslında değer değil, ancak bütün değerlerin ölçüleri, değişim örnekleridir. Bu değerlerin görevi, başka değerleri birbirleriyle karşılaştırmak ve ölçmektir. Bu ölçü-değerler; iktisadî, hukukî, lisanî değerlerdir (akt: Atmaca, 2011: 8).

Değerlerin günümüze kadar olan çalışmalarda farklı sınıflandırılmasının nedenini bilim insanlarının kendilerine ve çalışmalarına en iyi karşılık gelen ayrıma göre tercih etmelerine bağlayan Coşkun ise (2011: 13) yaptığı çalışmada değerli üç temel gruba ayırmıştır. Bunlar kişisel değerler, toplumsal değerler ve evrensel değerlerdir. Ancak toplumsal değerleri de kendi içinde ahlaki değerler, vatandaşlık değerleri ve kültürel değerler olarak tekrar üç alt sınıflamaya tabi tutmuştur. Ünalın da (2005: 35), değerleri beşeri/insani (onur, şefkat, sevgi, adalet, saygı gibi), ulusal (vatan, bayrak gibi) ve ideolojik (şehitlik, gazilik, kahramanlık gibi) olarak üç gruba ayırmıştır.

2.1.5. Değerler Eğitimi

Değerler eğitimi, bireylere olumlu karakter kazandırmak, bireysel ve toplumsal huzuru sağlamak, erdemli davranışlar sergileyen bireylerle de değerler aktarımını sağlamayı amaçlayan bir faaliyettir. Robb' a (1998) göre değerler eğitimi, davranışların temelinde yatan değerleri açıkça ifade edebilen ve bu değerlerin ve ilişkili davranışların kendisinin ve başkalarının uzun süreli refahına etkisini değerlendirebilen ve yine kendisinin ve başkalarının uzun süreli refahı üzerinde daha etkili olacağını anladığı diğer değerleri ve davranışları

öğrenip ya da yansıtmak amaçlı herhangi bir organizasyon içinde yer alan herhangi bir harekettir.

Karagöz (2009: 45) değer öğretimi kişisel ve sosyal öğrenmeleri yoluyla elde ettiği kazanımları davranışa dönüştürme, insanın iç dünyasında bulunan iyi olma yeteneğini işleme, uygulama ve hayat boyunca sürdürme faaliyeti olarak ifade etmektedir. Atmaca (2011: 12) da değerler eğitimin amacını “Çocuğun doğuştan getirdiği en iyi tarafı ortaya çıkarmak; kişiliğinin her yönüyle gelişmesini sağlamak; insani mükemmelliğe ulaşmasına yardımcı olmak; bireyi ve toplumu kötü ahlaktan korumak ve kurtarmak, bunun yanında iyi ahlakla donatmak ve devamını sağlamak” olarak belirtmiştir. Halstead’a (1996) göre “Değerler eğitimi dediğimiz alanın temelde iki görevi söz konusudur. Bunlar:

1. Okullar, eğitimciler ya da toplum içerisinde seçilmiş olan kişiler tarafından; beğenilen, istenilen değerlerin kimikleştirilmesi,
2. Uygun bulunan bu değerlerin öğrencilere nakledilmesidir”(akt: Dönmez, 2012: 7).

Son zamanlarda, Batı toplumlarındaki gençlerin ahlaki değerleri konusunda yapılan araştırmalara göre, geçmişe oranla giderek daha fazla sayıda gencin kendi bireysel çıkarlarını toplumun çıkarlarının önünde gördüğü, daha fazla oranda suça ve ahlak dışı davranışlara yöneldikleri sonucu ortaya çıkmaktadır. Geçmişte gençlerin hedefi olan daha iyi eğitim, daha iyi meslek ve ahlaki ilkelere bağlı bir yaşamın yerini, artık daha fazla para kazanma, bireysellik ve bencilliğin aldığı görülmektedir (Carr, 1997, s.134–139 akt: Özen, 2011: 64).

Dünyadaki toplumların genelini etkileyen küreselleşme ülkemizde de etkili olmuş özellikle toplumsal dayanışma ifadesi olan biz kavramının yerine ben kavramını ön plana çıkarmıştır. Her istediğinin yerine getirilmesini bekleyen bir nesil isteklerini elde edememe durumunda ise ahlaki ilkelere uzaklaşarak bu isteklerini yerine getirmeye çalışmaktadır. Yaşanan tüm bu olumsuzluklar eğitim anlayışının sorgulanmasına neden olmuştur.

Dünyada yaşanan bu tür toplumsal ve ahlaki sorunların farkına varan Alman sosyal bilimci Hans Freyer, toplumların, modern dönemleri yaratan kömür, petrol, uranyum gibi enerji birikimlerine ihtiyaçları olduğu kadar, ruhsal, manevi ve ahlaki enerji birikimlerine de ihtiyaçları olduğunu belirtmektedir (Freyer, 1954, s.50 akt: Özen, 2011: 64). Gittikçe hızını artırarak ve büyüyerek dönen bilgi çarkının içinde insanlar kaygan zeminlere tutunmaya çalışmaktadır. Bu noktada tutunacak dal toplumsal kültür ve inançlar olabilir (Genç ve Eryaman, 2012: 95).

Toplumların değerlerini koruması kendi devamlılığının sağlanması açısından önemlidir. Ortak noktası kalmayan bireyler ortak bir amaç etrafında da toplanamazlar. “Toplumlar değerlerine ne kadar önem verir sahip çıkarsa birlik ve beraberliğini de bu ölçüde korur, değerlerindeki yozlaşmayı önlerler” (Çağlayan, 2013: 17). Aksi takdirde toplumlar kendi benliklerini koruyamaz, uğruna savaşabilecekleri değerleri kalmaz ve yok olma sürecine girerler. Toplum bekasını sağlamak için kendisine katkı sağlayan değerlerine sahip çıkmalı ve bu değerleri koruyacak sorumlu yurttaşlar yetiştirmelidir. Sorumlu yurttaş yetiştirme konusunda ise yine asıl görev eğitimcilere düşmektedir.

Eğitimciler; programların hazırlanmasında ve bu değerlerin aktarılmasında önemli bir rol oynamaktadırlar. Bu sebeple hangi değerlerin veya değerler sisteminin aktarılacağı, ne şekilde aktarılacağı, eğitimcilerin bunu gerçekleştirirken nasıl davranacağı belli etik ilkelere bağlanmalı ve eğitimciler bu etik ilkeleri içselleştirmelidirler. Çünkü eğitim işi değerlendirmeyi, yargıyı ve seçimi gerektirdiği için belli değerlerin olduğu, olması gerektiği açıktır. Değerlerden arındırılmış ve değerleri kapsamayan bir eğitim olamayacağından, neyin doğru, neyin yanlış ve neyin öğretmede öncelikli ve önemli olduğunu vurgulamada eğitimcilere rehberlik edecek ilkelerin olması gerekmektedir” (Akbaba-Altun, 2003: 10).

Değerler eğitiminde öğretmenin önemli bir rolü vardır. Değerler eğitiminde öğretmenin konumu sadece belirlenen programın uygulayıcı olmak değildir. Öğretmen öncelikle kendisi yaptığı davranışlar, söylediği sözler ile örnek olmalı; öğrencileri düşünmeye yöneltmeli, doğru kararlar alabilme becerilerini geliştirmelidir. Ayrıca öğretmen, öğrencilere neyin iyi neyin kötü olduğunu, hangi davranışların toplum tarafından hoş karşılanmayacağını günlük hayatlarında görebilecekleri bir tartışma ve paylaşma ortamı oluşturmalıdır. Öğretmen her öğrencinin görev almasını sağlamalı, sorumluluk duygusunu aşılamalıdır. Ayrıca her öğrencinin güçlü ve zayıf yanlarını bilmeli onların kendi yeteneklerini keşfetmelerini sağlamalıdır.

Titus’ a (1994) göre Howard Kirschenbaum da değerler eğitiminde öğretmenin konumu ile ilgili olarak şunları belirtmiştir: Öğretmenler;

1. Öğretmen olumlu değerleri örnek sunabilir.
2. Becerileri ahlaki olarak uygulanması için öğretebilir.
3. Öğrencilerin değerleri içselleştirmesi için destekleyebilir.
4. Olumlu davranışlar sergileyerek rol model oluşturabilir.

Turgut (2002: 31) ülkemizde olması gereken ideal bir öğretmenin özelliklerini ise şu şekilde belirtmektedir.

“İdeal bir öğretmen iyi ahlak sahibi, adil, erdemli ve dürüst olan öğretmendir. Bu öğretmenin iyi bir araştırmacı olması gerekmektedir. Günü takip edip yakalamak zorundadır. Modası geçmiş fikirlere saplanıp kalmamalıdır. Merkeze kendisini değil çocukları koymalıdır. İyi bir öğretmenin ders verdiği dili çok iyi konuşup yazması gerekmektedir. Yani Türkçeyi iyi bilmesi gerekmektedir” (Turgut, 2002: 31).

Değerler eğitimi alanında yeterli bilgi ve becerilere sahip olan öğretmenlerin yetiştirecek olduğu nesiller erdemli bireyler olarak yetişecek hem bireysel gelişimlerine hem de toplumsal gelişime katkı sağlamış olacaktır.

2.1.6. Değerler Eğitimi Modelleri

Değerler eğitimi ailede başlayan ama okulda daha planlı, sistemli, belli bir program çerçevesinde yürütülen, gerektiğinde farklı yaklaşımları bir arada kullanarak uygulanan bir çalışmadır. Değerler eğitimi sürecinde genel kabul görmüş yaklaşımlar öğretmenlere rehberlik etmektedir. Bu yaklaşımları sıralarsak:

1. Telkin Yoluyla Değer Öğretimi
2. Değerlerin Açıklanması
3. Değerler Çözümlemesi (Analizi)
4. Ahlaki Muhakeme

2.1.6.1. Telkin yoluyla değer öğretimi

Femandes'e (1999: 4) göre bu yaklaşımda toplum tarafından benimsenmiş değerlerin pekiştirme verme, buldurma, canlandırma ve modeller aracılığıyla telkin edilerek kazandırılması söz konusudur (Yazıcı, 2006: 8). Bu yaklaşımda, öğretmen ya da anne baba “Çocuklar yalan söylemez (dürüstlük), büyüklerine karşı yüksek sesle konuşmama (saygı), iyi bir öğrenci ödevlerini zamanında yapar (sorumluluk).” gibi sözlerle değerleri telkin yolu ile öğretmektedir (Şen, 2007: 17).

Bir başka ifade bu yaklaşım kalıcı değerlerin bireylere aşılmasını içerir. Telkinde bulunma – öğüt verme olarak da bilinen bu yöntem çok eski zamanlardan beri özellikle aile ortamında çok sık başvurulan bir yaklaşımdır.

Bu yöntem uygulanırken kısaca sırası ile şu basamaklara dikkat edilmelidir. Amaç belirlenmeli, ölçütün ne olduğu belirtilmeli, davranışları pekiştirici yöntem kullanılmalı, tartışmadan kaçınarak yöntem uygulanmalı, değerlendirmesi yapılarak gerektiğinde tekrarlama yapılmalıdır (Öztürk, vd., 2006: 267-268 akt: Türk, 2009: 13).

Telkin yoluyla değer öğretiminde öğrencilere iyi ve kötünün ne olduğu söylenir. Bireyin kazandırılmak istenen değere yönelik olumlu davranışları ise ödüllendirme yoluyla pekiştirilmek istenir.

2.1.6.2. Değerlerin açıklanması

Değerlerin açıklanması yaklaşımında öğrenciler değerleri kendileri belirler ve yaşanmışlıkları yoluyla değerleri benimserler. Bu yaklaşım öğrencilerin kişisel değerlerini belirlemesi ve bu değerlerin önemini açıklaması noktasında etkilidir. Öğrencilerin değerleri incelemeleri ve düşünmelerini de sağlamayı hedeflemektedir.

Konuşma ile bireyin kendi değerlerinin farkına varması, en iyiyi seçme sürecini öğrenmesi sağlanmaktadır. Öğretmen, öğrencinin açıklamalarına müdahalede bulunmamaktadır. Öğretmen, aynı zamanda bireyin anlattıkları ile ilgili eleştiride, yorumda bulunmamalı ya da kendi fikrini söylememelidir. Öğrencinin değerlerini açığa vurması için cesaretlendirmeli, değerlerinin farkına varması için ortamlar, etkinlikler düzenlemelidir. Açıklama yönteminden sonra öğrenci seçimlerini ve değerlendirmelerini bilinçli yapmaya başlarsa, yöntem başarıya ulaşmıştır (Şen, 2007: 18).

Bu yaklaşımda temelde üç adım ve bunların içinde de farklı etkinliklerin olduğu aşamalar söz konusudur.

I. Seçme

1. Çocukların özgürce seçim yapmalarını özendirme,
2. Seçme durumuyla karşılaştığında, alternatif seçenekler oluşturmaya yardımcı olma,
3. Her bir alternatifin olası sonuçları üzerinde düşünülerek alternatifleri değerlendirmede çocuklara yardımcı olma,

II. Ödüllendirme

4. Çocukları neyin ödüllendirilip korunduğu konusunda düşünmelerini özendirme,
5. Seçeneklerini başkalarının onaylaması için fırsatlar sunma.

III. Davranma

6. Çocukları seçimleriyle tutarlı yaşaması ve davranması için özendirme,

7. Yaşamın daha sonraki anlarında bu davranışın tekrarlanması için çocuklara yardımcı olma (Gültekin, 2007: 55).

2.1.6.3. Değerler Çözümlemesi

Bu yaklaşımda öğrenciler değerle ilgili bir sorunla karşı karşıya bırakılmakta ve öğrencilerin değer sorununu mantıksal bir bütünlük içerisinde çözmesi beklenmektedir. Öğrenci söz konusu değer doğru ve yanlış olduğuna kendisi karar vermelidir.

Değer çözümlemesi yaklaşımında birey akıl yürütme süreçlerini kullanarak kendisine sunulan değerlerin neden önemli olduğuna kendi karar verir. "Bu değer doğrudur." gibi peşin kabuller yerine değerlerin neden doğru olduğu ile ilgili kanıtlar değerlendirilerek çok yönlü tartışılır. Böylece kişi değerleri başkalarının yönlendirmesiyle değil, kendi mantık süzgecinden geçirerek benimser (Kumbasar, 2011: 40-41).

Değer çözümlemesi yöntemi ile öğrencilere bilimsel düşünme becerisi kazandırılır. Böylece öğrencilerin mantıksal bir bütünlük içinde en doğru karara ulaşmaları sağlanmak istenir. Ayrıca bireyler benimsemiş oldukları değerler sayesinde değerlerin toplumdaki bireyleri birleştirici etkisini de fark ederler. Ortak değere sahip bireyler toplumsal bir güç oluştururlar.

Değer çözümlemesi yöntemi öğrenciye verilmek istenen değerlerin kalıcı olmasını sağlamaktadır. Öğrenciye belirlenen bir değeri "doğrudur bu şekilde olmalıdır" tarzında sunum yapılmadığı için öğrenci akıl yürüterek değerlerin gerekliliğine inanır ve bağlanır.

Değer çözümlemesi yaklaşımında dikkat edilmesi gereken sekiz aşama bulunmaktadır. Bunlar:

1. Değer sorununu belirleme,
2. Karşılaşılan değer sorununu açıklığa kavuşturma,
3. Sorun hakkında bilgi ve kanıtlar toplama,
4. Bilgi ve kanıtların uygunluğunu ve doğruluğunu değerlendirme,
5. Olası çözüm yollarını belirleme,
6. Çözüm yollarının her birinin olası doğrularını belirleme ve değerlendirme,
7. Seçenekler arasında birini seçme,
8. Seçilen öneri doğrultusunda davranımda bulunmadır. Kısacası bu yaklaşımın temeli, olay ve sonuçların değerlendirilerek çocukların kendi kendilerine karar vermelerini sağlamaktır (Türk, 2009: 15-16). Değer

çözümlemesi yaklaşımının değer açıklama yaklaşımından farkı, değer çözümlemesi yaklaşımının kanıtların toplanması ve değerlendirilmesi aşamalarını içermesidir. Bu yönüyle problem çözme yöntemine benzeyen yaklaşım hem değer açıklama hem de telkin yaklaşımından daha üstün özelliklere sahiptir (Tokdemir, 2007: 43).

2.1.6.4. Ahlaki muhakeme

Bu yaklaşım okullarda çocukların mevcut ahlaki akıl yürütme düzeylerinin saptanmasında, ahlaki akıl yürütme düzeylerinin yükseltilmesinde ve adil toplum okulları yaratabilmesinde kullanılabilir” (Öztürk vd, 2006: 274 akt: Türk, 2009: 16)

Leming, (1999:7) Suh ve Traiger’a, (1999:2) göre ahlaki muhakeme yaklaşımında öğretmenin rolü ahlaki ikilemlerin bulunduğu örnekler vererek öğrencilerin kendi çıkmazlarını çözmelerine yardım etmektir. Öğretmen bunu yaparken her öğrenciyi ahlaki ikilemle karşılaştırır ve diğer öğrencilerin verilen örnek olayla ilgili söylediklerini duyma imkânı yaratır. Bu yaklaşımda istenilen amaç, öğrencilerin zihnine seçilmiş değerleri yerleştirmek değil (), yaptıkları hareketlere rehberlik etmek için ahlaki prensiplerini geliştirmede yardımcı olmaktır (Yazıcı, 2012: 10).

Ahlaki muhakeme yaklaşımının kurucularından Kohlberg her biri ikişer düzeye sahip üç evreden oluşan ahlak gelişimi kuramını oluşturmuştur. Kohlberg ahlaki gelişmeyi gelenek öncesi, geleneksel ve gelenek ötesi olarak üç evreye ayırmıştır. Gelenek öncesi evrede davranışlar otoritenin gücü ile orantılı olarak değerlendirilir. Ceza ve itaat, ilkel hazcılık olarak ikiye ayrılır. Geleneksel evrede toplumun belirlediği kurallara uyma eğilimi ağır basar. Bu evrede kendi içinde iyi çocuk olma, kanun ve nizam olarak ayrılır. Gelenek sonrası evrede ise birey artık otoriteye ya da topluma göre ahlak ilkesini oluşturmaz. Gelenek sonrası evre sosyal sözleşmelere uyma ve evrensel ahlak olarak kendi içinde ayrılır.

Yazıcı (2006: 10) Kohlberg’in ahlaki gelişim kuramında yer alan evreleri ve dönemleri şu şekilde aktarmıştır:

Geleneksel Öncesi Düzey (4 -10 yaş): Otoritenin gücü göz önüne alınarak oluşmuş değerlere ya da hareketlerin sonuçlarına (ödül, ceza, karşılıklı çıkarlar) dayalı ahlaki yargıları içerir.

Dönem 1- Cezadan kaçınmak için soru sormaksızın otoriteye itaat etme veya ödül kazanma ön plandadır.

Dönem 2- Kişisel ihtiyaçları tatmin etmek için çaba sarf etme ve çıkara dayalı alışveriş söz konusudur.

Geleneksel Düzey (10 -18 yaş) : Bu düzeyde ahlaki yargılar diğerlerine sadakat düşüncesi göz önüne alınarak temellendirilir.

Dönem 3- Başkalarına yardım etme ya da memnun etme çabaları alınan kararların oluşmasında önemlidir. Birey gösterilen uygun davranışlar için onay alma çabasıdır.

Dönem 4- Var olan sosyal düzen otorite ve kuralların devamı için çaba sarf eder. Aileye, ülkeye sadakat ve otoriteye saygı gözlemlenir.

Geleneksel Ötesi Düzey (18 ve sonrası yaşlar): Ahlaki yargılara temel olan prensipler grupların otoritelerinin ötesine geçer. Evrensel değerlerle uyumlu değer yargıları benimsenir.

Dönem 5- Kararlarının temelinde yasal bakış açısını yansıtmak için çaba sarf etmek bulunur. Toplum tarafından benimsenmiş sorumluluklara ve haklara bağlı kalarak doğru davranışları sergiler.

Dönem 6- Eşitlik, adalet gibi ahlaki prensiplere bağlı kalarak karar vermeye çaba gösterir. Evrensel ahlaki ilkeler, davranışlara yön verir. Fakat çok az insan bu dönemin özelliklerini yaşar (Naylor ve Diem,1987: 370; Michaelis,1988: 379).

Kohlberg'in ahlak gelişiminde de belirttiği gibi bireylerin çoğu evrensel ahlak evresine geçememektedir. Değerler eğitiminde amaç bireyin evrensel ahlak evresine ulaşmasını sağlamak olmalıdır. Bireylerin güçlü bir otorite karşısında ya da çevresindeki kişilere iyi görünmek amacıyla erdemli davranışlar sergilemesinin değerler eğitiminin amacına hizmet ettiği söylenemez.

2.1.7.Türkçe Öğretiminde Görsel Okuma ve Görsel Sunu

İçinde bulunduğumuz çağ, gelişen teknolojik ürünler sayesinde olmadığı kadar görseldir. Bu nedenle görsel okuma görsel sunu gittikçe önemsenen ve kabul edilen bir öğrenme alanıdır. “Gazetelerde, kitaplarda, ilan panolarında, bilgisayar ve televizyon ekranlarında ve hatta elbiselerin üzerinde bile görsel mesajlar iletişimde kullanılmaktadır. Görsellerle yönetilen bir dünyaya gidiş söz konusudur” (Akyol, 2007: 169).

Günümüzde görsel imgelerle çepeçevre kuşatılmış bir yaşama uyum sağlayabilmek için geleneksel anlamda metine dayalı okuyazar olmak yeterli olmayıp, imge ve ekran üzerindeki elektronik şekilleri de anlayan ve yorumlayan görsel okuyazar olmak da gerekir (Barner, 1997 akt: Akpınar, 2009). Görsel okuyazarlık kavramı ilk defa Debes (1969) tarafından ortaya atılmıştır. Debes'e göre görsel okuyazarlık görme yoluyla ve diğer duyuşsal tecrübelerle bütünleştirilerek geliştirilebilen, görme ile ilgili bir yeterlidir. Bu yeterlikler geliştirildiğinde kişi olayları, nesnelere, sembolleri, tabiat olaylarını ayırt edebilir ve yorumlayabilir (Akyol, 2007: 163). Stokes'e (2005) göre de görsel okuma; insanların çevrede karşılaştıkları doğal veya yapay, görülebilir hareket, nesne ve /veya sembolleri yorumlamalarını ve ayırt etmelerini sağlayan bir grup yetenektir (akt: Aktaş, 2010: 107).

Görsel okuyazarlık bireylerin gördükleri nesnelere, sembollere ve şekillere görme duyusu ile algılayıp yorumlama becerisidir. Görsel okuyazarlık metinlere dayalı okuyazarlıktan daha eskidir.

Görsel okuyazarlık tanımına Ausburn ve Ausburn amaçlı iletişim kavramını ekleyerek farklı bir tanım yapmışlardır. Ausburn ve Ausburn'a (1978: 291) göre görsel okuyazarlık bireylerin görselleri anlamasını ve başkaları ile iletişimde amaçlı olarak kullanabilmesini sağlayan bir grup beceridir (Akyol, 2007: 163). Uluslararası Görsel Okuyazarlık Derneği'nin - (International Visual Literacy Association -IVLA) tanıma göre Görsel Okuyazarlık (GO)" bireyin görme esnasında sahip olduğu ve diğer duyuşsal deneyimleri ile geliştirilen görme yeteneklerinin bir grubudur (İpek, 2003: 68). Türkçe öğretiminde görsel okuma dil becerileri ile zihinsel ve sosyal becerilerin gelişimi, öğrenme, anlama, hatırlama ve zihinsel bağımsızlık becerileri açısından büyük önem taşımaktadır. Görsel okumanın doğrudan etkilediği bazı alanlar şöyledir:

a.Düşünmeyi geliştirir: Resim, şekil, grafik sunum gibi görseller yeni kavramları anlamayı, kavramların içeriğini ve niteliğini derinlemesine düşünmeyi sağlar.

b.Anlamayı geliştirir: Görsel okuma anlamları geliştirir, öğrencinin soyut kavramların anlamını daha kolay keşfetmesini sağlar. Öğrencinin önceden yanlış öğrendiği bilgilerin ve kavramların düzeltilmesini getirir. Kısaca görsel okuma öğrencinin zihnindeki anlamları geliştirmesine yardımcı eder.

c. Öğrenmeyi geliştirir: Bilgileri düzenlemeyi, kavramları sınıflamayı, sıralamayı, gruplamayı kolaylaştırır. Karmaşık konuların daha kolay öğrenilmesini sağlar.

d. Bilgileri bütünleştirir: Görsel okuma öğrencinin ön bilgileriyle yeni bilgileri bütünleştirmesini ve zihninde yapılandırmasını kolaylaştırır. Yeni bilginin mantığını öğrenen öğrenci daha hızlı ilerler, zihin yapısını daha iyi düzenler (Güneş, 2007 akt: Güneş, 2013: 5).

Görsel okuryazarlık gelişen teknolojik ürünlerin (televizyon, bilgisayar, cep telefonları, tablet vb.) içerdiği görsel semboller, nesnelere vb. nedeniyle özellikle gençlerin daha çok tercih ettiği bir öğrenme alanıdır. Görsel okuryazarlığın tüm dünyada gittikçe önem kazanması 2005 Türkçe 1-5. Sınıflar Öğretim Programı'nda "Görsel Okuma ve Görsel Sunu" alanının ayrı bir öğrenme alanı olarak ele alınması gereğini ortaya çıkarmıştır.

Bu öğrenme alanı şekil, sembol, resim, grafik, tablo, beden dili, doğa ve sosyal olayları okuma, anlama ve zihinde yapılandırmayı kapsamaktadır. Öğrenciler görsel okuma yoluyla çeşitli duygu, düşünce ve bilgileri öğrenirler. Görsel okuma, anlama ve zihinde yapılandırma süreçlerini kolaylaştırır. Görsellerle zihinsel görüntüler oluşturmak, anlamak, bazı kavram ve olayları zihinde canlandırmak daha kolay olmaktadır. Bu nedenle öğrencilere çeşitli görselleri inceleme, yorumlama, ilişkilendirme ve sorgulama çalışmaları yaptırılmalıdır. Görsel sunu alanında öğrencilerin duygu, düşünce ve bilgilerini görseller aracılığıyla aktarmaları ele alınmıştır. Öğrenciler, duygu ve düşüncelerini ifade etmek, bilgilerini aktarmak için şema, resim, fotoğraf, desen gibi görsellerden; rol oynama, tiyatro, oyun, taklit gibi görsel etkinliklerden ve video, ses-görüntü kasetleri, bilgisayar gibi araçlardan yararlanabilirler. Görsel sunu yapmak yazılı ve sözlü ifadelerle iletişimi kuvvetlendirmektedir. Görsel sunu öğrencilerin düşünme ve anlama becerilerini geliştirmekte, bilgilerini mantıksal olarak düzenlemeyi kolaylaştırmaktadır. Yeni kavramların anlamı resim, şekil ve grafik sunumlarla daha kolay anlaşılabilir. Görsel sunu kavramları, sınıflamayı, sıralamayı ve karmaşık konuları sunmayı kolaylaştırmaktadır. Ayrıca öğrencilerin ön bilgileriyle yeni bilgileri bütünleştirme ve zihninde yapılandırma sürecini hızlandırmaktadır. <http://ttkb.meb.gov.tr>

Türkçe ders kitabında yer alan metnin okunması sonrasında görsel okuma bölümünde öğrenciden şekil, sembol, grafik, resim, kitle iletişim araçlarını okuyup yorumlamaları, dil ve iletişim becerilerini geliştirmeleri beklenmektedir. Öğrencinin sadece görselden çıkarımda bulunmasının yeterli görülmemekte aynı zamanda görselden edindiği duygu ve düşüncesini diğer bireylerle paylaşması yani zihinsel becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

Türkçe programında söz konusu becerileri öğrencilere kazandırmak amacıyla çeşitli kazanımlar belirlenmiştir.

Görsel okuma görsel sunu alanı ile ilgili kazanımlar şu şekilde belirtilmiştir: “Şekil, sembol ve işaretlerin anlamlarını bilir. Grafik ve tablo ile verilenleri yorumlar. Harita ve kroki okur. Resim ve fotoğrafları yorumlar. Metin ve görsel ilişkisini sorgular. Kitle iletişim araçlarıyla (gazete, dergi, Tv) verilen bilgileri, haberleri, düşünceleri sorgular. Doğayı izler, doğadaki değişimleri fark eder ve yorumlar. Çevresindeki sosyal olayları anlamlandırır ve yorumlar. Renkleri tanır, anlamlandırır ve yorumlar. Bilgi toplamak amacıyla bilişim teknolojilerinden yararlanır” (Öz ve Öz, 2011: 31-32).

Öğrencilerin görsel okuma görsel sunu alanında belirtilen kazanımlara ulaşmalarında elbette öğretmenlerin etkisi göz ardı edilemez. Öğretmenlerin görsel okuma görsel sunu alanıyla ilgili yeterli rehberliği sağlayamaması durumunda belirtilen kazanımlara ulaşamayacak öğrencilerde görsel okuma görsel sunu alanına gereken önemi göstermeyeceklerdir.

Pek çok öğrenci metinleri okurken görselleri yok farz etmekte veya atlayıp geçmektedir. Bazen de öğrenci görseli gönüllü olarak incelese dahi anlamayabilir. Bu sorunları gidermek için görsel okuma etkinlikleri için öğretmen veya ilgili kişiler modellik etmelidir. Ogle (2000) bu durumda üç basamaktan oluşan bir model önermektedir.

1. Öğrenci metinleri okumadan önce görsel bir tur atarak işe başlamalı. Görselleri okuma ve anlamlandırmada çocuğa yardımcı olunmalıdır. Sorular sorularak çocuğun dikkati çekilebilir. Resimde ne gördüğü üzerinde kısaca konuşturulabilir. Arkadaşlarıyla görüş alışverişinde bulunmaları sağlanabilir.
2. Öğrenci okuduğu metinden kendi görselini oluşturmalıdır. Çocuk kitabın görsel yazarı yerine konularak resimler üretmesi istenebilir. Zor kısımların anlaşılmasında öğretmen küçük notlarla ve hatta çizimlerle yardımcı olabilir. Burada önemli olan ne tür bir görselin konuyu en iyi şekilde ortaya koyabileceğine karar verebilmektir.
3. Üçüncü basamakta ise görsellerle alıştırmalar yapılmalıdır. Özellikle renklerin kullanımına yer verilmelidir. Farklı görsel tasarımlar denenmelidir. Bunların sonunda öğrenci görsellerin konuya detaylı bir şekilde çözümlene yapmaya katkı sağladığının bilincine ulaşabilir (Akyol, 2007: 182-183).

Görsel okuma görsel sunu alanına gereken önemin verilmemesi özellikle medyanın olumsuz etkisinden korunamayan bireylerin var olmasına neden

olacaktır. Özellikle çocukların ve gençlerin görsel medya ile geçirdiği süre düşünüldüğünde görsel okuryazarlığın önemi daha iyi anlaşılacaktır.

Hiper- medya çağında görseller her türlü reklamda en etkili bir şekilde kullanılmaktadır. Günümüzde reklamcılar hiper medyayı etkin kullanma sayesinde çocuklara ulaşma açısından eğitimcilerden önde görülmektedir. İnternet ve televizyon vasıtasıyla hiper medya kullanımı gittikçe yaygınlaşmaktadır. Hiper medya konusunda eğitilmemiş insanların elindeki bu imkanlar zararlı sonuçlara da götürebilmektedir. Hiper medyanın etkileyciliği hızlı bir gelişim döneminde olan gençlerin dünya görüşünü özellikler geliştirmekte olan ülkelerde kendisine ve başkalarına nasıl davranacağı konusunda olumsuz yönde değiştirebilmektedir (Akyol, 2007: 165).

İnternette, televizyonda, çeşitli gazete ve dergilerde yer alan görsellerin gençleri ve çocukları etkileme gücü düşünüldüğünde Türkçe dersinin beş beceri alanından biri olan görsel okuma görsel sunu alanının önemi daha iyi anlaşılabilir.

2.1.8. Kitle İletişim Araçları ve Değerler Eğitimi

Günümüz toplumuna yön vermede ve belirli bir etki altına alma konusunda büyük bir paya sahip olan güç kitle iletişim araçlarıdır.

Kitle iletişim araçları bireyleri eğlendirmek, bilgilendirmek, yönlendirmek ve çeşitli alanlarda haber, mesaj ve düşünce aktarmak amacıyla kullanılan araçlardır. Kitle iletişim araçlarının başında ise televizyon, radyo, internet, gazete ve dergiler gelmektedir.

Küreselleşmenin bu denli hızlı olmasına neden yine kitle iletişim araçlarının sahip olduğu güçtür. Toplumlar artık bireylere kitle iletişim araçlarını sorgulama becerisini kazandırmak istemektedir. Türkçe Öğretim Programı'nda (MEB, 2009: 12) kazandırılmak istenen beceri "kitle iletişim araçlarıyla aktarılanları sorgulamalarını sağlamak" şeklindeki ifade ile yer almaktadır. Belirtilen amacın öğretim programında yer alması kitle iletişim araçlarının olumlu yönü kadar olumsuz yönünün de olmasındandır.

Radyo, gazete, dergi ve televizyonlar toplumsal mirasın bir nesilden diğerine aktarılmasında, toplumsal normların pekiştirilmesinde, kamuoyu oluşturmada, düşünce birliği yaratmada, yurttaşları bilinçlendirerek kamu

yönetimini kolaylaştırmada ve demokratik sürece katkıda bulunmada vb. işlev görür (Sevinç, 2006: 218). Gazete ve okuyucu arasındaki ilişkiyi düşünüldüğünde bireysel ve toplumsal değişim ve dönüşüm açısından gazetelerin ne kadar önemli bir noktada olduğu daha iyi görülebilir (Ocakoglu, 2011: 21).

Medya sayesinde gerçekleşen yenilikleri kolayca takip edebilir, yeni buluşlar için ilham alınabilir. Dünyadaki ve ülkemizdeki kültürleri daha yakından tanıyarak, farklı kültürel zenginliklerin hayata kattığı güzellikler görülebilir. Kendi kültürel mirasımıza sahip çıkmak değerlerimizi, gelecek nesillere aktarma konusunda bilinçli bir birey olarak toplumsal alandaki sorumlulukları yerine getirmekte yardımcı olabilir. Ancak kitle iletişim araçlarının topluma etkisi her zaman olumlu yönde olmaz.

Özellikle değişime, yeniliklere açık durumda olan çocuklara yönelik programlarda şiddet, saldırganlık olgusunun yer alması onlarda geri dönüşü olmayan etkiler bırakacaktır. Ayrıca model alma ve taklit yoluyla öğrenme söz konusu olduğu düşünüldüğünde gençlerin ve çocukların ahlaki ve insani değerlerden yoksun programları izlemeleri değerler eğitiminde istenen başarı önünde engel oluşturmaktadır.

Günümüzde kitle iletişim araçlarının geniş kitleleri etkilemede büyük etkisi vardır. Kitle iletişim araçlarında mesaj basit ama etkili bir şekilde, sık tekrarlarla sunulmaktadır. Bireyler kısa sürede sürekli bir bilgi aktarımı ile karşı karşıya bırakılarak yeni değer edinimleri oluşturulmaya zorlanmaktadır. Söz konusu uygulamalar ile toplum değer sistemini yeniden şekillendirmek zorunda kalmaktadır.

Kitle iletişim araçlarının sahip olduğu gücü doğru kullanması yönünde hem yasal yollarla hem de toplumsal tepki ile baskı yapılmalıdır. Topluma herhangi bir alanda fayda sağlamadığı gibi toplumun ruh sağlığına olumsuz etkisi olan programlar elenmelidir. Günümüz toplumunda sıkça görülen ailelerin dağılması, gençler arasında şiddet, geleneklerden kopma, kamu malına zarar verme, bencillik, otoriteye karşı saygısızlık, paranın önemli güç olması vb. olumsuz durumların oluşmasında kitle iletişim araçlarında yer alan olumsuz programlarında etkisi vardır.

Medya okuryazarlığının amacı medya mesajlarının doğru algılanması, eleştirel bir bakış açısıyla alınabilmesi, gerçeklik- kurgusal ayrımının yapılabilmesi, medyanın sunduğu dünyanın gerçeğin kendisi olmayabileceğinin anlaşılması, medyanın yönlendirme ve yönetme fonksiyonlarının olduğunun farkına varılabilmesi, mesajı gönderenlerin kendi düşüncelerini empoze etme gayreti içinde olabileceklerinin değerlendirilmesidir. Yani medya okuryazarlığı, kaynağı her ne olursa olsun, bilgiyi değerlendirip onu yerinde kullanabilen bireyler olmayı, böyle bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir (<http://www.medyaokuryazarligi.org.tr/nedir.html>).

Günümüzdeki kitle iletişim araçlarının faaliyetleri incelendiğinde medya okuryazarlığı dersinin zorunlu bir gereksinim olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple medya okuryazarlığı dersi seçmeli ders olmak yerine zorunlu bir ders olmalıdır. Özellikle ilkokul öğrencilerden itibaren tüm toplum medya okuryazarlığı konusunda bilgilendirilmelidir. Aksi takdirde medya siyasi, toplumsal ve kültürel anlamda değer yozlaşmasını hızlandıracaktır.

Medya dahil her kurum ve birey bilinçli olmak zorundadır. Ülkemizin gündemi artık değişmelidir. Medya toplumun aynası ise de bu ayna çok kötü ve abartılı görüntülemektedir. Bu ülkede güzel şeyler de yapılmaktadır. Bu güzel şeyler de aynada görüntülenmelidir (Turgut, 2002: 105-109). Kitle iletişim araçlarının bu denli etkili güç olması karşısında kayıtsız kalınmayarak on sekizinci Ulusal Eğitim Şurası'nda değerler eğitimine vurgu yapan ve değerler eğitiminde medya faktörünü bilinçli kullanmayı hedefleyen madde kabul edilmiştir. Şura kararlarında Spor, Sanat ve Değerler Eğitimi diye ayrı bir başlık açılmıştır. Şura alınan kararların 37. maddesinde de medya ve değerler eğitimi konusunda farkındalık kazandırmaya yönelik araştırma ve eğitim çalışmalarına önem verilmesi ayrıca bu konuda gerekli yasal düzenlemelerinde de yapılması önerisi sunulmuştur (Aydın ve Akyol Gürler, 2012: 51).

2.1.9. Tutum Nedir?

Tutum, bireye özgü olup değerler gibi soyut özellik taşır. Tutum, doğrudan gözlenemese de bireyleri bir durum, kavram ya da kişilere karşı olumlu veya olumsuz tepkide bulunmaya iter. Değer tanımında olduğu gibi tutum ile ilgili de pek çok tanım yapılmıştır. Tutum Latince kökenli bir kelime olup doğrudan gözlenemeyen ama davranışlara rehberlik eden bir yapıdır.

Tutum; insanın eğitimi, inancı ve yaşantıları yoluyla oluşur. Kişinin hareketlerini, davranışlarını sahip olduğu değerleri yönlendirir. İşte bu değerler bütününe tutum denir (Şahinli, 2008: 24). Özgüven'e (1994) göre ise tutum, bireylerin belirli bir kişiyi, bir grubu, kurumu veya düşünceyi kabul ya da reddetme şeklinde gözlenen, duygusal bir hazır

oluş hali veya eğilimidir. Bireyin tutumu sevgisini, nefretini ve genelde tüm davranışlarını etkiler ve bireyin kişiliğinin bir parçası olur. Başka bir deyişle tutum gözlenebilen bir davranış değil, davranışa hazırlayıcı bir eğilimdir” (Susar, 2006: 19). “Tutum, bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir” (Kağıtçıbaşı, 1988: 80). Baysal ise (1981: 13) tutumu, bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir toplumsal obje ya da olaya karşı deneyim ve bilgilerine dayanarak örgütlediği bilişsel, duygusal ve davranışsal bir tepki eğilimi olarak tanımlar.

Tutumlar da değerler gibi kalıtsal özellik taşımazlar ve yaşanmışlıklar sonucu oluşurlar. Bireyin öğrenme yolu ile kazandığı tutumlar, onun karar verme sürecinde yanlı olmasına neden olabilmektedirler.

“İnsanlar tutumlara sahip olarak doğmazlar, tutumları sonradan öğrenirler. Demek ki tutumlar, zaman içinde gelişme ve değişme gösterir. Davranışını meydana getiren etkenlerden biri olduğu için tutum önemlidir. Ayrıca herhangi bir durumda ortaya çıkan tutum objesiyle ve ortamla ilgili tutumların ne olduklarını, birbiriyle ilişkilerini anlayıp ölçülürse, davranışın daha iyi tanımı yapılabilir (Kağıtçıbaşı, 1988: 100- 101).

Tutumlar oldukça uzun süreli duygu ve davranış eğilimidir. Tutumlar soyut özellik taşır. Tutumları gözle göremeyiz fakat bireylerin davranışlarından tutumları hakkında bilgi sahibi olabiliriz. Tutumlar bireyin kendisini toplum içinde nasıl gördüğünün de bir ifadesidir. Tutumların bilişsel ögesi bireyin kendisi ile ilgili düşüncelerini, duyuşsal ögesi içinde yaşadığı çevreyi ve kendisini beğenmesini, benlik saygısını, davranışsal ögesi de bilişsel ve duyuşsal boyutların etkisi ile dışa vuran davranışları kapsar. İşte bu sebeple küçük yaştan itibaren bireylerin kavramlara, kişilere, kurumlara, nesnelere ve kendisine yönelik olumlu tutum geliştirmesi sağlanmalıdır.

Bir tutum bireyin düşünce, duygu ve davranışlarını birbirleriyle uyumlu kılarak etkiler. Bu üç öge yerleşmiş, güçlü tutumlarda tam olarak bulunur. Zayıf tutumlarda özellikle davranışsal öge çok zayıf olabilir. Tutum, bireyi davranışa hazırlayıcı karmaşık bir eğilimdir. Bunun sonucu bireyin çevresindeki çeşitli objelere ilişkin beslediği duyguları, o obje ile ilgili düşünceleri- bilgileri ve onlara yönelik davranışları devamlılık ve düzenlilik gösterir (Kağıtçıbaşı, 1999: 104 akt: Tavşancıl, 2010: 78). Üç yaş gibi çok küçük yaşlarda bile tutumların bilişsel, duygusal ve davranışsal öğeleri ortaya çıkmaya başlamaktadır. Kuşkusuz bu kadar erken gelişen tutumlar, çocukların kendilerini ve başkalarını nasıl göreceklelerini etkileyecektir (Kağıtçıbaşı, 1988: 100- 101).

Yapılan tanım ve açıklamalardan sonra Tavşancıl (2010: 71-72) tutumların özellikleri ile ilgili olarak şunlar belirtmiştir:

1. Tutumlar doğuştan gelmez, sonradan yaşanarak kazanılır. Birey toplumsallaşırken kültürel olarak kazanır. Diğer bir anlatımla, tutumlar yaşantılar yoluyla öğrenilmiştir.
2. Tutumlar geçici değildir, belli bir süre devamlılık gösterirler. Yani bireyler yaşamlarının belli dönemlerinde aynı düşünceye sahip olurlar.
3. Tutumlar, birey ve obje arasındaki ilişkide bir düzenlilik olmasını sağlar.
4. İnsan- obje ilişkisinde, tutumların belirlediği bir yanlılık ortaya çıkar. Birey bir objeye ilişkin tutum oluşturduktan sonra, ona yansız bakamaz.
5. Bir objeye ilişkin olumlu ya da olumsuz tutumun oluşması, ancak o objenin başka bir objeyle karşılaştırılması ile mümkündür.
6. Kişisel tutumlar gibi toplumsal tutumlar da vardır.
7. Tutum bir tepki şekli değil daha çok bir tepki gösterme eğilimidir.
8. Tutumlar olumlu ya da olumsuz davranışlara yol açabilir.”

Tutumların kişiseldir ancak tutumların oluşmasında bireyin içinde yaşadığı çevrenin etkisi vardır. Bireyin çevresindeki etkenler tutum oluşumunda her zaman aynı ölçüde etki etmezler. Tutumların oluşmasında akran grubu, aile, çevre bazen de yaşanan değişimler ön plana çıkar.

İnsanlar belirli tutumlarla doğmamakta, gözlem, operant, tepkisel koşullanma ve bilişsel öğrenme olarak sayılabilecek farklı yollarla edinmekte ve sosyal deneyimlerle şekillenmektedir. İnsanlar sürekli birbirlerinin tutumlarını değiştirmeye çalışmalarına rağmen tutumlar değişime direnç gösterme eğilimindedir. Bu dirence rağmen tutumlar yavaş olmakla birlikte yeni bilgiler edindikçe değişmektedir (Davidoff, 1987: 569 akt: Tavşancıl, 2010: 81). Çocuklar büyüdükçe anne – babaların onların tutumları üzerindeki etkisi azalmakta ve özellikle ergenlik döneminin başlamasıyla diğer sosyal etkenlerin rolü giderek fazlalaşmaktadır. Tutumların oluşmasında üç ana etken rol oynamaktadır. Bunlar; akranlar, kitle haberleşme araçları ve diğer kaynaklardan elde edinilen bilgi ve eğitimidir (Morgan, 1995: 375-386 akt:Tavşancıl, 2010: 80).

Günümüzde bireylerin olumlu tutum edinmelerinde en önemli faktörlerden biri de eğitimidir. Bireylerin konuya, öğretmene ve okula ilişkin tutumları eğitim alanındaki başarılarını etkilemektedir. Öğrencilerin tutumlarının dikkate alınmadığı bir sınıf atmosferinde istenilen öğrenme yaşantılarının oluşturulması mümkün olmayacaktır. Öğrencilerin etkinliklere aktif katılımının

sağlanamadığı, aktif öğrenme yaşantılarının kazandırılmadığı bir sınıf ortamında da eğitim alanındaki başarı istenilen düzeye gelememektedir. Bireylerin olumlu tutum sahip olduğu derslerde akademik başarılarının daha yüksek olduğu bilinmektedir. Öğrencilerin Türkçe dersine yönelik olumlu tutum edinmeleri de Türkçe dersine duydukları ilgiyi arttıracaktır akademik anlamda daha başarılı olmalarına katkı sağlayacaktır. Bireylerin olumsuz tutum edinmeleri ise onları nesnelere, objelere, kişilere vb ön yargılı davranmaya yöneltecektir.

Bireyin yaşamında büyük öneme sahip olan Türkçe dersinin işlevlerini yerine getirebilmesi için öğrencilerin Türkçe dersine ilişkin ilgi, tutum vb. duyuşsal özelliklerinin belirlenmesine gereksinim duyulmaktadır. Çünkü yapılan araştırmalara dayalı olarak duyuşsal özelliklerin ilgili alandaki bilişsel başarı değişkeninin yaklaşık dörtte birini açıklayabilme gücünde olduğunu söylemek olasıdır (Bloom, 1995, s.123 akt: Belet, 2005: 19).

Öğrencilerin Türkçe dersine yönelik olumlu tutum edinmelerinde çocuklara sunulan ders kitapları, hikaye kitapları ve dergilerin büyük önemi vardır.

Çocuğun dilsel beğenilerini anadilinin anlatım olanaklarıyla eğitime anlayışından uzak çocuksu yayınlar ile çocuğu bir yetişkinin kendince oluşturduğu bağımlı kılmak isteyen güdümlü yayınlar; çocuklarda kitap ve edebiyat adına yanlış kanıların oluşmasına, zamanla çocuğun okuma isteğinin körelmesine, sonuçta çocukla kitap arasında engeller oluşmasına yol açabilir. Bu nedenle özellikle çocuğun dil ve anlam evrenine uygun olmayan, yapay ve çocuksu bir biçimin kullanıldığı kitaplar anadili sevgisinin ve bilincinin gelişimini engelleyici bir etken olarak görülmelidir (Sever, 2002: 8-9 akt: Susar Kırmızı, 2006: 21).

2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu başlık altında Türkiye’de ve yurt dışında yapılan araştırma konusu ile ilgili çalışmalara yer verilecektir.

2.2.1. Türkiye’de Yapılan Çalışmalar

Son yıllarda tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de değerler eğitime önem verilmiş ve bu alanda yapılan araştırmaların sayısı da gün geçtikçe artmaktadır.

Kumbasar (2011) yılında hazırlamış olduğu yüksek lisans tezinde Muzaffer İzgü’nün romanlarını değer eğitimi açısından incelemiştir. Araştırmada betimsel nitelikte tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada Muzaffer İzgü’ nün 12 romanı Sosyal Bilgiler ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı’nda yer alan 25 değerden yola çıkılarak romanlarda bu değerlerin yer alma durumu incelenmiştir. Kumbasar yapmış olduğu araştırma sonucunda romanlarda en çok sevgi değerine (anne baba, evlat, doğa, hayvan ve yaşama sevgisi) rastlanıldığı ardından sırasıyla saygı, yardımlaşma, çalışkanlık ve temizlik değerlerin geldiğini vurgulamaktadır. Romanlarda en az rastlanan değerlerin ise sırasıyla barış, tutumlu olma, bilimsellik ve cesur olma olduğunu belirtmektedir. Sosyal Bilgiler ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı’nda yer alan 25 değerden biri olan alçakgönüllülük değeri ile ilgili olarak ise hiçbir ifadenin romanlarda yer almadığı belirtilmiştir. Ayrıca sigara ve içki içen kahramanlara fazlaca yer verilmesinin sağlıklı olma değeri ile çeliştiğini vurgulamaktadır. Romanlarda yer alan argo ifadelerin de değerler eğitimi açısından olumsuz nitelik taşıdığına dikkat çekilmiştir. Sonuç olarak Muzaffer İzgü’nün romanları iletilerin sayısı ve içeriği dikkate alındığında adil olma, aile birliğine önem verme, çalışkanlık, dayanışma, dürüstlük, misafirperverlik, özgürlük, saygı, sevgi, sorumluluk, temiz olma, yardımseverlik değerleri için yeterli bulunurken; arkadaşlık, barış, bilimsellik, cesur olma, fedakârlık, hoşgörü, iffetli olma, sağlıklı olmaya önem verme, sabırlı olma, kanaatkârlık, tutumlu olma, vatanseverlik değerleri açısından yetersiz görülmüştür.

Bulut (2011) "Atasözlerinin Değerler Eğitimindeki Yeri" başlıklı yüksek lisans tezinde Türk atasözlerinin iletmiş değerler ve Türkçe eğitimindeki yeri incelenmiştir. Nitel olarak ele alınan çalışmada betimsel alan araştırması yöntemlerinden doküman çözümlemesi yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak ise araştırmacı tarafından hazırlanan Değerler Formu kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini olarak 3 atasözleri sözlüğü ve 63 değer belirlenmiştir. Eğitim kademelerinin genel amaçları ve ilkeleri göz önüne alınarak belirlenen değerlerden hareketle farklı atasözünü sözlüklerinde yer alan atasözleri ve bu atasözlerinin anlamları incelenerek yansıttığı düşünülen değerlerle eşleştirilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre 61 değeri yansıtan 506 atasözünü tespit edilmiş, 2 değeri (Çok Yönlü Olma Değeri, Girişimci Olma Değeri) ise bu sözlüklerde temsil eden atasözünü tespit edilememiştir. Çalışkanlık- Gayret etme değeri(%4,34), Doğru ve Yerinde Konuşma(% 5,92), Dostluk(% 7,11), Tutumluluk ve Kanaat (%5,73) değerlerinin atasözlerinde en sık rastlanan değerler olduğu; Sorunlara Çözüm Arama(%0,19), Eleştirel- Sorgulayıcı Olma(%0,39), Yenilikçi Olma (%0,39), Hoşgörülü- Anlayışlı Olma(%0,59) değerlerinin ise en az rastlanan değerler olduğu belirtilmiştir.

Özbay ve Tayşi (2011) "Dede Korkut Hikâyeleri'nin Türkçe Öğretimi ve Değer Aktarımı Açısından Önemi" başlıklı makalelerinde amaç Dede Korkut kitabındaki 12 hikayeyi yirmi değeri göz önünde bulundurarak incelemek ve hikâyelerdeki değer unsurlarını sınıflandırıp bunların Türkçe öğretimindeki önemini ortaya koymak olarak belirtilmiştir. Araştırmanın yöntemi olarak betimsel çözümleme yöntemi seçilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre Dede Korkut hikayesinde toplam 190 değer örneği ifadesi tespit edilmiş ve en fazla saygı değerini (38) yansıtan örneklere rastlandığı ifade edilmiştir. Saygı değerini ise sırasıyla sevgi (29), Sorumluluk (17), dayanışma (16), vatan sevgisi (15) takip ettiği belirtilmiştir.

Ekinci Çelikpazu ve Aktaş (2011) yaptıkları araştırmayla MEB'in 6,7 ve 8. Sınıf Türkçe ders kitaplarını inceleyerek sezdirilmek istenen değerleri tespit etmeyi amaçlamışlardır. Çalışmalarında nitel araştırma yöntemlerinden doküman çözümlemesi yöntemini kullanmışlardır. Ders kitaplarında yer alan

okuma metinlerini Değerler Tespit Formu'na göre incelemişlerdir. Yaptıkları araştırmanın sonucuna göre: MEB 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin değerlerin iletimini istenen düzeyde gerçekleştirilmemektedir. Metin seçiminde değerlerin iletimi açısından yerinde seçimler yapılmamaktadır. Ders kitaplarında yer alan metinler seçilen temalarla uyumlu olmadığı gibi değer iletimi açısından dengeli ve istenen düzeyde değildir. Metinlerin seçiminde gereken titizlik gösterilmemiştir. Ders kitaplarındaki metinler aracılığıyla iletilen değerler incelediklerinde de “sevgi, çalışkanlık/azim ve kararlılık” değeri üç sınıf düzeyinde en çok iletilen/sezdirilen değerlerdir. Ulusal değerlerden “vatan sevgisi, millî kimliğini tanıma ile kültürel mirasa ve tarihe duyarlılık” değerleri ilk sıradayken “dil bilinci oluşturma, bayrak sevgisi, ulusal bayramları bilme ve ulusal marş bilinci” değerleri iletim açısından istenen düzeyde değildir.

Balcı ve Yanpar Yelken (2010) “İlköğretim Öğretmenlerinin Değer Kavramına Yükledikleri Anlamlar” başlıklı çalışmalarında Mersin merkez ilçedeki 214 sınıf ve branş öğretmenlerinin değer kavramına yükledikleri anlamı betimlemişlerdir. Araştırmada içerik çözümlemesi yöntemi kullanılmış ve öğretmenlerin değer kavramı algılarına göre değerler “ölçüt olarak değer”, “birey ve toplum ilişkilerini düzenleyen unsur olarak değer”, “davranışlar bütünü olarak değer”, “maddi ve manevi unsurlar olarak değer”, “kurallar bütünü olarak değer”, “nitelik olarak değer” ve “değer eğitiminin işlevleri” olarak 7 tema grubuna ayrılmıştır.

Kolaç (2010) “ Hacı Bektaş Veli, Mevlana ve Yunus Felsefesiyle Türkçe Derslerinde Değerler ve Hoşgörü Eğitimi” başlıklı makalesinde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Türkçe Öğretim Programlarını (1-5; 6-8) “değerler” ve “hoşgörü” kavramlarına yer vermeleri açısından değerlendirmiş; Mevlana, Hacı Bektaş Veli ve Yunus felsefesindeki hoşgörünün temelleri üzerinde durarak bunların Türkçe derslerinde ve Türkçe öğretim programlarında nasıl yararlanacağı noktasında önerilerde bulunmuştur. Araştırmanın sonucuna göre İlköğretim Türkçe Dersi (1-5. sınıflar) Öğretim Programında değerlerin daha çok “millî, ahlaki, insani, manevi, kültürel, kişisel, sosyal, tarihi, estetik ve sanatsal” şeklinde genelleştirilerek verildiğini, ayrıntılara girilmediğini tespit etmiştir. Hoşgörü kavramına yönelik olarak da vurguların daha çok; yapılan

hatayı hoş görme, diğer din, örf ve adetlere hoşgörülü olma, başkalarının düşüncelerine, geleneklerine ve dinlerine saygı gösterme noktalarında yoğunlaştığına dikkat çekmiştir. Türkçe dersi öğretim programları (1-5; 6-8), “değerler ve hoşgörü” açısından incelediğinde de gerek değerlere gerekse hoşgörü kavramına istenilen düzeyde yer verilmediğini, kavramlara gerekli vurguların yapılmadığını, genel ifadelerin dışına çıkılmadığını belirlemiştir.

Yaman vd. (2009) “İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Değerler” isimli makalede MEB ve özel (Koza, Pasifik ve Batu) yayınevleri tarafından basılmış 2008-2009 öğretim yılında okutulmakta olan ilköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin tümü içerdikleri değer açısından “Ders Kitaplarındaki Değerler Formu” ile incelenmiştir. Forma göre değerler; estetik, teorik, iktisadi, siyasi, sosyal ve dini değerler olmak üzere altı grupta toplanmıştır. Araştırmada tarama modelini ile elde edilen veriler SPSS 13.0 programıyla çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda ikinci kademe Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde en çok sosyal değerlere en az dini ve iktisadi değerlere yer verildiği, nazım türündeki metinlerde estetik değerlerin daha yoğun olduğu ve altıncı sınıf ders kitaplarında teorik değerlerin daha fazla yer aldığı belirtilmiştir.

Belet ve Deveci (2008) “Türkçe Ders Kitaplarının Değerler Bakımından İncelenmesi” başlıklı makalede MEB tarafından basılan ilköğretim 1-5. sınıflar arası Türkçe ders kitabındaki metinleri aktardığı değerler bakımından incelemişlerdir. Araştırma, nitel yönetime dayalı bir şekilde doküman incelemesi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada verilerinin çözümlenmesinde tümevarım çözümlenme yöntemini kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre metinlerde, ulusal değerler, sorumluluk, özdenetim, çalışkanlık, hoşgörü, merhamet, nezaket, onurlu olma, tutarlılık, dürüstlük temaları olmak üzere on tema belirlenmiştir. ilköğretim Türkçe ders kitapları incelendiğinde, kitaplardaki metinlerin büyük bölümünün ulusal ve evrensel değerleri içerdiği belirtilmiştir. İlköğretim Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin 33’ünde ulusal değerler, 27’inde sorumluluk, 20’inde özdenetim, 18’inde çalışkanlık, 17’inde hoşgörü, 15’inde merhamet, 13’ünde nezaket, 12’inde onurlu olma, 9’unda

tutarlılık, 6' sında dürüstlük ile ilgili ifadeler yer verilmiştir. 30 metinde ise değerlere ilişkin bir bulguya rastlanmadığı belirtilmektedir.

Turan ve Aktan (2008) "Okul Hayatında Var Olan ve Olması Düşünülen Sosyal Değerler" başlıklı makale çalışmalarında öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre okul yaşamında var olanla olması gerektiği düşünülen sosyal değerlerle, bunların okul yaşamında yer alma derecesini belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışmanın örneklemini 119 öğretmen ile 6. 7. ve 8. sınıflarda okuyan 112 öğrenci oluşturmuştur. Verilerin elde edilmesinde ise araştırmacılar tarafından geliştirilen "Sosyal Değerler Ölçeği (SDÖ)" kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre öğrencilerin genel olarak var olması gerektiğini düşündükleri değerlere yüksek düzeyde olumlu yaklaştıkları özellikle ilişkisel değerlerin yaşamlarında büyük yer tuttuğu, insani değerler ilişkin pozitif algılarının olduğu belirtilmektedir. Değer algılarının şekillenmesinde öğrencilerin daha esnek oldukları, baskıcı tutumdan uzak bir sistem tercih ettikleri belirtilmektedir. Öğretmenlerin ise işteki başarının mutluluk getirmesi ve iş ortamında başarının ön koşulunun işbirliği ve yardımlaşma olduğu görüşüne en yüksek düzeyde olumlu cevabı verdikleri belirtilmektedir. Tarafsızlık, sorumluluk; meslek ilkelerine bağlılık, elindekiyle yetinebilme; diğerlerini olduğu gibi kabul etme; kuralları ihlal etmeme; yardımlaşmayı rekabete tercih etme; çalışanlar arasında yardımlaşma; mesleği, insanlığa hizmet etmenin aracı olarak benimseme; yönetim ve öğretmenlerin öğrenci merkezli olması; istediklerini elde edebilmek için çabalama da öğretmenlerin olumlu katılım gösterdikleri değerler arasında belirtilmektedir.

Şen (2007) "Ulusal Eğitim Bakanlığının 2005 Yılında Tavsiye Ettiği Yüz Temel Eserler Yoluyla Türkçe Eğitiminde Değerler Öğretimi Üzerine Bir Araştırma" isimli yüksek lisans tezinde Millî Eğitim Bakanlığı'nın ilköğretim okulları için hazırladığı 100 Temel Eser serisinde yer alan kitaplarda millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerler tespit etmiş ve Türkçe eğitiminde değer aktarımının nasıl olması gerektiğini ortaya koymaya çalışmıştır. Araştırmanın yöntemi olarak betimsel alan araştırması kullanılmıştır. Araştırmada 100 temel eserden 58 tanesi örneklem olarak seçilmiştir. Araştırmanın sonucunda ilköğretim 100 Temel Eser serisindeki kitaplarda sevgi

değerinin (%23,8 oranı ile) ilk sırada yer aldığı, sevgi değerini sırayla, duyarlılık (%15,7 oranı ile), yardımseverlik (%12,5 oranı ile), saygı (%10,5 oranı ile), sorumluluk (; %5,7 oranı ile) değerlerinin takip ettiği belirtilmiştir. Sağlıklı olmaya önem vermek, barış, özgürlük, bilimsellik değerlerinin ise eserlerde en az yer verilen değerler olduğu belirtilmiştir. Bağımsızlık değerine ise hiç değinilmediği vurgulanmaktadır. 100 temel eser içinde yer alan yerli ve yabancı eserlerin de işlediği değer açısından farklılıklar gösterdiğini belirtilmiştir. Örneğin; misafirperverlik, vatanseverlik ve sağlıklı olmaya önem verme değerlerinin yabancı eserlerde yer almadığı belirtilmektedir. Ayrıca bazı yabancı eserlerin Türk ulusuna ait değerlere (özgürlük) uygun olmayan ifadeler içerdiğini belirtmiştir. Araştırmanın sonucunda Millî Eğitim Bakanlığı' nın 2005 yılında tavsiye ettiği 100 Temel Eser serisinde yer alan kitapların, değer aktarımı için yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Dilmaç (1999), “İlköğretim Öğrencilerine İnsani Değerler Eğitimi Verilmesi ve Ahlaki Olgunluk Ölçeği İle Eğitimin Sınanması” başlıklı yüksek lisans tezinde ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerine insani değerler eğitimi vermeyi ve bu eğitimin başarısını “Ahlaki Olgunluk Ölçeği” ile ölçmeyi amaçlamıştır. Araştırmada ön test- son test kontrol grubu modeli kullanılmış ve örneklem çocuk esirgeme kurumunda kalan 36 öğrenciden oluşturulmuştur. Araştırmanın sonucunda ise 36 oturumluk insani değerler eğitimi programının çocukların ahlaki olgunluk düzeyinde anlamlı değişimler oluşturduğu belirtilmiştir.

2.2.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Sanderse (2012) yapmış olduğu çalışmada karakter eğitiminde rol model olarak görülen öğretmenlerin uygulama sürecinde gerçek anlamda rol model olup olmadığını anlamaya çalışmaktadır. Makalenin konusu, rol model olarak görülen öğretmenlerin karakter özelliklerinin gerçek anlamda hayranlık uyandıracak nitelikte olup olmaması ve öğretmenlerin karakter eğitimindeki rolleri olarak belirtilmektedir. Bu amaçla ilk olarak orta öğretimde rol model yöntemi kullanılmış ve ergenlerin rol modelleri ile ahlaki nitelikleri belirlenmiştir. Rol model yaklaşımında Bandura'nın sosyal öğrenme teorisi benimsenmiştir. Ergenlik dönemindeki öğrencilerin çok az bir kısmı öğretmeni model almakta ve

rol model yönteminin katkı sağlaması için öğretmenlerin, ahlak eğitiminde değerlerin neden önemli olduğunu ve nasıl elde edilebileceği açıklaması gerektiği belirtilmektedir.

Langton'ın (2007) yılında yapmış olduğu çalışmada nitel ve nicel yöntemler kullanarak saygı değerinin boyutlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Saygı kavramının günlük yaşamda ve ilgili alan yazında sıkça kullanılması ortak bir tanım ve boyut oluşturmasında zorluk oluşturmuştur. Langton saygı kavramını genel olarak dört boyutta toplamış ve bunları sosyal kurallara duyulan saygı, eşitlik inancına saygı, korumaya (bakıma) saygı ve sosyal güce (toplumda var olan değerlere) saygı olarak isimlendirmiştir. Belirlenen dört faktör toplam varyansın %70'ini açıklama gücüne sahip olduğu belirtilmiştir. Çalışmanın sonucunda ise bireylerin saygı kavramının boyutlarına aynı derecede önem vermedikleri ortaya çıkmıştır. Örneğin gençlerin yaşlılara göre sosyal kurallara ve koruma boyutuna daha az önem verdikleri, kadınların ise koruma boyutuna daha çok önem verdikleri belirtilmiştir.

Rewell ve Arthur (2007) yapmış oldukları çalışmada öğretmen adaylarının tutumlarına, okullardaki karakter ve değerler eğitimi hakkındaki düşüncelerine ve okulun karakter gelişiminde sunduğu fırsatlara ilişkin değerlendirmelerine yer verilmiştir. Araştırmanın örneklemi iki farklı üniversiteden 1000 öğretmen adayından oluşmaktadır. Elde edilen verilere göre öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu ahlaki gelişim alanında yeteneklerini geliştirmede kendilerini yeterli bulurken, ahlaki gelişim alanında düzensizlik olduğunu, belirli bir programa ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. İngiltere'de okulların öğretim programında karakter eğitimi vatandaşlık eğitiminin bir parçası olarak görmelerine rağmen araştırmanın sonunda elde edilen verilere göre karakter eğitimi öğretmen eğitimindeki resmi öğretim programının bir parçası olarak görülmemektedir.

Althof ve Berkowitz (2006) her toplumun vatandaşlarının demokratikleşme süreciyle ilgilenmesi gerektiğini belirtmekte ve bu sürecin çocuklukta başladığına ve okulların bu süreçte kritik öneme sahip olduğuna değinmektedir. Bu araştırmanın amacı Kuzey Amerika'da karakter eğitimi ve

vatandaşlık eğitiminin rolü ve ilişkisi hakkında bir durum tespiti yapmaktır. Araştırmanın sonucuna göre vatandaşlık eğitiminin karakter ve ahlaki oluşumları içermesi gerektiği ileri sürülürken bu iki alan arasındaki alışlagelmiş yaklaşımlara olumsuz bakılmaktadır. Toplumda ahlaki vatandaşların gelişimi, yurttaşlık öğretimi, karakter eğitimi ve vatandaşlık becerilerinin sağlanmasının okulun görevi olarak görüldüğü belirtilmektedir.

Germaine (2001) Kanada'da yapmış olduğu yüksek lisans çalışmasında değerler eğitimi programının öğrencilerin özgüven duygusunun gelişiminde anlamlı bir etkisinin olup olmadığını incelemiştir. 16 değeri içerecek şekilde hazırlanan değerler eğitimi programı 4 yıl süre deney grubuna uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda ise uygulanan değerler eğitimi programının özgüven gelişimi üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı belirtilmektedir.

Whitney (1986) yapmış olduğu araştırmada değerler eğitimi ile ilgili bir durum tespiti yapmayı amaçlamıştır. Tennessee'de yer alan 207 okuldan seçkisiz yöntemle belirlenen 75 okul araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucuna göre Sosyal Bilgiler öğretmenleri değerler eğitimi konusunda endişe duymakta ve okulun, gençlerin değerlerini ve ahlaki davranışlarını etkileyebilmesi gerektiğine inanmaktadır. Ayrıca değer eğitiminin aileye ve kilise ait olmasını da kabul etmemektedirler. Çoğu öğretmen, velilerin okulda değer eğitimini verilmesini istediklerini düşünürken öğrencilerin neyin doğru neyin yanlış olduğu bilmek isteyip istemedikleri, konusunda kararsız olduklarını belirtmektedirler. Öğretmenlerin çoğu toplumun benimsediği değerleri yansıtmaya çalıştıklarını ancak okulların açık bir değerler eğitimi programı olmadığını belirtmektedirler. Öğretmen çok azı değerler eğitimi için her gün zaman ayırdığını belirtmektedir. Öğretmenler değer eğitiminde ise en çok ahlaki muhakeme yaklaşımını kullandıklarını ve değerler eğitiminde üç değeri çok önemli gördüklerini belirtmişlerdir: dürüstlük, sorumluluk ve saygı.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, veri toplama araçlarının oluşturulması, veri toplama araçlarından elde edilen verilerin değerlendirilmesinde kullanılacak olan istatistiksel çözümlenmeler ve işlem sırasında izlenen yol açıklanmaktadır.

3.3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın amacı, ilkokul 4. Sınıf Türkçe dersinde görsel okuma-görsel sunu çalışmalarında gerçekleştirilen değerler eğitiminde kitle iletişim araçlarının kullanılmasının değer edinimine ve Türkçe dersine yönelik tutuma etkisini ortaya çıkarmaktır. Bu amaca uygun olarak ön test, son test kontrol gruplu yarı deneysel deseni ve nitel araştırma tekniklerinden görüşme tekniği kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2002; Karasar, 2009, Ekiz, 2009). Araştırmanın deney desenini seçkisiz yolla belirlenen bir deney, bir kontrol grubu oluşturmaktadır. Araştırmanın başlangıcında ve sonunda iki gruba da ön-test ve son- test olarak araştırmacı tarafından geliştirilen Türkçe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği (TÜDTÖ) ile Değerler Ölçeği (DEÖ) uygulanmıştır. Araştırmada ayrıca deney grubunun, uygulanan değerler eğitimi programına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla Değerler Eğitime İlişkin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (DEGÖF) uygulanmış, deney grubu ile yapılan görüşmeler ortalama 20 dakika sürmüştür ve kayıt altına alınmıştır. Elde edilen veriler sonrasında bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Bu desenin ayrıntıları Çizelge 3.1.1.1'de verilmektedir.

Çizelge 3.1.1.1. Araştırma Modeli

Grupun adı	Ön Test	Deneysel İşlemler	Son Test
1. Değer Eğitiminde Kitle İletişim Araçları Öğrenme Grubu (DEKİÖ)	TÜDTÖ DEÖ	Değer çözümlemesi için seçilen hikayeler Görsel okuma- görsel sunu çalışmalarında gazete ve dergi haberlerinin kullanımına yer verilmesi	TÜDTÖ DEÖ DEGÖF
2. Türkçe Dersi Öğretim Programı Öğrenme Grubu (TÜDÖP)	TÜDTÖ DEÖ	Türkçe dersi öğretim programı kapsamında yer alan etkinlikler	TÜDTÖ DEÖ

3.3.2. Araştırma Grubu

Araştırmanın gerçekleştirilmesi için örneklemin belirlenmesinde küme örnekleme yöntemine başvurulmuştur. Bu tür örnekleme evreni temsil edebilecek kişilerin tercih edilmesinden ziyade belirli özelliklere sahip grup ya da kümenin seçilmesi söz konusudur (Ekiz, 2009: 104). Küme örnekleme çalışması, düşünülen evrende kendi içinde belirli özellikler açısından benzerlikler gösteren değişik grupların olması durumunda kullanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 105). Ön test – son test kontrol gruplu yarı deneysel desende de öğrencilerin yaş, sosyo- ekonomik durum, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu gibi benzer özellikler taşıması gerektiğinden örnekleme yöntemlerinden küme örnekleme yöntemi seçilmiştir. Denizli Milli Eğitim Müdürlüğü'nden ilkokulların listesi alınarak orta sosyo ekonomik düzeydeki okullar belirlenmiş ve bu okullardan iki tanesi seçkisiz yolla tespit edilmiştir. Belirlenen iki okulun dördüncü sınıfları incelenmiş, yaş, deneyim vb. özellikler açısından benzerlik

gösteren iki öğretmenin sınıfı araştırma çalışmalarının gerçekleştirilmesi için kararlaştırılmıştır. Bu iki sınıftan birinin deney, diğerinin ise kontrol grubu olması seçkisiz bir şekilde tespit edilmiştir. Bu araştırmanın örnekleme, 2012-2013 eğitim öğretim yılı ikinci döneminde Denizli’de yer alan okulların arasından rastgele (random) seçilmiş orta sosyo-ekonomik düzeyde bir ilkokulun 4. sınıfında öğrenim gören 37 öğrenciden oluşmaktadır. Sınıflardaki öğrenciler arasında seçme yapılmadan tüm öğrenciler araştırmaya alınmış, böylece doğal sınıf koşullarının bozulmaması sağlanmıştır. DEKiÖ ve TÜDPÖ grupları, etkileşimini en aza indirmek amacıyla farklı okullardan seçilmiştir. Çizelge 3.1.2.1’de araştırmada yer alan gruplara yer verilmiştir.

Çizelge 3.1.2.1. Örnekleme Bulunan Gruplar

Gruplar	Öğrenci Sayısı	Cinsiyet		Yaş		Aylık Okuduğu Kitap Sayısı		Kardeş Sayısı			
		Kız	Erkek	9	10	11	12	1-3	4-6	7-8	1
DEKiÖ	20	Kız	11	9	-	1-3	8	1	2		
		Erkek	9	10	16	4-6	10	2-3	14		
				11	4	7-8	2	4-+	4		
TÜDPÖ	17	Kız	8	9	1	1-3	6	1	3		
		Erkek	9	10	12	4-6	7	2-3	12		
				11	4	7-8	4	4-+	2		

3.3.3. Verileri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen ölçeklerden nicel veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formundan ise nitel veriler elde edilmiştir. Veri toplama araçlarının isimleri ve kısaltmaları şu şekildedir:

Nicel Veri Toplama Araçları:

1. Değerler Ölçeği (DEÖ)
2. Türkçe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği (TÜDTÖ)

Nitel Veri Toplama Aracı:

3. Değerler Eğitimine İlişkin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (DEGÖF)

Aşağıda nitel ve nicel verilerin toplanmasında kullanılan araçların geçerlik ve güvenilirlik çalışmasına ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

3.3.3.1. Değerler Ölçeği (DEÖ)

DEÖ'nün geliştirilmesinde öncelikli olarak ilkokullarının 4. sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan kazanımlar ile MEB tarafından önerilen 4. sınıf Türkçe ders kitabı incelenmiştir. 4. Sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinler satır satır okunarak her metinde yer alan değerler belirlenmiştir. İlgili alan yazının da incelenmesi (Şen, 2007; Işık, 2010; Taflan vd, 2009; Dilmaç, 2002) yapılmıştır. Alan yazın taramasıyla genel bir çerçeve oluşturulduktan sonra, ölçeğin geliştirilmesine temel olması bakımından bazı ilkokullardan konuya ilişkin olarak öğrencilere açık uçlu sorular yöneltilerek yanıtlar elde edilmiştir. Öğrenci görüşleri de dikkate alınarak hazırlanan sorular 5 Öğretim üyesine, 2 sınıf öğretmenine ve 2 Türkçe öğretmenine uzman görüşü için sunulmuştur. Ölçekte yer alan maddelerin dördüncü sınıf öğrencilerinin anlayacağı bir yapıda olmasına büyük bir duyarlılık gösterilmiştir. Bunu sağlamak için hakem görüşü almak için belirlenen uzmanlarla birçok kez görüş alışverişi gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin uygulanabilirliği, ifadeleri, dil kurallarına uygunluğu açısından alınan uzman görüşü önerileri doğrultusunda yargılar yeniden düzenlenmiştir. Yapılan görüşmeler sonrasında öğrencilerde doğaya duyarlılık - doğa sevgisi, güzel sanatları ve sanatı sevmek, sanatçıya saygı, bilimsellik, hayvan sevgisi, eğitimi önemseme, yardımlaşma, ailesini ve akrabalarını sevmek- aile birlikteliğini önemseme, emeğe saygı, yaşlıya saygı, nezaket- nazik olma, ulus sevgisi ve ulusal birlik şuuru, vatanseverlik, Atatürk'e saygı duyma- Atatürk'ü sevmek, bayrak sevgisi, şehitlik ve gazilik, kendisini tanıma- yeteneklerinin farkında olma, çalışkanlık- başarılı olma, dürüstlük, kitap okumayı sevmek gibi değerlerin geliştirilmesine ve ölçülmesine karar verilmiştir.

Değerler ölçeği günlük hayatta yer verilen değerleri ölçmeye yönelik geliştirilmiş bir ölçektir. Ölçek iki bölümden oluşmaktadır. Değerler ölçeği 5 dereceli (katılıyorum, büyük ölçüde katılıyorum, orta düzeyde katılıyorum, pek

katılmıyorum, katılmıyorum) Likert tipi bir ölçektir. Değerler ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasına 160 madde ile başlanmıştır. Değerler ölçeği ilkökul 4. sınıfta öğrenim gören 600 öğrenciye uygulanmış, hatalı ve eksik olduğu belirlenen 29 anket elenmiş toplamda 571 öğrenciden toplanan veriler üzerinden nasıl bir faktör yapısı göstereceğinin incelenmesi ve ölçme aracının temel faktör yapısını belirlemek amacıyla açımlayıcı faktör çözümlemesi için (AFA), ardından ölçeğin özgün biçimi ve uzman görüşü alınarak varsayılan yapısının toplanan verilerle ne derece uyum gösterdiğini incelemek için (ölçeğin yapısını doğrulamak için) DFA analiz teknikleri uygulanmıştır.

Öğrencilerden elde edilen verilerin açımlayıcı faktör analizi için uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla, KMO katsayısı ve Barlett Sphericity testi uygulanmıştır. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı 0,847 bulunmuştur. Görüldüğü üzere KMO katsayısı 1'e yakındır. Barlett Sphericity testia X^2 değeri ise, 40269,739 ($p < 0,001$) olarak hesaplanmıştır. Ortaya çıkan değerlerin faktör çözümlemesinin uygulanması için uygun olduğu görülmüştür. Ölçekte döndürme tekniği olarak dik döndürme tekniği olan (orthogonal rotation) varimax tercih edilmiştir. Ölçeklerde rotasyon yapmanın nedeni faktör yük değerlerini belirledikten sonra faktör ve değişkenler arasındaki yüksek kolerasyonu maksimize ya da minimize etmektir. Varimax döndürme tekniğinde ise varyansları maksimize etme sürecidir (Tabachnick ve Fidell, 2001: 620). Maddelerin yer aldığı faktördeki yük değerlerinin 0.45 ya da daha yüksek olması maddelerin seçimi için iyi bir ölçüttür (Büyüköztürk, 2012: 124). Araştırmacılar tarafından geliştirilen bu ölçekte de faktör yük değeri 0.45 olarak seçilmiş ve bu değer altında olan maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Her madde atımından sonra çözümleme tekrarlanmıştır. Yapılan çözümleme işlemleri sonucunda 160 maddeden oluşan ölçekten 58 madde ile asıl değerler ölçeği elde edilmiştir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 290, en düşük puan ise 58'dir. Son çözümleme sonucunda Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı 0,902'ye yükselmiştir. Görüldüğü üzere KMO katsayısı 1'e yakındır. Barlett Sphericity testia X^2 değeri ise, 31990,648 ($p < 0,001$) olarak hesaplanmıştır. KMO katsayısı ve Barlett Sphericity testi sonucundan elde edilen bulgular, faktör çözümlemesi yapabilmek için üzerinde çalışılan örneklem büyüklüğünün yeterli ve verilerin ise faktör çözümlemesi için uygun olduğunu ve puanların normalliğini

göstermektedir. Ölçeğin faktör yükleri 0,49 ile 0,76 arasında değişmektedir. Yapılan açımlayıcı çözümlene sonuçlarına göre, değerler ölçeği tek boyutlu bir yapıya sahiptir.

Model-veri uyumunu inceleyen doğrulayıcı faktör çözümlenmesinde ise değişkenler arasındaki ilişkiye dair kurulan hipotezler test edilir (Kline, 1998; Tabachnick ve Fidell, 2001). DFA'da modelin geçerliliğini değerlendirmek için en çok kullanılan uyum indeksleri; -Kare Uyum Testi, İyilik Uyum İndeksi (GFI), Düzeltilmiş İyilik Uyum İndeksi (AGFI), Ortalama Hataların Karekökü (RMR veya RMS) ve Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü'dür (RMSEA). Lİteratürde, DFA ile hesaplanan (χ^2/sd) oranının 5'ten küçük olması, modelin gerçek verilerle iyi uyumun bir göstergesi olarak görülebilmektedir (Sümer, 2000). Model veri uyumu için GFI ve AGFI değerlerinin .90'dan yüksek çıkması, RMS ya da standartlaştırılmış RMS'le RMSEA değerlerinin ise .05'den küçük olması beklenir. Değerler ölçeğinin uyum indeksleri ise yeterli düzeyde genel uyum katsayılarına sahiptir (GFI, CFI, AGFI $\geq .80$; RMSEA $\leq .08$) (Byrne ve Campbell, 1999; Browne ve Cudeck, 1993; Büyüköztürk vd., 2004). Ölçeğin aritmetik ortalaması 4, 20 ile 4,71 arasında yer alırken standart sapma değeri 0,51 ile 1,23 arasında değer almaktadır. Değerler eğitimi ölçeğine ilişkin elde edilen veriler Çizelge 3.1.3.1.1'de verilmiştir.

Çizelge 3.1.3.1.1 DEÖ'nün Alt Boyutları ve Faktör Yük Değeri

Alt Boyutlar ve Adları	Madde No	Maddeler	Varimax Döndürülmüş Faktör Yükleri	\bar{x}	Ss	Madde Ölçek Korelasyonu
Birinci Alt Boyut Sosyal Değerler	12	Yerlere çöp atanlar benden büyük olsalar bile uyarırım.	0,53	4,44	0,86	0,63
	13	Suyu, doğalgazı, elektriği vb. boşuna harcamamaya özen gösteririm.	0,53	4,57	0,83	0,57
	15	Plastik, kağıt, cam vb. malzemeleri geri dönüşüm kutularına atarım.	0,53	4,49	0,84	0,64
	17	Sanatçıların özel insanlar olduğunu düşünürüm.	0,53	4,20	1,23	0,53
	18	Sanatla uğraşan kişilere saygı duyarım.	0,49	4,56	0,74	0,52

Devamı arka sayfada

20	Sanatla uğraşmak yaratıcılığımı geliştirir.	0,52	4,54	0,85	0,63
22	Bilim insanlarının hayatını ve çalışmalarını araştırırım.	0,49	4,29	1,06	0,57
24	Bilimsel çalışmalara katılmak, araştırma ve sorgulama yeteneğimi geliştirir.	0,50	4,56	0,77	0,50
25	Bilimsel araştırmalar sayesinde (deney, proje vb.) merak ettiğim konuları öğrenmek isterim.	0,55	4,60	0,75	0,58
26	Hayvanlara karşı şefkatli davranırım.	0,58	4,65	0,62	0,56
27	Hayvanların da yaşam hakkı olduğuna inanırım.	0,72	4,67	0,62	0,60
29	Hayvan haklarını savunmak için gönüllü olarak çalışmak isterim.	0,51	4,48	0,86	0,54
30	Hayvanların doğal yaşam alanında yaşaması gerektiğine inanırım.	0,51	4,67	0,61	0,63
32	Eğitilmiş insanlar çevresine yarar sağlar.	0,65	4,65	0,61	0,50
33	Herkesin eğitim görme hakkı olduğuna inanırım.	0,68	4,68	0,60	0,53
35	Eğitim görerek iyi bir meslek sahibi olabileceğime inanırım.	0,56	4,69	0,55	0,51
36	Zor durumda olanlara yardım etmeye çalışırım.	0,50	4,62	0,70	0,52
39	Yardımlaşırız arkadaşlarımızla aramızdaki sevginin çoğalacağını düşünürüm.	0,53	4,63	0,68	0,54
40	Yardım ettiğimde kendimi mutlu hissedirim.	0,49	4,68	0,58	0,49
46	Ailemi mutlu etmek için çabalarım.	0,69	4,68	0,52	0,53
47	Ailemdeki herkes benim için değerlidir.	0,62	4,70	0,51	0,60
48	Aile bireylerimle ve akrabalarımın zaman geçirmeyi severim.	0,55	4,69	0,58	0,58
52	İşini düzgün yapan insanlara saygı duyarım.	0,55	4,67	0,57	0,62
53	Alın teri dökülerek yapılan şeylere saygı duyarım.	0,57	4,65	0,62	0,54
54	İşini düzgün yapan insanlara saygı duyarım.	0,70	4,68	0,57	0,56
57	Yaşlıları rahatsız edecek davranışlardan kaçınırım.	0,64	4,67	0,59	0,64
58	Yaşlıların bilgilerinden kendime ders çıkarırım.	0,62	4,58	0,82	0,57
60	Yaşlılara işlerinde yardımcı olmak beni mutlu eder.	0,76	4,67	0,55	0,51
61	Çevremdeki insanlara kibar davranmaya çalışırım.	0,70	4,67	0,57	0,53
63	Konuşurken nazik olmaya özen gösteririm.	0,51	4,64	0,59	0,60
64	Konuşan birinin sözünü kesmeden dinlerim.	0,51	4,50	0,77	0,59

Devamı arka sayfada

İkinci Alt Boyut Ulusal Değerler	67	Ulus olarak bir olmanın vatanımızı güçlendireceğine inanırım.	0,63	4,68	0,53	0,53
	70	Vatanımda yaşayan herkesi eşit görürüm.	0,51	4,54	0,83	0,51
	71	Ülkemde yaşayan herkesi severim.	0,53	4,37	1,06	0,56
	72	Ülkemin iyiliği için çalışırım.	0,49	4,63	0,62	0,58
	73	Vatanımı evim/yuvam olarak görürüm.	0,65	4,69	0,51	0,60
	74	Benim için vatan sevgisi kutsaldır.	0,52	4,70	0,53	0,59
	78	Atatürk'ün kişisel özelliklerini örnek alırım.	0,50	4,63	0,64	0,63
	79	Atatürk'ün yaptığı çalışmalara saygı duyarım.	0,76	4,68	0,58	0,50
	80	Atatürk'e karşı sorumluluklarım (ülkemi korumak, ülkem için çalışmak vb.) olduğuna inanırım.	0,70	4,69	0,54	0,57
	81	Bayrağımızı, bağımsızlığımızın sembolü olduğu için değerli bulurum.	0,53	4,67	0,63	0,51
	82	Bayrağa saygı duyarım.	0,59	4,68	0,59	0,55
	96	Şehit ve gazilere saygı duyarım.	0,61	4,67	0,54	0,57
	97	Şehit ve gazilere karşı minnet duyarım/ kendimi borçlu hissederim.	0,61	4,63	0,63	0,61
	99	Gazilerimizi ziyaret etmek isterim.	0,53	4,66	0,57	0,59
Üçüncü Alt Boyut Bireysel Değerler	113	Her insanın farklı özelliklere sahip olabileceğine inanırım.	0,52	4,68	0,54	0,57
	115	Eksik olan yönlerimi geliştirmek için çabalarım.	0,53	4,62	0,64	0,63
	116	Başarılı olmak için çalışmak gerektiğine inanırım.	0,72	4,68	0,55	0,61
	117	Her konuda zamanımı iyi kullanmaya özen gösteririm.	0,50	4,64	0,61	0,52
	118	Herkesin başarılı olabileceği bir alan mutlaka vardır.	0,53	4,67	0,53	0,57
	120	Bilgili bir insan olmak için çalışırım.	0,50	4,69	0,53	0,57
	138	Arkadaşlarımdan güvenini sarsacak davranışlar yapmaktan kaçınırım.	0,50	4,65	0,60	0,53
	139	Verdiğim sözde durmaya özen gösteririm.	0,55	4,66	0,53	0,56
	140	Güvenilir bir insan olmak için çabalarım.	0,59	4,71	0,51	0,60
	156	Kitap okumaktan zevk duyarım.	0,62	4,64	0,59	0,51
	157	Harçlığımla kitap alırım.	0,50	4,27	1,05	0,49
158	Kitap okumanın, öğrenmenin en etkili yolu olduğuna inanırım.	0,55	4,68	0,56	0,50	
159	Kitap okumak için zaman yaratmaya çalışırım.	0,53	4,59	0,67	0,51	

Ölçek maddeleri kendi içerisinde belirli değerlere göre gruplandırılmış bu gruplardan da benzer olanlar bir araya getirilerek ana kategorileri belirlenmiştir. Ölçekte doğaya duyarlılık - doğa sevgisi değeri 3 madde, güzel sanatları ve

sanatı sevme, sanatçıya saygı değeri 3 madde, bilimsellik değeri 3 madde, hayvan sevgisi değeri 4 madde, eğitimi önemseme değeri 3 madde, yardımlaşma değeri 3 madde, ailesini ve akrabalarını sevme - aile birlikteliğini önemseme değeri 3 madde, emeğe saygı değeri 3 madde, yaşlıya saygı değeri 3 madde, nezaket- nazik olma değeri 3 madde, ulus sevgisi ve ulusal birlik şuuru değeri 3 madde, vatanseverlik değeri 3 madde, Atatürk'e saygı duyma - Atatürk'ü sevme değeri 3 madde, bayrak sevgisi değeri 2 madde, şehitlik ve gazilik değeri 3 madde, kendisini tanıma- yeteneklerinin farkında olma değeri 2 madde, çalışkanlık - başarılı olma değeri 4 madde, dürüstlük değeri 3 madde, kitap okumayı sevme değeri 4 madde ile yer almaktadır. Benzer değerler bir araya getirilerek sosyal değerler, ulusal değerler ve bireysel değerler şeklinde isimlendirilmiştir. Ölçek son hali ile iki ayrı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm katılımcının demografik bilgilerini içeren kişisel bilgiler formu, ikinci bölüm ise değer yargılarını içeren 58 değer maddesinden oluşmaktadır.

3.3.3.2. Türkçe dersine yönelik tutum ölçeği (TÜDTÖ)

Araştırmada, araştırmacılar tarafından geliştirilen ve "İlkokul 4. Sınıf öğrencilerinin Türkçe dersine yönelik tutumlarını" belirlemeyi amaçlayan Türkçe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmıştır.

Ölçeğin araştırma problemiyle olan ilişkisinin gücünü arttırmak amacıyla ilk aşamada Türkçe dersine yönelik tutumla ilgili olarak alan yazında yer alan araştırma, yayınlar ve ölçekler incelenmiştir (Kapar Kuvanç, 2008; Belet, 2005; Çörek, 2006). Alan yazın taramasıyla genel bir çerçeve oluşturulduktan sonra ölçeğin geliştirilmesine temel olması bakımından bazı ilkokullarda açık uçlu sorular uygulanmıştır. Alan yazın taramasından elde edilen ilgili yargılar ve öğrencilerin görüşlerinden çıkan sonuçlar maddeler haline getirilmiştir. Maddeler hakkında Denizli ilinde çeşitli ilkokullarda görev yapan 3 sınıf öğretmeninden ve çeşitli üniversitelerde görev yapan 6 öğretim üyesinden görüş alınmıştır. Ölçeğin uygulanabilirliği, ifadeleri, dil kurallarına uygunluğu açısından alınan uzman görüşü önerileri dikkate alınarak yargılar yeniden düzenlenmiştir.

Ön deneme öncesinde ölçek 11 maddelik olumsuz, 26 maddelik olumlu tutum maddelerinden meydana gelmektedir. Bu yargılara ilişkin öğrencilerin

katılma düzeylerini belirlemek amacıyla Likert tipi ölçekle “Katılıyorum, Büyük Ölçüde Katılıyorum, Orta Düzeyde Katılıyorum, Pek Katılmıyorum, Katılmıyorum” şeklinde beşli derecelendirme yapılmıştır. 37 maddelik ölçeğin deneme çalışması Denizli ili merkez ve ilçelerinde yer alan, alt- orta ve üst sosyo- ekonomik düzeydeki ilkokulların 4. sınıflarında gerçekleştirilmiştir. 375 öğrenci ile gerçekleştirilen deneme çalışmasından toplanan ölçekler kontrol edilerek hatalı olanlar elenmiştir. Hatalı doldurma yapıldığı tespit edilen 25 ölçek çözümlene işlemine tabi tutulmamış, 350 ölçek üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Ölçek uygulandıktan sonra veriler değerlendirilirken olumlu ifadeler için 5-4-3-2-1, olumsuz ifadeler için 1-2-3-4-5 şeklinde puanlama gerçekleştirilmiştir.

Bu uygulama sonucu elde edilen veriler, SPSS 16 istatistik programı kullanılarak çözümlenmiştir. Türkçe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği'nin deneme çalışmasından elde edilen verilere, faktör çözümlenmesi uygulanmadan önce, bu analizin uygulanmasının mümkün olup olmadığına bakılmıştır. İlk analiz sonuçlarına göre ölçeğin KMO değeri 0,85 bulunmuştur. Bu çalışmada elde edilen değere göre örneklemin yeterli olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmada kullanılan aracın yapı geçerliliğini saptayabilmek amacıyla da faktör çözümlenmesi yapılmıştır. Faktör çözümlenmesi, sosyal bilimlerde ölçek geliştirmede, ölçeğin yapı geçerliliğini incelemek amacıyla kullanılır. Faktör analizi, birbiri ile ilişkili değişkenleri bir araya getirerek az sayıda ilişkisiz ve kavramsal olarak anlamlı yeni değişkenler (faktörler, boyutlar) bulmayı, keşfetmeyi amaçlayan çok değişkenli bir istatistiktir. Ölçek maddelerinin faktörlerle olan ilişkisi ise faktör yük değeri adı verilen katsayı ile açıklanmaktadır. Verilere döndürülmüş faktör çözümlenmesi yapılmış ve tutum ifadelerinin yer aldıkları faktördeki yük değerlerinin yüksek olmasına özen gösterilmiştir. Faktör yük değeri 0,40 ve daha yüksek olan tutum ifadelerinin ölçülmek istenen tutumu daha iyi ölçtüğü düşünülerek bu duruma uymayanlar ölçekten çıkarılmıştır. Aynı işlemler bir kaç kez tekrarlanarak çözümlene gerçekleştirilmiştir. 37 maddeden oluşan ölçekten çözümlene sonucunda güvenilirliği düşük olan 14 madde çıkarılmış ve testteki madde sayısı 23' e indirilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliliği, faktör çözümlenmesi sonunda hesaplanan varyans oranları ile belirlenmektedir. Yapılan faktör çözümlenmesi sonunda

ölçeğin beş faktörlü bir yapı sergilediği ve toplam varyansın % 52,01'ini açıkladığı ortaya çıkmıştır. Ölçeğin alt boyutları ve madde faktör yük değerleri Çizelge 3.1.3.2.1'de verilmiştir.

Çizelge 3.1.3.2.1 TÜDTÖ'nün Alt Boyutları ve Faktör Yük Değerleri

Alt Boyutlar ve Adları	Madde No	Maddeler	Faktör Yükleri	X	SS	Madde Ölçek Korelasyonu	
Birinci Alt Boyut Türkçe dersinde gerçekleşen öğrenmelerin günlük yaşama ve okuma alışkanlığına yansımaya ilişkin tutumlar	26	Türkçe dersinde öğrendiklerimi konuşmalarımda kullanırım.	0,58	4,28	1,05	0,57	
	27	Türkçe dersinde öğrendiklerimi başkalarıyla paylaşmayı severim.	0,65	4,32	1,03	0,56	
	32	Türkçe dersindeki dinleme etkinlikleri sayesinde dinleme alışkanlığım gelişir.	0,46	4,45	0,86	0,63	
	33	Türkçe dersinde öğrendiklerim iletişim becerilerimi artırır.	0,71	4,4	0,9	0,60	
	34	Türkçe dersine ait araç gereçlerimi (sözlük, atasözü- deyimler sözlüğü vb.) unutmamak için özen gösteririm.	0,53	4,32	1	0,51	
	35	Türkçe dersindeki görseller ile ilgili yorum yapmayı severim.	0,61	4,2	1,08	0,53	
	36	Türkçe dersi okuma alışkanlığımı geliştirir.	0,59	4,49	0,79	0,63	
	37	Yazma çalışmalarını kurallara uygun yapmak için çaba gösteririm.	0,54	4,48	0,79	0,60	
	İkinci Alt Boyut Öğrenme isteği ve akademik başarı	6	Türkçe dersinde başarılı olmak için çalışırım.	0,74	4,47	0,9	0,52
		9	Türkçe dersindeki etkinlikleri zevkle yaparım.	0,67	4,39	0,96	0,52
11		Türkçe dersinde yeni kelimeler öğrenmekten mutluluk duyarım.	0,78	4,54	0,78	0,54	
16		Türkçe dersindeki okuma çalışmalarını severim.	0,74	4,49	0,91	0,46	
20		Türkçe dersi geleceğim/ eğitimim için çok önemli olan bir derstir.	0,5	4,54	0,78	0,55	

Devamı arka sayfada

Üçüncü Alt Boyut İlgi ve İsteğe İlişkin İfadeler	18	Türkçe dersi bana kendimi iyi hissettirir.	0,73	4,28	1,02	0,51
	21	Türkçe dersindeki ödevlerimi özenle yaparım.	0,53	4,44	0,81	0,66
	22	Türkçe dersinde şiir, hikaye vb. yazmayı severim.	0,64	4,28	1,05	0,50
	31	Türkçe dersindeki dinleme etkinliklerini zevkle yaparım.	0,58	4,43	0,85	0,61
Dördüncü Alt Boyut Türkçe dersinde akademik başarıya ilişkin tutumlar	13	Türkçe dersinde söz almak istemem.	0,64	4,47	1,2	0,54
	15	Türkçe dersindeki ödevlerimi yapmaktan hoşlanmam.	0,71	4,29	1,4	0,62
	23	Türkçe dersindeki dil bilgisi konularını sevmem.	0,67	4,3	1,32	0,51
	24	Türkçe dersi ile ilgili konuları tekrar etmekten hoşlanmam.	0,76	4,2	1,4	0,50
Beşinci Alt Boyut Türkçe Dersine İlişkin Duygularla İlgili Tutumlar	3	Türkçe dersini sıkıcı bulurum.	0,72	4,51	1,07	0,50
	8	Türkçe dersini gereksiz bulurum.	0,72	4,77	0,82	0,57

Çizelge 3.1.3.2.1’de belirtildiği gibi ölçek beş alt boyuttan oluşmaktadır. Birinci alt boyut “Türkçe dersinde gerçekleşen öğrenmelerin günlük yaşama ve okuma alışkanlığına yansımaya ilişkin tutumlar”, ikinci alt boyut “öğrenme isteği ve akademik başarı”, üçüncü alt boyut “ilgi ve isteğe ilişkin ifadeler”, dördüncü alt boyut ise “Türkçe dersinde akademik başarıya ilişkin tutumlar”, beşinci alt boyut ise “Türkçe dersine ilişkin duygularla ilgili tutumlar” şeklinde isimlendirilmiştir. Ölçekteki alt boyutu oluşturan maddelerin kendi arasındaki güvenilirliğine baktığımızda: Birinci alt boyutun güvenilirliği 0,79; ikinci alt boyutun güvenilirliği 0,71; üçüncü alt boyutun güvenilirliği 0,69; dördüncü alt boyutun güvenilirliği 0,70; beşinci alt boyutun güvenilirliği 0,48’dir. Çizelge 3.1.3.2.2’de tutum ölçeğine ait maddelerin dağılımı verilmiştir.

Çizelge 3.1.3.2.2. TÜDTÖ'nün Alt Boyutlara Göre Madde Dağılımı

Alt Boyutlar	Madde No	Madde Sayısı
Türkçe dersinde gerçekleşen öğrenmelerin günlük yaşama ve okuma alışkanlığına yansımalarına ilişkin tutumlar	26,27,32,33,34,35,36,37	8
Öğrenme isteği ve akademik başarı	6,9,11,16,20	5
İlgi ve isteğe ilişkin ifadeler	18,21,22,31	4
Türkçe dersinde akademik başarıya ilişkin tutumlar	13,15,23,24	4
Türkçe dersine ilişkin duygularla ilgili tutumlar	3,8	2

Ölçeğin geneline yönelik olarak ise belirlenen Alpha değeri ise 0,85'tir. Asıl uygulamada kullanılan ölçekte, 17 olumlu ve 6 olumsuz toplam 23 tutum ifadesi yer almaktadır. Ölçekten elde edilebilecek en düşük puan 23, en yüksek puan ise 115'dir. Ölçeğin son KMO değeri ise 0,86'dır. Elde edilen değerler ışığında bu ölçeğin Türkçe dersine yönelik tutumu ölçme konusunda güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

3.3.3.3. Değerler eğitimine ilişkin yarı yapılandırılmış görüşme formu (DEGÖF)

İlkokul 4. sınıfta görsel okuma–görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçları kullanılarak gerçekleştirilen değer eğitimi sürecine ilişkin olarak deney grubu öğrencilerinin görüş ve düşüncelerini belirlemeyi amaçlayan DEGÖF kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu, katılımcıların ilgili çalışma alanındaki düşünce, duygu, inanç, eğilim vb. ortaya çıkarmayı amaçlayan sorulardan oluşur (Ekiz, 2009: 120). Geliştirilen sorular uzman görüşü almak amacıyla, alanında deneyimli iki öğretim elemanı, bir Türkçe öğretmeni ve iki sınıf öğretmenine sunulmuştur. Uzmanlardan gelen öneriler doğrultusunda bazı sorular çıkarılmış bazı sorularda düzeltme yapılmıştır. Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu son haliyle öğrencilerin 14 haftalık değerler eğitimi programına ilişkin görüş ve

düşüncelerini tespit etmek üzere altı soru ve öğrencilerin kişisel özelliklerini belirlemek için hazırlanan kişisel bilgiler formundan oluşmaktadır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmasıyla öğrencilerden elde edilen nitel verilere içerik analizi uygulanarak açık kodlama yöntemine başvurulmuştur (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Nitel veri setinde yer alan veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Bilgisayar ortamında yer alan yazılar büyük bir titizlikle satır satır okunarak kodlanmış, kodlar bir araya getirilerek temalar oluşturulmuştur.

3.3.4. Verilerin Toplanması

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü aracılığıyla Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne başvurulmuş ve ilgili ilkokullarda çalışma yapabilmek için gerekli onay alınarak uygulanmaya başlanmıştır (Bkz Ek-1).

Araştırma sırasında genel olarak şu yol izlenmiştir:

1. Veri toplama araçları hazırlandıktan sonra Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli iznin alınması,
2. Ders planları, çalışma yapıları ve değer edinimini destekleyici gazete haberlerinin bulunması, değer analizi bölümünde yararlanılacak hikayelerin tespitinin yapılması,
3. Deney ve kontrol grubunun oluşturulması,
4. Deney ve kontrol gruplarında ön testlere ilişkin ölçümlerin yapılması,
5. Deney grubuna 14 hafta boyunca deneysel işlemlerin uygulanması,
6. Uygulama sonunda son testlere ilişkin her iki grubun ölçümlerinin yapılması,
7. Verilerin çözümlenmesi.

Deney grubuna 2012-2013 eğitim-öğretim yılı ikinci döneminde değer analizi yaklaşımının aşamalarına göre şekillendirilen süreçte (Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, 44) görsel okuma- görsel sunu alanında değerler eğitimi programı uygulanmıştır. Kontrol grubunda ise 4. Sınıf Türkçe Dersi Programı Kitabında (Öz ve Öz, 2011) yapılan çalışmalar doğrultusunda Türkçe Dersi Öğretim Programı uygulanmıştır. Çizelge 3.1.4.1'de DEKİÖ'nün Türkçe dersi işleniş planı verilmiştir.

Çizelge 3.1.4.1. DEKİÖ Ders İşleniş Planı

Temalar	Haftalar	Tarih	Konular
Değerlerimiz Teması	1. Hafta	Şubat 2. Hafta	Ön Test Uygulaması
	2. Hafta	Şubat 3. Hafta	Bayrağım
	3. Hafta	Şubat 4. Hafta	Söğütlü Ali
	4. Hafta	Şubat 5. Mart 1. Hafta	Nasreddin Hoca'nın Köyünde/ Vatan Nedir?
Birey ve Toplum Teması	5. Hafta	Mart 2. Ve 3. hafta	A'dan Başlar Aydınlık
	6. Hafta	Mart 4. hafta	Pinokyo
	7. Hafta	Mart 4. Ve 5. hafta	Çivi
	8. Hafta	Mart 5. Ve Nisan 1.Hafta	Uçurtma Yarışı
Hayal Gücü Teması	9. Hafta	Nisan 2. Hafta	Düş Kurmak
	10. Hafta	Nisan 3. Hafta	Bir Yer Düşünüyorum
	11. Hafta	Nisan 4. hafta	Yağmur Gözülü Çocuk
	12. Hafta	Mayıs 1. Hafta	Bilim Kurgu (Dinleme Metni)
Eğitsel ve Sosyal Etkinlikler Teması	13. Hafta	Mayıs 2. Ve 3. Hafta	Deneyci Bora
	14. Hafta	Mayıs 4. Hafta	19 Mayıs
	15. Hafta	Mayıs 5. Ve Haziran 1. Hafta	Anı Çiçekleri/ Türk Tiyatrosu
	16. Hafta	Haziran 2. Hafta	Son Test Uygulaması

Uygulama süresince Türkçe Eğitiminin unsurları olan dinleme, okuma, konuşma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu becerilerinin bir bütün olduğu ilkesinden hareket edilmiş, günlük planlar bu anlayış içerisinde hazırlanmıştır. Ancak araştırmanın alt problemleri gereğince, çalışma kapsamında değer edinimini destekleyen etkinlikler odak alınmış, araştırma süresince yapılan değer analizi ve değerlendirmeler de bu doğrultuda yapılmıştır. Değerlendirmeler değer analizi aşamasında yer alan açık uçlu sorularla ve öğrencilere dağıtılan etkinlik yapraklarının incelenmesiyle yapılmıştır.

DEKİÖ ile Yapılan Çalışmalar:

- Araştırma süreci başlamadan önce deney grubu öğretmenine değerler eğitimi konusunda eğitim verilmiş, bu eğitimle hangi teknikleri kullanacağı, değerlendirme biçimi, çalışma yapraklarının uygulanışı ve öğretmen öğrenci etkileşimi konularında bilgilendirilmiştir.

- Değerler eğitimi programında kullanılmak üzere gazete ve dergilerden görsellere ve hikayelere yer verilmiştir. Gazete ve dergilerden elde edilen görseller ile hikayeler Ek-10'da belirtilmiştir.

- Bireysel çalışmalara ve grupla çalışmalara yer verilmiştir.

- Deneysel çalışma süresince değer analizinde hikayelerden yararlanılmıştır.

- Uygulamalarda MEB'in hazırlayıp İlköğretim okullarına gönderdiği İlköğretim 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, 4. Sınıf Türkçe Çalışma Kitabı ve İlköğretim Türkçe 4. Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabından da yararlanılmıştır.

- Her altı saatlik ders diliminde mümkün olduğunca bütün öğrenme alanlarına yönelik olarak etkinlikler uygulanmaya çalışılmıştır. Görsel okuma görsel sunu alanında öğrencilere çeşitli gazete ve dergilerden seçilen haberler ve görseller sunularak haberler üzerinde tartışılmıştır. Öğrenciler hazırlanan sunumlardaki resimleri yorumlama, görselleri karşılaştırma, karikatür yorumlama, okunan hikayeye uygun kitap kapağı oluşturma gibi görsel okuma görsel sunu alanında kullanılabilecek etkinliklerde yer almışlardır.

Kontrol Grubunda Türkçe Programının Uygulandığı Çalışmalar:

- Sınıfta, programda yer alan "hazırlık, anlama, metin aracılığıyla öğrenme, kendini ifade etme, değerlendirme" etkinlikleri uygulanmıştır.

- 2012-2013 4. Sınıf Türkçe Ders Programı dikkate alınarak çalışmalar yürütülmüştür.

- MEB'in hazırlayıp okullara gönderdiği İlköğretim 4. Sınıf Türkçe Öğrenci Çalışma Kitabı, İlköğretim Türkçe 4. Sınıf Ders Kitabı, İlköğretim Türkçe 4. Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı takip edilmiştir.

- Uygulama süresince, araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek iki ayrı gruba uygulanmıştır.

Araştırmada deneysel işlemleri gerçekleştirmek amacıyla araştırmacı tarafından belirlenen değerler doğrultusunda ders planları ve çalışma yaprakları hazırlanmıştır. Deney grubu için hazırlanan günlük planlar ve çalışma yaprakları değer eğitimi yaklaşımlarına uygun teknikleri içerir şekilde hazırlanmış ve

uygulanmıştır. Kontrol grubunda uygulanan plan ve çalışmalar Türkçe Ders programı çerçevesinde yapılmıştır.

Çalışmalar 11 Şubat 2013 tarihinde başlayıp 14 Haziran 2013 tarihinde bitirilmiştir. Ön test ve son testlerin uygulanması da bu süreye dahil edilmiştir.

3.3.5. Verilerin Analizi

1. Araştırmanın çözümlenmesinde SPSS 16 (Statistical Package for Sosocial Sciences) paket programı kullanılmıştır.
2. Türkçe dersine yönelik tutumlarını ve günlük hayatta yer verilen değerleri belirlemek için araştırmacı tarafından geliştirilen “Değerler Eğitimi Ölçeği” ve “Türkçe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır.
3. Geliştirilen ölçeklere yönelik olarak, ön test ve son testlerin değerlendirilmesinde aritmetik ortalama, standart sapma, madde ölçek korelasyonu, t- testi ve Cronbach’s Alpha uygulanmıştır.
4. İlkokul 4. sınıfta görsel okuma–görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçları kullanılarak gerçekleştirilen değer eğitimi sürecine ilişkin olarak deney grubu öğrencilerinin görüş ve düşüncelerini belirlemeyi amaçlayan DEGÖF kullanılmıştır. Öğrencilerle gerçekleştirilen görüşmeler kayıt altına alınmış olup ortalama yirmi dakika sürmüştür. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun uygulanmasıyla öğrencilerden elde edilen nitel verilere içerik analizi uygulanarak açık kodlama yöntemine başvurulmuştur. Nitel veri setinde yer alan veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Bilgisayar ortamında yer alan yazılar büyük bir titizlikle satır satır okunarak kodlanmış, kodlar bir araya getirilerek temalar oluşturulmuştur. Belirlenen temalara yönelik elde edilen kodlar birbiri ile ilişkili bir şekilde açıklanarak yorumlanmış ve araştırmanın amacı doğrultusunda sonuçlar ortaya konulmuştur. Araştırmacı tarafından yapılan yorumları güçlendirmek ve öğrencilerin yaratıcı yazmadaki gelişimlerini ortaya koymak için öğrencilerin yazmış olduğu ürünlerden alıntılara, cinsiyetlerine ve sıra numaralarına ilişkin tanıtıcı kısaltmalara yer verilmiştir. Nitel araştırmada kısaltmalar: Erkek

öğrenci (E), Kız öğrenci (K), sıra numarası (1,2,3...) şeklinde ifade edilmiştir. Örneğin [K, 8]; K: Kız öğrenci, 8: Sekizinci sıradaki öğrenci.

5. Yapılan istatistiksel çözümlerle anlamlılık düzeyi “,05” olarak alınmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde veri toplama araçlarının yardımı ile elde edilen veriler ışığında alt problemler yanıtlanmaya çalışılmıştır. Yapılan istatistiksel çözümlerinin sonuçlarına ilişkin bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Bulguların verilişinde alt problemlere uygun bir sıra izlenmiştir.

4.1. BULGULAR

4.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemi " İlkokul 4. sınıfta görsel okuma–görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçları kullanılarak gerçekleştirilen öğretimle Türkçe Dersi Öğretim Programıyla yapılan öğretim öğrencilerin "değer edinimi" üzerinde anlamlı farklılıklar oluşturmakta mıdır?" şeklinde belirlenmiştir.

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin sayısının 30'un altında olması nedeniyle parametrik olmayan testlerin kullanılması uygun görülmüştür. Ancak parametrik testlerin kullanılabilmesi için verilerin normal dağılması ve homojen olması gerekmektedir. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini ve homojen olup olmadığını anlamak için ise Kolmogorov Smirnov Testi uygulanmıştır. Uygulanan test sonucunda elde edilen anlamlılık değeri sınır değeri kabul edilen 0.05'den büyük çıkmıştır ($0.37 > 0.05$). Analiz sonucuna göre incelenen faktörlerin dağılımlarının normal olduğu görülmektedir. Bu durum araştırmada parametrik testlerden t- testinin kullanılmasını zorunlu kılmıştır.

Görsel okuma–görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçları kullanımına dayalı öğretim ve Türkçe dersi öğretim programıyla yapılan öğretim gruplarında yer alan öğrencilerin uygulama öncesi ve sonrası değer edinimi arasındaki farkın istatistiksel çözümlerine ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır. Öğrencilerin değer edinimini tespit etmek amacıyla

Değerler Eğitimi Ölçeği uygulanmış ve grupların ortalamaları arasındaki farkın önemli olup olmadığını anlamak için independent- samples t- testi yapılmıştır. Çizelge 4.1.1.1’de değerler ölçeği puanlarına ilişkin DEKİÖ ve TÜDPÖ gruplarının ön testlerinin karşılaştırılması sunulmaktadır.

Çizelge 4.1.1.1. Değerler Ölçeği Puanlarına İlişkin DEKİÖ ve TÜDPÖ Gruplarının Ön Testlerinin Karşılaştırılması (t-testi)

Grup	N	\bar{X}	S	sd	t	p
DEKİÖ	20	2.44	10.74	35	1.53	.134*
TÜDPÖ	17	2.49	11.51			

*p>.01 fark anlamlı değil

Çizelge 4.1.1.1’de yer alan sonuçlara göre DEKİÖ ve TÜDPÖ’ nün ön test sonuçlarına göre değer edinimine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur; $t(35)= 1.53$, $p> .01$. Elde edilen bulgular görsel okuma–görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçları kullanımına dayalı öğretim yapan grup ile Türkçe dersi öğretim programını uygulayan grubun arasında ön test ölçümlerinde anlamlı bir farkın olmadığını, uygulama öncesinde DEKİÖ ve TÜDPÖ’ nün değer edinimine ilişkin görüşlerinin birbirine benzer özellik taşıdığı söylenebilir.

Görsel okuma–görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçları kullanımına dayalı öğretim yapan grupla Türkçe Dersi Öğretim Programıyla öğretim yapan grubun son test ölçümlerine göre değer edinimleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığına bakmak için independent- samples t- testi uygulanmıştır. Elde edilen veriler Çizelge 4.1.1.2’de sunulmaktadır.

Çizelge 4.1.1.2. Değerler Ölçeği Puanlarına İlişkin DEKİÖ ve TÜDPÖ Gruplarının Son Testlerinin Karşılaştırılması (t-testi)

Grup	N	\bar{X}	S	sd	t	p
DEKİÖ	20	2.68	14.55	35	3.63	.001*
TÜDPÖ	17	2.52	11.52			

*p<.01 fark anlamlı

Çizelge 4.1.1.2'de independent- samples t- testi sonuçları DEKİÖ grubu ile TÜDPÖ grubunun değer edinimine ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir. DEKİÖ grubuna kitle iletişim araçları destekli sunulan 14 haftalık değerler eğitimi programının DEKİÖ grubunun değer edinimine ilişkin görüşlerini olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Görsel okuma–görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçlarının kullanımına dayalı öğretim yapan deney grubunun ön test-son test karşılaştırması için paired samples testi kullanılmıştır. Elde edilen veriler çizelge 4.1.1.3'te verilmiştir.

Çizelge 4.1.1.3. Değerler Ölçeği Puanlarına İlişkin DEKİÖ Grubunun Ön Test- Son Testlerinin Karşılaştırılması (paired sample t-testi)

Ölçüm	N	\bar{X}	S	sd	t	p
DEKİÖ						
Öntest	20	2.44	10.74	19	6.41	.000*
Sontest	20	2.68	14.55			

*p<.01 fark anlamlı

Çizelge 4.1.1.3'te verilen paired samples t- testi sonuçlarına göre DEKİÖ grubunun ön test son test sonuçları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur, $t(39)= 93.41$, $p<.01$. DEKİÖ grubunun değer eğitimi programı öncesinde değer edinimine ilişkin puanlarının ortalaması $\bar{X} = 1.50$ iken, kitle iletişim araçları kullanılarak gerçekleştirilen değerler eğitimi programının sonrasında $\bar{X} = 2.56$ 'ya yükselmiştir. DEKİÖ grubuyla gerçekleştirilen görsel okuma görsel sunu alanındaki kitle iletişim araçları destekli değerler eğitimi program çalışmaları öğrencilerin değer edinimine ilişkin algılarının olumlu yönde değişmesinde etkili olmuştur.

Görsel okuma–görsel sunu çalışmalarında Türkçe dersi öğretim programını uygulayan TÜDPÖ grubunun değerler ölçeği puanlarına ilişkin ön test - son test karşılaştırması çizelge 4.1.1.4'te sunulmuştur.

Çizelge 4.1.1.4. Değerler Ölçeği Puanlarına İlişkin TÜDPÖ Grubunun Ön Test- Son Testlerinin Karşılaştırılması (paired sample t-testi)

Ölçüm	N	\bar{X}	S	sd	t	p
TÜDPÖ						
Öntest	17	2.49	11.51	16	1.80	.090*
Sontest	17	2.52	11.52			

*p>.01 fark anlamlı değil

Çizelge 4.1.1.4'te verilen paired samples t- testi sonuçlarına göre değerler ölçeği puanlarına ilişkin TÜDPÖ grubunun değer edinimine ilişkin görüşlerinde anlamlı bir farklılığın olmadığı söylenebilir.

4.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt problemi " İlkokul 4. sınıfta görsel okuma–görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçları kullanılarak gerçekleştirilen öğretimle Türkçe dersi öğretim programıyla yapılan öğretim öğrencilerin Türkçe dersine yönelik tutumları üzerinde anlamlı farklılıklar oluşturmakta mıdır?" şeklinde belirlenmişti.

Değer Eğitiminde Kitle İletişim Araçları Öğrenme Grubu ve Türkçe Dersi Öğretim Programı Öğrenme Grubunda yer alan öğrencilerin uygulama öncesi ve sonrası Türkçe dersine yönelik tutumları arasındaki farkın istatistiksel çözümlenmelerine ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır. Grupların ortalamaları arasındaki farkın önemli olup olmadığını anlamak için independent- samples t testi yapılmıştır. Yapılan analizlere ilişkin sonuçlar ve yorumlar çizelge 4.1.2.1'de verilmiştir.

Çizelge 4.1.2.1. Türkçe Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin Puanlarına İlişkin DEKİÖ ve TÜDPÖ Gruplarının Ön Testlerinin Karşılaştırılması (t-testi)

Grup	N	\bar{X}	S	sd	t	p
DEKİÖ	20	78.50	6.14	35	.758	.453*
TÜDPÖ	17	79.88	4.68			

*p>.01 fark anlamlı değil

Görsel okuma–görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçları kullanımına dayalı öğretim yapan grupla Türkçe dersi öğretim programıyla öğretim yapan grubun ön test ortalamalarında anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir, $t(35)= .758$, $p>.01$. Elde edilen sonuçlar uygulama öncesi Türkçe dersine yönelik tutum açısından grupların birbirine benzer özellikler taşıdığını göstermektedirler.

Görsel okuma–görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçları kullanımına dayalı öğretim yapan grupla Türkçe dersi öğretim programıyla öğretim yapan grubun son test ölçümlerine göre Türkçe dersine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığına bakmak için independent- samples t-testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar ve yorumlar çizelge 4.1.2.2’de sunulmaktadır.

Çizelge 4.1.2.2. Türkçe Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin Puanlarına İlişkin DEKİÖ ve TüDPÖ Gruplarının Son Testlerinin Karşılaştırılması (t-testi)

Grup	N	\bar{X}	S	sd	t	p
DEKİÖ	20	87.15	7.02	35	3.62	.001*
TüDPO	17	80.70	4.68			

* $p<.01$ fark anlamlı

Çizelge 4.1.2.2’de verilen sonuçlara bakıldığında 14 haftalık bir deneysel çalışma sonunda görsel okuma–görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçları kullanımına dayalı öğretim programına katılan öğrenciler ile böyle bir programa katılmayan öğrencilerin Türkçe dersine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir, $t(35)=3.62$, $p<.01$. DEKİÖ grubunda yer alan öğrenciler görsel okuma görsel sunu çalışmalarında kitle iletişim araçlarıyla desteklenen değerler eğitimi sürecinde yer almışlar ve uygulanan programla derse etkin katılım göstermişlerdir. Görsel okuma–görsel sunu alanında 2 ders saati kapsamında yürütülen çalışmalar, öğrencilerin Türkçe dersini eğlenceli ve eğitici bulmalarını sağlamakla birlikte Türkçe dersine yönelik düşünce ve görüşlerini de olumlu yönde etkilemiştir.

Kontrol grubunun ön test son testleri arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını anlamak için paired samples t- testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar çizelge 4.1.2.3’de verilmiştir.

Çizelge 4.1.2.3. Türkçe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarına İlişkin TÜDPÖ Grubunun Ön Test- Son Testlerinin Karşılaştırılması (paired sample t-testi)

Ölçüm	N	\bar{X}	S	sd	t	p
TÜDPÖ						
Öntest	17	79.88	4.68	16	2.54	.022*
Sontest	17	80.70	4.07			

*p>.01 fark anlamlı değil

Çizelge 4.1.2.3’te verilen paired samples t- testi sonuçlarına göre TÜDPÖ grubunun ön test son test sonuçları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır, $t(16) = 2.54$, $p > .01$. Elde edilen sonuçlara göre TÜDPÖ grubuna uygulanan Türkçe dersi öğretim programının Türkçe dersine yönelik olumlu tutum geliştirmede yeterli olmadığı söylenebilir.

Çizelge 4.1.2.4. Türkçe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarına İlişkin DEKİÖ Grubunun Ön Test- Son Testlerinin Karşılaştırılması (paired sample t-testi)

Ölçüm	N	\bar{X}	S	sd	t	p
DEKİÖ						
Öntest	20	78.50	6.14	19	8.36	.000*
Sontest	20	87.15	7.02			

*p<.01 fark anlamlı

Çizelge 4.1.2.4’te verilen paired samples t-testi sonuçlarına göre DEKİÖ grubunun ön test son test sonuçları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur, $t(19) = 8.36$, $p < .01$. DEKİÖ grubunun değer eğitimi programı öncesinde Türkçe dersine yönelik tutumlarına ilişkin puanlarının ortalaması $\bar{X} = 78.50$ iken, kitle iletişim araçları kullanılarak gerçekleştirilen değerler eğitimi programının sonrasında $\bar{X} = 87.15$ ’e yükselmiştir. Bu bulguya göre kitle iletişim araçları kullanılarak gerçekleştirilen değerler eğitimi programı, öğrencilerin Türkçe dersine ilişkin olumlu tutum geliştirmelerinde etkili olmuştur. Özellikle DEKİÖ grubunda ilgi çekici görsellerin kullanılması, çeşitli dergilerin sınıfa getirilmesi

ve sunulması öğrencilerin Türkçe dersine yönelik olumlu tutum geliştirmelerinde etkili olmuştur.

Türkçe dersine yönelik tutum ölçeğinin “Türkçe dersinde gerçekleşen öğrenmelerin günlük yaşama ve okuma alışkanlığına yansımaya ilişkin tutumlar” alt boyutunun DEKİÖ ve TÜDPÖ grubuna göre anlamlı farkın olup olmadığını anlamak amacıyla independent- samples t- testi kullanılmıştır. Çizelge 4.1.2.5’te Türkçe dersine yönelik tutum ölçeğinin birinci alt boyutuna ilişkin ön test sonuçları verilmiştir.

Çizelge 4.1.2.5. TÜDTÖ’nün 1. Alt Boyuta (Türkçe dersinde gerçekleşen öğrenmelerin günlük yaşama ve okuma alışkanlığına yansımaya ilişkin tutumlar) Göre Ön Test Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	sd	t	p
DEKİÖ	20	32.45	3.48	35	1.02	.313*
TÜDPO	17	33.58	3.22			

*p>.01 fark anlamlı değil

Görsel okuma–görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçları kullanımına dayalı öğretim yapan grupla Türkçe Dersi Öğretim Programıyla öğretim yapan grubun ön test ortalamalarında anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir, $t(35)= 1.02$, $p>.01$. Elde edilen sonuçlar “Türkçe dersinde gerçekleşen öğrenmelerin günlük yaşama ve okuma alışkanlığına yansımaya ilişkin tutumlar” açısından grupların birbirine benzer özellikler taşıdığını göstermektedirler.

Türkçe dersine yönelik tutum ölçeğinin “Öğrenme isteği ve akademik başarı” alt boyutunun DEKİÖ ve TÜDPÖ grubuna göre anlamlı farkın olup olmadığını anlamak amacıyla Independent- Samples T testi kullanılmıştır. Elde edilen veriler çizelge 4.1.2.6’da sunulmuştur.

Çizelge 4.1.2.6. TÜDTÖ'nün 2. Alt Boyuta (Öğrenme isteği ve akademik başarı) Göre Ön Test Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	sd	t	p
DEKİÖ	20	19.15	2.45	35	2.42	.020*
TÜDPÖ	17	21.00	2.12			

*p>.01 fark anlamlı değil

Independent- samples t- testi sonuçlarına göre “Öğrenme isteği ve akademik başarı” olarak ifade edilen ikinci alt boyutta DEKİÖ ve TÜDPÖ grupları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir, $t(35)= 2.42$, $p>.01$.

Türkçe dersine yönelik tutum ölçeğinin “İlgi ve isteğe ilişkin ifadeler” alt boyutunun DEKİÖ ve TÜDPÖ grubuna göre anlamlı farkın olup olmadığını anlamak amacıyla uygulanan independent- samples t- testi sonuçları çizelge 4.1.2.7’de sunulmuştur.

Çizelge 4.1.2.7. TÜDTÖ'nün 3. Alt Boyuta (İlgi ve isteğe ilişkin ifadeler) Göre Ön Test Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	sd	t	p
DEKİÖ	20	14.80	1.64	35	1.10	.278*
TÜDPÖ	17	15.35	1.36			

*p>.01 fark anlamlı değil

Çizelge 4.1.2.6’da verilen sonuçlarına göre “İlgi ve isteğe ilişkin tutumlar” olarak ifade edilen üçüncü alt boyutta DEKİÖ ve TÜDPÖ grupları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir, $t(35)= 1.10$, $p>.01$.

Türkçe dersine yönelik tutum ölçeğinin “Türkçe dersinde akademik başarıya ilişkin tutumlar” alt boyutunun DEKİÖ ve TÜDPÖ grubuna göre anlamlı farkın olup olmadığını anlamak amacıyla independent- samples t- testi kullanılmıştır. Elde edilen veriler çizelge 4.1.2.8’de sunulmuştur.

Çizelge 4.1.2.8. TÜDTÖ'nün 4. Alt Boyuta (Türkçe dersindeki akademik başarıya yönelik tutumlar) Göre Ön Test Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	sd	t	p
DEKİÖ	20	7.65	3.97	35	1.07	.291*
TÜDPÖ	17	6.29	3.65			

p>.01 fark anlamlı değil

Çizelge 4.1.2.8'de verilen sonuçlarına göre "Türkçe dersinde akademik başarıya ilişkin tutumlar" olarak ifade edilen dördüncü alt boyutta DEKİÖ ve TÜDPÖ grupları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir, $t(35)=1.07$, $p>.01$.

Türkçe dersine yönelik tutum ölçeğinin "Türkçe dersine ilişkin duygularla ilgili tutumlar" alt boyutunun DEKİÖ ve TÜDPÖ grubuna göre anlamlı farkın olup olmadığını anlamak amacıyla independent- samples t- testi kullanılmıştır. Elde edilen veriler çizelge 4.1.2.9'da sunulmuştur.

Çizelge 4.1.2.9. TÜDTÖ'nün 5. Alt Boyuta (Türkçe dersine ilişkin duygularla ilgili tutumlar) Göre Ön Test Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	sd	t	p
DEKİÖ	20	4.45	3.06	35	.830	.412*
TÜDPÖ	17	3.64	2.76			

*p>.01 fark anlamlı değil

Çizelge 4.1.2.9'da verilen sonuçlarına göre "Türkçe dersine ilişkin duygularla ilgili tutumlar" olarak ifade edilen beşinci alt boyutta DEKİÖ ve TÜDPÖ grupları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir, $t(35)=.830$, $p>.01$.

Türkçe dersine yönelik tutum ölçeğinin beş alt boyutunun son test verilerine göre DEKİÖ ve TÜDPÖ grubundaki sonuçlar şunlardır:

Türkçe dersine yönelik tutum ölçeğinin "Türkçe dersinde gerçekleşen öğrenmelerin günlük yaşama ve okuma alışkanlığına yansımalarına ilişkin tutumlar" alt boyutunun DEKİÖ ve TÜDPÖ grubuna göre anlamlı farkın olup

olmadığını anlamak amacıyla kullanılan independent- samples t- testi son test sonuçları çizelge 4.1.2.10'da verilmiştir.

Çizelge 4.1.2.10. TÜDTÖ'nün 1. Alt Boyuta (Türkçe dersinde gerçekleşen öğrenmelerin günlük yaşama ve okuma alışkanlığına yansımaya ilişkin tutumlar) Göre Son Test Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	sd	t	p
DEKİÖ	20	38.95	1.53	35	6.61	.000*
TÜDPO	17	33.58	3.22			

*p<.01 fark anlamlı

Görsel okuma–görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçları kullanımına dayalı öğretim yapan grupla Türkçe Dersi Öğretim Programıyla öğretim yapan grubun son test ortalamalarında anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiştir, $t(35)= 6.61$, $p<.01$. Elde edilen sonuçlar DEKİÖ grubuna uygulanan kitle iletişim araçları destekli değerler eğitimi programının, Türkçe dersinde gerçekleşen öğrenmelerin günlük yaşama ve okuma alışkanlığına yansımaya ilişkin tutumlar üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Özellikle okuma alışkanlığında görülen olumlu yöndeki değişimde DEKİÖ grubundaki öğrencilere gazete ve dergilerin sunulmasının etkili olduğu söylenebilir.

Türkçe dersine yönelik tutum ölçeğinin “Öğrenme isteği ve akademik başarı” alt boyutunun DEKİÖ ve TÜDPO grubuna göre anlamlı farkın olup olmadığını anlamak amacıyla kullanılan independent- samples t- testi son test sonuçları çizelge 4.1.2.11'de verilmiştir.

Çizelge 4.1.2.11. TÜDTÖ'nün 2. Alt Boyuta (Öğrenme isteği ve akademik başarı) Göre Son Test Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	sd	t	p
DEKİÖ	20	19.45	2.48	35	2.02	.051*
TÜDPO	17	21.00	2.12			

p>.01 fark anlamlı değil

Görsel okuma–görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçları kullanımına dayalı öğretim yapan grupla Türkçe Dersi Öğretim Programıyla öğretim yapan grubun son test ortalamalarında anlamlı bir

farklılığın olmadığı belirlenmiştir. $t(35)= 2.02$, $p>.01$. Elde edilen sonuçlar DEKİÖ grubuna uygulanan kitle iletişim araçları destekli değerler eğitimi programının, öğrenme isteği ve akademik başarı üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını göstermektedir. Sonucun anlamlı çıkmamasının nedeni değerler eğitimi programında akademik başarıyı arttırmak amaçlı çalışmalara yer verilmemiş olmasının etkisi olduğu düşünülmektedir.

Türkçe dersine yönelik tutum ölçeğinin “İlgi ve isteğe ilişkin ifadeler” alt boyutunun DEKİÖ ve TÜDPÖ grubuna göre anlamlı farkın olup olmadığını anlamak amacıyla kullanılan independent- samples t- testi son test sonuçları çizelge 4.1.2.12’de verilmiştir.

Çizelge 4.1.2.12. TÜDTÖ’nün 3. Alt Boyuta (İlgi ve isteğe ilişkin ifadeler) Göre Son Test Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	sd	t	p
DEKİÖ	20	16.25	1.94	35	1.59	.120*
TÜDPO	17	15.35	1.36			

* $p>.01$ fark anlamlı değil

Görsel okuma–görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçları kullanımına dayalı öğretim yapan grupla Türkçe Dersi Öğretim Programıyla öğretim yapan grubun son test ortalamalarında anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir. $t(35)= 1.59$, $p>.01$. Elde edilen sonuçlar DEKİÖ grubuna uygulanan kitle iletişim araçları destekli değerler eğitimi programının, ilgi ve isteğe ilişkin ifadeler alt boyutu üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermektedir.

Türkçe dersine yönelik tutum ölçeğinin “Türkçe dersindeki akademik başarıya yönelik tutumlar” alt boyutunun DEKİÖ ve TÜDPÖ grubuna göre anlamlı farkın olup olmadığını anlamak amacıyla kullanılan independent- samples t- testi son test sonuçları çizelge 4.1.2.13’te verilmiştir.

Çizelge 4.1.2.13. TÜDTÖ'nün 4. Alt Boyuta (Türkçe dersindeki akademik başarıya yönelik tutumlar) Göre Son Test Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	sd	t	p
DEKİÖ	20	8.05	4.57	35	1.27	.211*
TÜDPO	17	6.29	3.65			

*p>.01 fark anlamlı değil

Görsel okuma–görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçları kullanımına dayalı öğretim yapan grupla Türkçe Dersi Öğretim Programıyla öğretim yapan grubun son test ortalamalarında anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir. $t(35)= 1.27$, $p>.01$. Elde edilen sonuçlar DEKİÖ grubuna uygulanan kitle iletişim araçları destekli değerler eğitimi programının, Türkçe dersindeki akademik başarıya yönelik tutumlar üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Değerler eğitimi programında yer verilen çalışmaların akademik başarıyı arttırmayı yönelik olmaması anlamlı fark oluşmamasında etkili olabilir.

Türkçe dersine yönelik tutum ölçeğinin “Türkçe dersindeki akademik başarıya yönelik tutumlar” alt boyutunun DEKİÖ ve TÜDPÖ grubuna göre anlamlı farkın olup olmadığını anlamak amacıyla kullanılan independent-samples t- testi son test sonuçları çizelge 4.1.2.14’te verilmiştir.

Çizelge 4.1.2.14. TÜDTÖ'nün 5. Alt Boyuta (Türkçe dersine ilişkin duygularla ilgili tutumlar) Göre Son Test Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	sd	t	p
DEKİÖ	20	5.90	2.04	35	.780	.440*
TÜDPO	17	5.41	1.69			

*p>.01 fark anlamlı değil

Görsel okuma–görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçları kullanımına dayalı öğretim yapan grupla Türkçe Dersi Öğretim Programıyla öğretim yapan grubun son test ortalamalarında anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir. $t(35)= .780$ $p>.01$. Elde edilen sonuçlar DEKİÖ grubuna uygulanan kitle iletişim araçları destekli değerler eğitimi

programının, Türkçe dersine ilişkin duygularla ilgili tutumlar üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermektedir.

Deney grubunun Türkçe dersine yönelik tutum ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin ön test son test analizi için Paired Samples T testi uygulanmış ve aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Çizelge 4.1.2.15. DEKİÖ'nün 1. Alt Boyuta (Türkçe dersinde gerçekleşen öğrenmelerin günlük yaşama ve okuma alışkanlığına yansımaya ilişkin tutumlar) Göre Ön Test-Son Test Sonuçları

Ölçüm	N	\bar{X}	S	sd	t	p
DEKİÖ						
Öntest	20	32.45	3.48	19	7.18	.000*
Sontest	20	38.95	1.53			

*p<.01 fark anlamlı

Çizelge 4.1.2.15' e göre DEKİÖ grubuna uygulanan kitle iletişim araçları destekli değerler eğitimi programının Türkçe dersinde gerçekleşen öğrenmelerin günlük yaşama ve okuma alışkanlığına yansımaya ilişkin tutumlarda anlamlı farklılık oluşturduğu söylenebilir $t(19)= 7.18$, $p<.01$. DEKİÖ grubunun ön test sonucundaki aritmetik ortalaması 32.45 iken 38.95'e yükselmiştir. Elde edilen veriler kitle iletişim haberleriyle desteklenen değerler eğitimi programının Türkçe dersinde gerçekleşen öğrenmelerin günlük yaşama ve okuma alışkanlığına yansımaya olumlu yönde etkilediğini göstermektedir.

Çizelge 4.1.2.16. DEKİÖ'nün 2. Alt Boyuta (Öğrenme isteği ve akademik başarı) Göre Ön Test-Son Test Sonuçları

Ölçüm	N	\bar{X}	S	sd	t	p
DEKİÖ						
Öntest	20	19.15	2.45	19	2.34	.030*
Sontest	20	19.45	2.48			

*p>.01 fark anlamlı değil

Çizelge 4.1.2.16'ya göre DEKİÖ'nün öğrenme isteği ve akademik başarı alt boyutuna göre ön test son test ölçümleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur, $t(19)= 2.34$, $p>.01$.

Çizelge 4.1.2.17. DEKİÖ'nün 3. Alt Boyuta (İlgi ve isteğe ilişkin ifadeler) Göre Ön Test Son Test Sonuçları

Ölçüm	N	\bar{x}	S	sd	t	p
DEKİÖ						
Öntest	20	14.80	1.64	19	6.17	.000*
Sontest	20	16.25	1.94			

*p<.01 fark anlamlı

Çizelge 4.1.2.17'ye göre DEKİÖ grubunun ilgi ve isteğe ilişkin ifadeler alt boyutunda ön test son test sonuçları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir, $t(19)= 6.17$, $p<. 01$. DEKİÖ grubunun ilgi ve isteğe ilişkin ifadeler alt boyutunda anlamlı farklılık oluşması değerler eğitimi programında kullanılan gazete ve dergi haberleri ile yapılan öğretimin etkisine bağlanabilir. Gazete ve dergi haberlerinden elde edilen görseller ile desteklenen görsel okuma görsel sunu alanının öğrencilerin Türkçe dersine olan ilgi ve isteklerini arttırmada etkili olduğu söylenebilir.

Çizelge 4.1.2.18. DEKİÖ'nün 4. Alt Boyuta (Türkçe dersindeki akademik başarıya yönelik tutumlar) Göre Ön Test Son Test Sonuçları

Ölçüm	N	\bar{x}	S	sd	t	p
DEKİÖ						
Öntest	20	7.65	3.97	19	2.37	.028*
Sontest	20	8.05	4.57			

*p>.01 fark anlamlı değil

Çizelge 4.1.2.18'e göre DEKİÖ grubunun Türkçe dersindeki akademik başarıya yönelik tutumlar alt boyutunun ön test son test sonuçları arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir, $t(19)= 2.37$, $p>.01$.

Çizelge 4.1.2.19. DEKİÖ'nün 5. Alt Boyuta (Türkçe dersine ilişkin duygularla ilgili tutumlar) Göre Ön Test- Son Test Sonuçları

Ölçüm	N	\bar{X}	S	sd	t	p
DEKİÖ						
Öntest	20	5.70	1.86	19	2.17	.042*
Sontest	20	5.90	2.04			

*p>.01 fark anlamlı değil

Çizelge 4.1.2.19'a göre DEKİÖ grubunun Türkçe dersine ilişkin duygularla ilgili tutumlar alt boyutunun ön test son test sonuçları arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir, $t(19)= 2.17$, $p>.01$.

4.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın üçüncü alt problemi "İlkokul 4. sınıfta görsel okuma–görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçları kullanılarak gerçekleştirilen değer eğitimi sürecine ilişkin olarak deney grubu öğrencilerinin görüş ve düşünceleri nasıldır?" şeklinde ifade edilmişti. Öğrencilerin görüş ve düşüncelerini belirlemek amacıyla Değerler Eğitimine İlişkin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu kullanılarak görüşme yapılmıştır.

Araştırmanın üçüncü alt problemine yanıt vermek amacıyla elde edilen bulgular ışığında on iki kod ve altı tema belirlenmiştir. Belirlenen tema ve kodlar şunlardır:

1. Tema: Türkçe ders kitabı dışında verilen metinler üzerindeki çalışmalara ilişkin öğrenci görüşleri. 1. Kod: Metinlerin öğrenciler üzerinde herhangi bir etki sağlamaması. 2. Kod: Metinlerin süreçte öğrencilere yararlı olması.
2. Tema: Türkçe dersinde gazete ve dergi haberleri ile desteklenerek yapılan çalışmaların öğrencilerin kendilerine yönelik bakış açılarına (kendi yanlış ve doğrularını, kişisel özelliklerini vb.) ve sosyal ilişkilerine etkisine yönelik öğrenci görüşleri. 1. Kod: Çalışmaların sosyal ilişkilerine ve kendisine yönelik olumlu bakış açısı geliştirme konusunda katkı

- sağlaması. 2. Kod: Çalışmaların sosyal ilişkilerini geliştirme ve kendisine yönelik olumlu bakış açısı geliştirmesi konusunda yeterli olmaması.
3. Tema: Türkçe dersinde gazete ve dergi haberleri ile desteklenerek yapılan çalışmaların, öğrencilerin ulusal değerlere ilişkin bakışına etkisi. 1. Kod: Çalışmaların ulusal değerlere yönelik olumlu bakış açısı gelişiminde yeterli görülmemesi. 2. Kod: Çalışmaların ulusal değerlere yönelik olumlu bakış açısı geliştirme konusunda yeterli görülmesi
4. Tema: Öğrencilerin iyi bir insan yetiştirmek için derslerde düzenlenmesi gereken etkinliklere ilişkin görüşleri. 1. Kod: Programa yönelik düşünceler. 2. Kod: Programda kullanılabilecek öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik öneriler.
5. Tema: Öğrencilerin iyi bir insanda olması gereken özelliklere ilişkin görüşleri. 1. Kod: Bireysel özellikleri açısından değerlendirilmesi. 2. Kod: Sosyal ilişkileri açısından değerlendirilmesi.
6. Tema: Öğrencilerin Türkçe dersinde gazete ve dergi haberleri ile desteklenerek yapılan çalışmaların diğer derslerde de yer almasına ilişkin görüşleri. 1. Kod: Diğer derslerde de çalışmaların yer almasına ilişkin olumlu görüşler. 2. Kod: Diğer derslerde de çalışmaların yer almasına ilişkin olumsuz görüşler.

DEKİÖ grubunda yer alan on sekiz öğrencinin görüşleri doğrultusunda birinci tema olarak “Türkçe ders kitabı dışında verilen metinler üzerindeki çalışmalara ilişkin öğrenci görüşleri” teması ortaya çıkmıştır. Türkçe ders kitabı dışında verilen metinler üzerindeki çalışmalara ilişkin öğrenci görüşleri teması kapsamında yer alan kodlar metinlerin öğrenciler üzerinde herhangi bir etki sağlamaması ve metinlerin süreçte öğrencilere yararlı olması olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu metinlerin kendilerini olumlu yönde etkilediğini belirtirken üç öğrenci değerler eğitimi programında yer alan metinlerin kendilerini etkilemediğini belirtmiştir. Belirlenen kodlara ilişkin bazı alıntılar şunlardır:

“Metinlerin öğrenciler üzerinde herhangi bir etki sağlamaması” koduna ilişkin olarak tespit edilen bazı alıntılar şunlardır:

“(…)Etkinlikler çoktu ve okuma parçaları biraz uzundu. Etkilemedi.[13, K]” “(…)Beni az etkiledi. Bazı metinler bana sıkıcı geldi.[14, K]”

Değerler eğitimi programında yer alan metinlere ilişkin on beş öğrenci olumlu görüş bildirirken üç öğrenci metinlere yönelik olumsuz görüş bildirmiştir. Değerler eğitimi programı kapsamında yer verilen metinlere ilişkin öğrencilerin olumsuz görüş bildirmelerinin nedeni ise öğrencilerin bazı metinleri uzun ve sıkıcı bulmalarıdır.

“Metinlerin süreçte öğrencilere yararlı olması” koduna ilişkin olarak tespit edilen bazı alıntılar şunlardır:

“(…) Çok iyi oldu. Çünkü bana bilmediklerimi öğretiyor. [1, K]” “(…) Bu metinlerle yapılan çalışmalar beni çok etkiledi. Çünkü doğru ve yanlışları daha iyi anlamamızı sağlıyor.[5, K]” “(…) Bu kitap dışındaki çalışmalar çok eğitici. Bu çalışmalar beni geliştirdi. [6, K]” “(…) Bu çalışmalar beni olumlu etkiledi. Çünkü metinler çok etkileyiciydi. Birçok şey öğrendim. Bazı davranışlarımın yanlış olduğunu gördüm. [7, E]” “(…)Benim duygularımı geliştirdi. Daha hoşgörülü olmamı sağladı. [9, K]” “(…)Bu çalışmalar Türkçe dersini daha iyi dinlemek için yararlı ve eğlenceli faaliyetler. Bu etkinlikler dersi sıkıcı hale değil de eğlenceli hale dönüştürdü. [10, E]” “(…) Kitabın dışında verilen metinler beni iyi şekilde etkiledi. Eğlenceli oldu. Güzel doğru şeyler öğrendim. [11, E]” “(…) Bu tür metinler beni mutlu ediyor. Bizim yalan söylemememiz gerektiğini anlatıyor. Hayal gücümü geliştiriyor. [12, K]” “(…) Okuduğum metinler çevreye ve insanlara karşı olan sevgi ve saygımı etkiledi. [3, E]”

Öğrencilerin değerler eğitimi programında yer alan metinlere yönelik görüşleri incelendiğinde metinleri daha çok eğitici buldukları görülmektedir. Öğrenciler metinlerdeki karakterler yardımıyla doğru ve yanlış davranışların neler olduğunu, yanlış davranışların hangi sonuçlara yol açtığını görmekte ve kendi yanlışlarını sorgulama fırsatı bulmaktadır. Bazı öğrenciler ise değerler eğitimi programı kapsamında yer verilen metinlerin Türkçe dersini eğlenceli bir derse dönüştürdüğünü belirtmektedir. Değerler eğitimi programında yer alan metinlerin öğrencilerin hayal gücünü ve duyuşsal özelliklerini de olumlu yönde etkilediği görülmektedir.

İkinci tema olarak “Türkçe dersinde gazete ve dergi haberleri ile desteklenerek yapılan çalışmaların öğrencilerin kendilerine yönelik bakış

açılına (kendi yanlış ve doğrularını, kişisel özelliklerini vb.) ve sosyal ilişkilerine etkisine yönelik öğrenci görüşleri” belirlenmiştir. DEKİÖ grubunda yer alan on dokuz öğrenci bu temaya ilişkin görüş bildirmiştir. Türkçe dersinde gazete ve dergi haberleri ile desteklenerek yapılan çalışmaların öğrencilerin kendilerine yönelik bakış açılarında (kendi yanlış ve doğrularını, kişisel özelliklerini vb.) ve sosyal ilişkilerinde oluşturduğu etkiye ilişkin oluşturulan temada iki kod belirlenmiştir. Belirlenen kodlar: Çalışmaların sosyal ilişkilerine ve kendisine yönelik olumlu bakış açısı geliştirme konusunda katkı sağlaması ve çalışmaların sosyal ilişkilerini geliştirme ve kendisine yönelik olumlu bakış açısı geliştirmesi konusunda yeterli olmamasıdır. Belirlenen kodlara ilişkin bazı alıntılar şunlardır:

“Çalışmaların sosyal ilişkilerine ve kendisine yönelik olumlu bakış açısı geliştirme konusunda katkı sağlaması” koduna ilişkin olarak tespit edilen bazı alıntılar şunlardır:

“(…) Arkadaşlarımla iyi geçinmem gerektiğini anladım. Hoşgörülü olursam daha çok arkadaşım olur. Arkadaşlarımla ilgili hep iyi düşünmem gerekir. [1, K]” “(…)İnsanlarla ve arkadaşlarıma olan davranışlarımı etkiledi. Arkadaşlarıma güvenim arttı. Doğrularımı ve yanlışlarımı anladım. [3, E]” “(…) Doğru ve yanlışlarıma dikkat ederim. Herkese karşı güler yüzlü olmalıyız.[4, E]” “(…) İnsanlara yalan söylemiyorum, dürüst oluyorum. Hoşgörülü davranıyorum, kavga etmekten hoşlanmıyorum. Artık arkadaşlarıma, anneme ve babama yardım ediyorum. [2, E]” “(…) Gazete ve dergi haberlerindeki bazı kişilere yönelik bakış açım kötü çünkü haberlerde bazı kişiler çevreye duyarlı olmuyor etrafı kirletiyorlar. Artık yere çöp atmıyorum güler yüzlü oluyorum ve arkadaşlarıma saygılı davranıyorum. [17, E]” “(…)İnsanlar çevreyi kirlettiğinde onları uyarmamız gerektiğini öğrendim. Yalan söyleyince insanların bir daha güvenmediklerini anladım. Yalan söyleyince yalnız kalırız. [6, K]” “(…)Daha güler yüzlü oldum. Sabahları herkesle selamlaştım. Çok etkili oldu. Çok sabırlı oluyorum artık arkadaşlarıma verdiğim sözü tutuyorum. İyilik yapınca herkes mutlu oluyor. Resim yapmayı sanatla uğraşmayı seviyorum. [7, E]” “(…) Çevreyi kirleten insanları uyardığımda tepkisi güler yüzlü oluyor ve bir daha yapmayacağını söylüyor. Daha bilinçlendim. Tutumlu oldum. Yanlışlarımı yapmadım. [8, K]” “(…) Arkadaşlarımla kavga etmeden kırmadan onlara yardım etmeyi iyi olmayı öğrendim. Yardımlaşmayı seviyorum. Artık daha çok kitap okuyorum. Hayal gücüm geliyor. Kardeşlerime bakıyorum anneme yardım ediyorum. [9, K]” “(…)Yaptığımız çalışmalar insanlara daha duyarlı olma ve dikkatli davranmak gerektiği açısından etkiledi. Doğruyu ve yanlışını hemen ayırt edebilmek açısından etkiledi. [10, E]” “(…)Yalan söylemeyerek insanlara iyi davranarak, çevremize temiz bakarak iyi olmaya çalışıyorum. Sabahleyin yaşlılara selam veriyorum. Verdiğim sözleri tutarak ve yerine

getirerek güvenilir oluyorum. Gazete ve dergi haberlerini okuduğumda heyecanlanıyorum. Bunları okurken mutlu oluyorum değişik şeyler öğreniyorum. [12, K]”
 “(...) Kendim yapabildiğim güzel şeyler olduğunu biliyorum. Futbolda yetenekli buluyorum. Arkadaşlarımla birlikte oynamayı seviyorum, yardımlaşıyorum. Arkadaşımla her şeyimi paylaşıyorum.” [19, E]”

İkinci temanın “Çalışmaların sosyal ilişkilerine ve kendisine yönelik olumlu bakış açısı geliştirme konusunda katkı sağlaması” koduna ilişkin öğrenci görüşleri incelendiğinde öğrencilerin büyük çoğunluğunun sosyal ilişkilerini geliştirme ve kendisine yönelik olumlu bakış açısı geliştirmede yapılan çalışmaları yararlı gördüğü ortaya çıkmaktadır. Öğrenciler insan ilişkilerinde kendilerini daha başarılı bulmaktadırlar. Öğrenciler özellikle hoşgörü, güler yüzlü olma, nazik davranma, yardımlaşma, dürüstlük- doğruluk gibi kavramların insan ilişkilerindeki önemine dikkat çekmektedirler. Ayrıca öğrencilerin yaşadıkları çevreye ve ailelerine karşı daha duyarlı oldukları da görülmektedir. Öğrencilerin daha çok aile bireyleri arasındaki yardımlaşmayı vurgulaması dikkat çekmektedir. Öğrencilerin kendilerine yönelik olumlu bakış açısı geliştirmesi ile ilgili olarak çok detaylı bir görüş bildirilmemiştir. Ancak bazı öğrenciler yetenekli oldukları alanlardan (futbol, resim) bahsetmiş ve bireysel yeteneklerine vurgu yapmışlardır. Ayrıca insan ilişkilerinde doğru iletişim kurabilme becerilerinin de geliştiği öğrenciler tarafından belirtilmektedir.

“Çalışmaların sosyal ilişkilerini geliştirme ve kendisine yönelik olumlu bakış açısı geliştirmesi konusunda yeterli olmaması” koduna ilişkin olarak tespit edilen bazı alıntılar şunlardır:

“(...) Bende çok değişiklik olmadı. Arkadaşlarımla biraz aramız düzeldi.[16, E]” “(...) Kişilere yönelik davranışımı çok etkilemedi. Bakış açım değişmedi. [14, K]” “(...) Benim davranışlarımı çok değiştirmede. Biraz yanlış yaptığım şeyler vardı onları düzelttim. Arkadaşıma hemen bağırmıyorum. [13, K]”

İkinci temanın “Çalışmaların sosyal ilişkilerini geliştirme ve kendisine yönelik olumlu bakış açısı geliştirmesi konusunda yeterli olmaması” kodu incelendiğinde ise öğrencilerin çalışmalardan olumlu yönde etkilendiklerini (arkadaş ilişkilerinde düzelmeleri, bazı yanlışların düzelmesi) ancak bu değişimi yeterli bulmadıkları söylenebilir. İki öğrenci ise çalışmaların herhangi

bir etkisi olmadığı belirtmiş ancak çalışmalarını neden etkili bulmadıklarına yönelik bir görüş bildirmemişlerdir.

Üçüncü tema olarak Türkçe dersinde gazete ve dergi haberleri ile desteklenerek yapılan çalışmaların, öğrencilerin ulusal değerlere ilişkin bakışına etkisi teması kapsamında yer alan kodlar çalışmaların ulusal değerlere yönelik olumlu bakış açısı gelişiminde yeterli görülmemesi ve çalışmaların ulusal değerlere yönelik olumlu bakış açısı geliştirme konusunda yeterli görülmesi olarak belirlenmiştir. Üçüncü tema DEKİÖ grubunda yer alan yirmi öğrencinin görüşleri doğrultusunda belirlenmiştir. Öğrencilerden 4 tanesi çalışmalarını ulusal değerlere yönelik bakış açısı geliştirmede yetersiz bulurken 16 tanesi yapılan çalışmalarını ulusal değerlere yönelik olumlu bakış açısı geliştirmede yeterli görmektedir. Belirlenen kodlara ilişkin bazı alıntılar şunlardır:

“Çalışmaların ulusal değerlere yönelik olumlu bakış açısı gelişiminde yeterli görülmemesi” koduna ilişkin olarak tespit edilen bazı alıntılar şunlardır:

“(…) Keşke bu konu ile ilgili daha çok ders yapsaydık daha çok şey öğreseydim. [13, K]” “(…) Şehit ve gazilerimize üzuldüm. Onlarla ilgili daha çok haber okumak isterdim. [17, E]” “(…) Bizim ülkemiz çok güzel. Biraz buralara gezi yapsak daha iyi olurdu. [20, K]”

Öğrencilerin yapılan çalışmalarını ulusal değerlere yönelik bakış açısı geliştirmede yetersiz bulma nedenleri arasında söz konusu değerlere yeterli zamanın ayrılmadığını düşünmeleri, ulusal değerlerin daha ayrıntılı incelenmesi gerektiğine inanmaları ve kültürel mirası tanıttacak gezi etkinliklerinin düzenlenmemiş olması gösterilmektedir. Daha fazla ders saatini kapsayan ve gezi gibi bireyin yaşantı yoluyla öğrenmelerini sağlayacak etkinliklere yer verilmesi elbette değerler eğitimi programının başarısını arttıracaktır.

“Çalışmaların ulusal değerlere yönelik olumlu bakış açısı geliştirme konusunda yeterli görülmesi” koduna ilişkin olarak tespit edilen bazı alıntılar şunlardır:

“(…)Vatan sevgisini daha da öğrendim. Şehitlerin canını bizim için verdiğini öğrendim. Askerlere iyi davranmam gerekir. [4, E]” “(…)Vatanıma saygımı arttırdı. Bayrağı

görünce ona saygı duyuyorum bizim için çok kan döken askerleri seviyorum. [5, K]”
 “(...) Ben eskiden de şehitlerimize ve gazilerimize de sevgi duydum ama şimdi içten sevgi duyuyorum. [8, K]” “(...) Vatan, ulus sevgisini daha da anladım. Ve şehitliğin çok önemli olduğunu öğrendim. Ve artık vatanımı, Atatürk’ü ve askerleri çok seviyorum. [10, E]” “(...) Şehit olanlara daha çok sevmemi sağladı. Vatanım için görev düşüyor çünkü bayrağımız korumayla olur. Atatürk’e saygım arttı çünkü o çok çalışmış. [12, K]” “Ben de vatanım için canımı feda ederim. Bayrağımız şehitlerimizin kanından oluşmuş. Bayrak bizim bağımsızlığımızı gösterdiği için onu düşmanlardan kurtarırım. Atatürk gibi vatanımı korurum. [15, K]”

Türkçe dersinde gazete ve dergi haberleri ile desteklenerek yapılan çalışmaların, öğrencilerin ulusal değerlere ilişkin bakışına etkisi teması kapsamında yer alan öğrenci görüşleri incelendiğinde öğrencilerin ulusal değerlere ilişkin bazı değer edinimlerinin olduğu ancak yapılan çalışmaların var olan değerlerin güçlenmesine katkı sağladı sonucunu ortaya çıkmıştır. Özellikle şehit ve gazilere duyulan sevgi ile minnet duygusunun öğrenciler tarafından daha çok vurgulandığı görülmektedir. Vatan, bayrak ve Atatürk sevgisi öğrencilerin ulusal değerler kapsamında yer verdikleri değerler arasında yer almaktadır. Değerler eğitimi programı kapsamında yer verilen çalışmaların ardından öğrencilerde vatanına karşı sorumluluk duygusunun da geliştiği görülmektedir.

Dördüncü tema olarak “Öğrencilerin iyi bir insan yetiştirmek için derslerde düzenlenmesi gereken etkinliklere ilişkin görüşleri” teması ortaya çıkmıştır. DEKİÖ grubunda yer alan on beş öğrencinin görüşleri doğrultusunda oluşturulan öğrencilerin iyi bir insan yetiştirmek için derslerde düzenlenmesi gereken etkinliklere ilişkin görüşleri teması kapsamında yer alan kodlar programa yönelik öneriler ve programda kullanılabilecek öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik öneriler olarak belirlenmiştir. Belirlenen kodlara ilişkin bazı alıntılar şunlardır:

“Programa yönelik öneriler” koduna ilişkin olarak tespit edilen bazı alıntılar şunlardır:

“(...) Vatan sevgisi, iyilik, doğruluk gibi konulara yer verilmeli. [4, E]” “(...) Bence iyi bir insan yetiştirmek için derslerde saygı, sevgi, ve dostlukla ilgili şeyler olmalı. [5, K]”
 “(...)Doğruyu yanlış öğretmeli. Aileler daha planlı etkinlikler yapabilir. Ailelerle de

etkinlik yapılabilir. [8, K]” “(...) Çevre konulu dersler olabilir. [9, K]” “(...)Vatan, ulus, yardımlaşma, saygı ve doğruluk ile ilgili etkinlikler yapılmalı. [10, E]”

“Programda kullanılacak öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik öneriler”

koduna ilişkin olarak tespit edilen bazı alıntılar şunlardır:

“(...) Eğitici etkinlikler düzenlenmeli. Eğitici oyunlar olabilir. [6, K]” “(...) Drama ve sağlıklı olmak için spor etkinlikleri düzenlenmeli. [11, E]” “(...) Masallar ve kitaplar okuyup eğitici etkinlikler yapabiliriz. Arkadaşlarımızla canlandırmalar yapabiliriz. [18, K]”

Öğrencilerin iyi bir insan yetiştirmek için derslerde düzenlenmesi gereken etkinliklere ilişkin görüşleri temasında öğrencilerin büyük bir çoğunluğu programa yönelik öneriler sunmuştur. Öğrenciler vatan sevgisi, doğruluk, yardımlaşma, ulus sevgisi, saygı gibi birçok değerlerin derslerde açık bir şekilde yer alması gerektiğini düşünmektedir. Bazı öğrenciler ise çevre bilincinin oluşması için çevre konulu derslerin öğretim programında yer alması gerektiğini düşünmektedir. Programda kullanılacak öğretim yöntem ve teknikleri ile ilgili olarak öğrenciler etkin katılım gösterebilecekleri etkinliklerin düzenlenmesi gerektiğine inanmaktadırlar. Drama, eğitici oyunlar ve eğitici hikayeler okuma öğrencilerin iyi bir insan yetiştirmek için derslerde düzenlenmesini istedikleri etkinlikler arasında yer almaktadır.

Beşinci tema olarak “Öğrencilerin iyi bir insanda olması gereken özelliklere ilişkin görüşleri” teması ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin iyi bir insanda olması gereken özelliklere ilişkin görüşleri teması kapsamında yer alan kodlar, bireysel özellikler açısından değerlendirilmesi ve sosyal ilişkiler açısından değerlendirilmesi olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin iyi bir insanda olması gereken özelliklere ilişkin görüşleri temasında DEKİÖ grubunda yer alan yirmi öğrencinin görüşleri alınmıştır. Belirlenen kodlara ilişkin bazı alıntılar şunlardır:

“Bireysel özellikler açısından değerlendirilmesi” koduna ilişkin olarak tespit edilen bazı alıntılar şunlardır:

“(...) Bence iyi biri olmak için dürüstlük, sağduyulu- hoşgörülü ve çevreci olmak gerekir. [2, E]” “(...) İyi biri saygılı, güler yüzlü, ve sevgi doludur. [3, E]” “(...) İyi bir insan

dikkatli, hoşgörülü ve sorumluluk sahibi olur. [9, K]” “(...) İyi bir insan olmak için bilgili, çalışkan ve özgüvenli olmalıyız. [6, K]” “(...) Dürüst, saygılı ve hoşgörülü biri iyi insan olur. [8, K]” “(...) İyi biri güzel sözlü, tatlı dilli ve dürüst olmalı. [16, E]” “(...) İyi bir insanda en önemli özellikler: Hoşgörü, saygı ve sevgi. [17, E]”

Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu iyi bir insanda olması gereken nitelikleri sosyal ilişkiler açısından ele almış olup yardımseverlik kavramına büyük önem vermişlerdir. Öğrencilerin vurguladığı bir diğer değer ise hoşgörü değeridir. Yardımsever ve hoşgörü değerleri öğrenci görüşlerine göre iyi bir insanda bulunması gereken iki önemli nitelik olarak görülmektedir. Öğrenci görüşlerine göre iyi bir insan yardımsever, hoşgörülü, dürüst, güler yüzlü, saygılı, çevreci, kendine güvenen, sevgi dolu, çalışkan ve bilgili, sorumluluk sahibi olarak nitelendirilmektedir. Öğrencilerin iyi bir insanda olması gerektiğini düşündükleri nitelikler değerler eğitimi programında yer verilen değerleri desteklemektedir. Öğrencilerin iyi bir insanda olması gereken özelliklere ilişkin görüşleri incelendiğinde on dört hafta süre ile uygulanan değerler eğitimi programının öğrencilerin iyi insan kavramını şekillendirdiği söylenebilir.

“Sosyal ilişkiler açısından değerlendirilmesi” koduna ilişkin olarak tespit edilen bazı alıntılar şunlardır:

“(...) İyi bir insan herkesi sever, yardım eder ve insanlara iyi davranır. [5, K]” “(...) İyi bir insan olmak için çevreyi, ormanları korumalı; insanlarla yardımlaşmalı. [10, E]” “(...) Bence iyi bir insan insanlara daha fazla güler yüzlü, saygılı ve hoşgörülü olmalı. [1, K]” “(...) Çevreye duyarlı, çevreye saygılı ve çalışkan olur. [4, E]” “(...) İyi bir insan olmak için yardımsever olmalı, düşünceli olmalı ve arkadaşlarına önem vermeli. [18, K]” “(...) Saygılı, duyarlı ve kendine güvenen biri olur. [19, E]”

Öğrencilerin iyi insanı tanımlarken sosyal ilişkilere de önem verdikleri görülmektedir. Çevresindeki bireylere saygılı olmak, güler yüzlü davranmak, dürüst olmak, yardımsever olmak, insanlara karşı nazik olmak vb. öğrencilerin iyi insan tanımlamalarında dikkat ettikleri sosyal davranışlardır.

Altıncı tema olarak “Öğrencilerin Türkçe dersinde gazete ve dergi haberleri ile desteklenerek yapılan çalışmaların diğer derslerde de yer almasına ilişkin görüşleri” teması ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin Türkçe dersinde gazete ve

dergi haberleri ile desteklenerek yapılan çalışmaların diğer derslerde de yer almasına ilişkin görüşleri teması kapsamında yer alan kodlar, diğer derslerde de çalışmaların yer almasına ilişkin olumlu görüşler ve diğer derslerde de çalışmaların yer almasına ilişkin olumsuz görüşler olarak belirlenmiştir. Altıncı tema ile ilgili DEKİÖ grubundan on beş öğrencinin görüşü alınmış ve öğrencilerin büyük bir çoğunluğu diğer derslerde de çalışmaların yer almasına ilişkin olumlu görüş bildirmiştir. Belirlenen kodlara ilişkin bazı alıntılar şunlardır:

“Diğer derslerde de çalışmaların yer almasına ilişkin olumlu görüşler”

koduna ilişkin olarak tespit edilen bazı alıntılar şunlardır:

“(…)Bence Sosyal Bilgiler dersinde de olabilir. Çünkü eğlenceli ve bana her şeyi öğretti.[4, E]” “(…) Yer almasını isterim. Çünkü konuları daha iyi anlarım kendimi geliştiririm. [5, K]” “(…)Evet isterim çünkü bizi geliştiriyor. [8, K]” “(…)İsterim. Gazete okuduğumuzda zamandan ve dünyadan biraz haber alırız. [9, K]” “(…)Bence sosyal Bilgiler dersinde olur. Çünkü vatan, ulus, bayrak gibi bazı konular sosyal bilgiler ile ilgili. [10, E]” “(…)İsterdim çünkü etkinlikler çok güzel. Güzel şeyler öğretiyor. [11, E]” “(…) İsterdim çünkü gazete ve dergi haberlerini okumayı seviyorum. Yeni şeyler öğreniyorum. [12, K]” “(…) Diğer derslerde de böyle etkinlikler olsun isterdim çünkü doğru davranışlar öğreniyorum. Kendimi geliştiriyorum, etkinliklerde mutlu oluyorum. [20, K]”

Öğrencilerin diğer derslerde de çalışmaların yer almasını istemelerinin nedeni değerler eğitimi programı kapsamında yapılan çalışmaları eğitici bulmaları, kendilerini geliştirmede etkili olarak görmeleridir. Öğrenciler gazete ve dergi haberleri okumaktan hoşlandıklarını, bilgi hazinelerinin zenginleştiğini ve etkinliklerde mutlu olduklarını ayrıca etkinlikleri eğlenceli bulduklarını da belirtmişlerdir. Bazı öğrencilerin ulusal değerler kapsamında yer alan vatan, ulus ve bayrak sevgisi değerlerini Sosyal Bilgiler dersinin konuları ile ilişkilendirdikleri görülmektedir. Sosyal Bilgiler dersinde kazandırılmak istenen değerlerin açık bir şekilde yer alması, tarihi ve kültürel öğelere açık bir şekilde yer verilmesinin öğrencilerin söz konusu ilişkilendirmeyi yapmasında etkili olduğu düşünülmektedir.

Diğer derslerde de çalışmaların yer almasına ilişkin olumsuz görüşler:

“(…) İstemezdim çünkü hep aynı konuları işlemek sıkıcı olurdu. [14, K]”“(…) Türkçe derslerinde olması daha iyi olur başka derslerde olmaz. [13, K]”

Çalışmaların diğer derslerde yer almasını istemeyen üç öğrenci vardır. Çalışmaların diğer derslerde de yer almasını istememe nedenleri ise aynı konuları işlemenin sıkıcı olacağına inanmaları ve diğer derslerde Türkçe dersindeki kadar çalışmaların etkili olmayacağını düşünmeleridir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu yapılan çalışmalara yönelik olumlu görüşler bildirmişler ve çalışmaların diğer derslerde de yer almasını desteklemişlerdir.

4.2.TARTIŞMA

Bu çalışmada, öğrencilerin değer edinimlerine ilişkin görüşlerinin görsel okuma–görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçları kullanılarak gerçekleştirilen değer eğitimi programı ile olumlu yönde etkilendiği sonucu elde edilmiştir. Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara bakıldığında görsel okuma–görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçları kullanılarak gerçekleştirilen değer eğitimi programı öğrencilerin bireysel, sosyal ve ulusal değer edinimlerine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark oluşturmuştur.

Yiğittir (2010) “İlköğretim Öğrenci Velilerinin Okullarda Kazandırılmasını Arzuladığı Değerler” başlıklı çalışmada tarama modelini kullanmıştır. Araştırmanın örneklemi Ankara ilindeki 317 öğrenci velisinden oluşmaktadır. Araştırmada ailelerin okulda çocuklarına kazandırılmasını istedikleri değerlerin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Elde edilen bulgulara göre ailelerin okulda en çok “aile birliğine önem verme, çalışkanlık, bayrağa ve İstiklal Marşı’na saygı, vatanseverlik, sorumluluk, dürüstlük- doğruluk, saygı, yardımseverlik ve cesaret” değerlerine öncelik verdikleri belirtilmiştir. Yiğittir’in yapmış olduğu çalışmada velilerin en fazla yer verilmesini istedikleri değerlerin, 4. sınıf

öğrencilerine uygulanan değerler eğitimi programındaki değerler ile örtüştüğü görülmektedir.

Değerler eğitimi programında yer alan değerlere yönelik olarak kitle iletişim araçlarında yer alan görseller ve değer edinimini destekleyici hikayelerden yararlanılmıştır. Öğrencilerin kitle iletişim araçlarına duyduğu ilgi ve görsel okuma görsel sunu alanının sağladığı renklilik ayrıca öğrenci seviyelerine uygun değer edinimini destekleyen hikayelerin yer aldığı ve son yıllarda gittikçe kabul gören değer analizi yaklaşımı öğrencilerin değerler eğitimi programına aktif katılımlarını sağlamıştır. Değerler eğitimi programında kullanılan değer analizi yaklaşımı, öğrencinin kendi değerlerini oluşturmasını sağlayan, bireyin ön planda olduğu bir öğretim yaklaşımıdır. Öğrenciler değerlerin neden önemli olduğuna kendileri karar vermişler ve mantık süzgecinden geçirdikten sonra değerleri benimsemişlerdir. Değerler eğitimi programı, belirtilen etkenler sayesinde öğrencilerin değer edinimlerinde anlamlı fark oluşturmayı sağlamıştır. Elde edilen bu sonuç daha önce yapılan çalışmaları destekler niteliktedir.

Dilmaç (1999), tarafından gerçekleştirilen " İlköğretim Öğrencilerine İnsani Değerler Eğitimi Verilmesi ve Ahlaki Olgunluk Ölçeği İle Eğitimin Sınanması " isimli çalışmada 4. ve 5. sınıf öğrencilerinden oluşan 36 kişilik kontrol (n=18) ve deney grubu (n=18) ile çalışılmıştır. 12 hafta boyunca haftada 3 saat "İnsani Değerler Eğitimi" verilmiştir. Bu çalışmadan elde edilen bulgulara göre insani değerler eğitimi programının çocukların ahlaki olgunluk düzeyinde anlamlı değişimler oluşturduğu belirtilmiştir. Dilmaç 2007 yılında yapmış olduğu bir diğer çalışmada ise 15'i deney 15'i kontrol grubu olmak üzere toplam 30 fen lisesi öğrencisini araştırmasının örnekleme olarak almıştır. Haftada 2 oturum olmak üzere 14 hafta süren İnsani Değerler Eğitimi Programı'nı uygulamış ve öğrencilerin değer düzeyini arttırmadaki etkisini incelemiştir. Araştırmanın sonucunda deney grubu lehine sorumluluk, dostluk/arkadaşlık, barışçı olma, saygı, dürüstlük, hoşgörü alt boyutlarında anlamlı bir farklılık ortaya çıktığı belirtilmiştir.

Germaine (2001) yılında yapmış olduğu çalışmada uygulanan değerler eğitimi programının öğrencilerin özgüven gelişiminde etkili olup olmadığını araştırmıştır. Araştırmanın sonucunda değerler eğitimi programının özgüven gelişimi üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığını belirtmiştir.

4. sınıf görsel okuma görsel sunu alanında kitle iletişim araçları destekli uygulanan değerler eğitimi programının sonucunda elde edilen bulgular ile Dilmaç'ın her iki kademede uyguladığı İnsani Değerler Eğitimi Programı'nın sonuçları arasında değer ediniminde öğrencilerde anlamlı farklılık oluşturması açısından benzerlik olduğu görülmektedir.

Bu çalışmada, görsel okuma-görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçları kullanılarak gerçekleştirilen değer eğitimi programı ile öğrencilerin Türkçe dersine yönelik tutumlarının olumlu yönde etkilendiği görülmüştür. Değerler eğitimi programına ilişkin öğrenci görüşlerinde de yer aldığı gibi öğrenciler görsel okuma- görsel sunu alanında kitle iletişim araçları kullanılarak gerçekleştirilen değer eğitimi programını eğitici, öğretici ve eğlenceli bulmuşlardır. Öğrenciler değerler eğitimi programında yer alan etkinliklere katılmaktan zevk duymuş ve etkinlik çalışmalarında mutlu olduklarını belirtmişlerdir. Değer analizi yaklaşımı sayesinde de öğrenciler değerlerin önemini anlayarak benimsemişler ve edindikleri eğitimsel yaşantılar doğrultusunda hem değer ediniminin hem de Türkçe dersinin gereğini ve önemi kavramışlardır. Öğrenciler Türkçe dersinde doğru ve güzel şeyler öğrenerek kendilerini geliştirdiklerini belirtmişlerdir. Değerler eğitimi programında gazete ve dergi haberleri ile desteklenen çalışmalar DEKİÖ gurubundaki öğrencilerin TÜDPÖ grubundaki öğrencilere göre Türkçe dersine yönelik olumlu tutum edinmelerinde anlamlı farklılık oluşturmalarını sağlamıştır.

Deney grubunda uygulama sonrasında öğrencilerin Türkçe dersinde gazete ve dergi haberleri ile desteklenerek yapılan çalışmalara yönelik görüş ve düşünceleri alınmıştır. Görsel okuma-görsel sunu çalışmalarında kitle iletişim araçları kullanılarak gerçekleştirilen değer eğitimi programına dayalı öğretim yapan gruptaki öğrenciler, Türkçe ders kitabının dışında verilen metinlerin doğru ve güzel şeyler öğrettiğini, kendi yanlışlarını görmelerine olanak sağladığını,

kendilerini geliştirdiğini belirtmişlerdir. Ders kitabı dışındaki metinler incelenirken değerler analizi yaklaşımına uygun olarak öğrenciler görüşlerini paylaşmışlar, tartışma ortamında düşüncelerini ifade etmişlerdir. Seçilen metinlerde ve görsellerde öğrencilere hem olumlu hem olumsuz durum bir arada sunulmuş, öğrencilerden her iki örneği de nedenleriyle değerlendirmeleri istenmiştir. Metinlerin öğrencilerin seviyesine uygun olması ve günlük yaşamdan örnekler içermesi, öğrencilerin metinleri eğlenceli bulmaları ve bunların görsellerle desteklenmesi değerler eğitimi programına ilişkin olumlu görüş bildirmelerinde etkili olmuştur.

Öğrencilerin Türkçe dersinde gazete ve dergi haberleri ile desteklenerek yapılan çalışmaların çevresindeki kişilere yönelik davranışlarını, onlarla olan ilişkilerini ve insanlara bakış açını nasıl etkilediğine ilişkin öğrenci görüşleri incelendiğinde öğrencilerin büyük bir çoğunluğu insan ilişkilerinde daha başarılı olduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin sosyal çevresi ile olan ilişkilerindeki olumlu yöndeki değişimin kaynağı değerler eğitimi programında yer verilen nezaket- nazik olma, yardımlaşma, emeğe saygı, yaşlıya saygı, aile bireylerini sevme- aile birlikteliğini önemseme gibi değerlerin öğrencilere eğitsel yaşantılarla sunulmuş olmasıdır. Arkadaşlarına ve çevresindeki insanlara karşı saygılı, nazik olan bireylerin daha sağlıklı ve başarılı iletişim kurması mümkündür. Sosyal değerler arasında yer alan nezaket- nazik olma, yardımlaşma, emeğe saygı, yaşlıya saygı, aile bireylerini sevme- aile birlikteliğini önemseme, çevreye duyarlı olma gibi değerlere ilişkin etkinlik yapılması öğrencilerin sosyal ilişkilerinde olumlu yönde görüş geliştirmelerine katkı sağlamıştır. Değerler eğitimi programı ile öğrenciler sosyal ilişkilerinde daha başarılı olma, kendi doğru ve yanlışlarını değerlendirebilme becerisine de sahip olmuşlardır.

Türkçe dersinde gazete ve dergi haberleri ile desteklenerek yapılan çalışmalar öğrencilerin ulusal değerlere ilişkin bakış açılarını da olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu değerler eğitimi programını ulusal değer ediniminde başarılı bulmakta ve var olan ulusal değerlerinin daha da güçlendiğini, vatana karşı sorumluluk duygusunun daha da arttığını belirtmektedirler.

Değerler eğitimi programının amacı olan iyi bir insan yetiştirmek için düzenlenmesi gereken etkinliklere ilişkin ise çeşitli görüşler bulunmaktadır. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu değer edinimini destekleyici, eğitici etkinliklerin yer alması gerektiğini belirtmiştir. Öğrencilerin iyi bir insanda yer alması gerektiğini düşündükleri nitelikler incelendiğinde yardımsever, hoşgörülü, dürüst, çevreye duyarlı, saygılı vb. niteliklerin belirtildiği görülmektedir. Öğrencilerin iyi bir insanda saymış olduğu nitelikler değerler eğitimi programı ile öğrencilere sunulan değerleri desteklemektedir. Değerler eğitimi programının öğrenci algıları üzerinde etkili olduğu görülmektedir.

Öğrenciler değerler eğitimi programı kapsamında yer alan etkinliklerin diğer derslerde yer almasına ilişkin olarak da olumlu görüş bildirmişlerdir. Öğrenciler özellikle Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitimi programının uygulanabileceği belirtmiştir. Öğrencilerin etkinlikleri eğitici, kendilerine faydalı ve eğlenceli bulmalarının da bu görüşlerinde etkili olduğu düşünülebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ

Sonuçlar alt problemler çerçevesinde düzenlemiştir. Araştırmanın üç alt probleminden elde edilen bulgulara dayalı sonuçlar sırasıyla sunulmuştur.

Araştırmanın birinci alt problemine ilişkin sonuçlara göre, Türkçe dersinde görsel okuma–görsel sunu çalışmalarında kitle iletişim araçları kullanılarak gerçekleştirilen 14 hafta süreli değer eğitimi programının öğrencilerin değer edinimlerine ilişkin görüşlerini olumlu yönde etki ettiği görülmektedir. Görsel okuma–görsel sunu çalışmalarında kitle iletişim araçları kullanılarak gerçekleştirilen değerler eğitimi programıyla öğretim gören grubun değer edinimlerine ilişkin görüşlerinde görülen olumlu değişim Türkçe derslerinde değerler eğitimine yönelik çalışmalara yer verilmesi gerektiğini desteklemektedir.

Araştırmanın ikinci alt problemine yönelik olarak görsel okuma–görsel sunu çalışmalarında kitle iletişim araçları kullanılarak gerçekleştirilen değer eğitimi programı çalışmaları ile Türkçe derslerini işleyen grubun Türkçe öğretim programını uygulayan gruba göre Türkçe dersine yönelik daha olumlu ve istekli davranmaları değerler eğitimi programının öğrencilerin Türkçe dersine karşı tutumlarını etkilemede önemli olduğunu göstermektedir. Uygulanan değerler eğitimi programının öğrencilerin derse aktif katılımını sağlayacak etkinlikleri içermesinin de Türkçe dersine yönelik tutumda olumlu etki göstermiştir.

Araştırmanın üçüncü alt problemine yönelik verilerin toplanması amacıyla değerler eğitimi programına ilişkin yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Değerler eğitimi programına ilişkin yarı yapılandırılmış görüşme formundan edilen verilere göre öğrenciler, Türkçe dersinde gazete ve dergi haberleri ile desteklenerek yapılan çalışmaların kendilerini olumlu yönde etkilediğini; güzel ve doğru davranışlar edindiklerini, yapılan etkinlikleri eğitici ve

eğlenceli bulduklarını, insan ilişkilerinde daha başarılı iletişim kurmalarını sağladığını, ulusal değerlerinin (vatan sevgisi, bayrak sevgisi, Atatürk'e saygı duyma- Atatürk'ü sevme vb.) güçlendiğini, çevreye karşı duyarlı hale geldiklerini, daha bilinçli hale geldiklerini ve bu etkinliklerin diğer derslerde de yer alması gerektiğini belirtmektedirler. Bazı öğrenciler görsel okuma görsel sunu çalışmalarında gazete ve dergi haberlerinin kullanılmasından olumlu yönde etkilendiklerini, gazete ve dergi haberleri okumaktan hoşlandıklarını, gazete ve dergi haberleri sayesinde bilgilerinin arttığını ve dünyadaki gelişmeleri takip edebildiklerini belirtmişlerdir.

5.2. ÖNERİLER

1. Görsel okuma–görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçları kullanılarak gerçekleştirilen değer eğitimi programı on dört hafta süre ile bir okulda yapılmıştır. Daha kapsamlı olması daha ayrıntılı sonuçlar verebilir. Her iki eğitim öğretim dönemine yayılan kapsamlı çalışmalar yapılırsa daha ayrıntılı sonuçlar elde edilebilir.
2. Görsel okuma–görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçları kullanılarak gerçekleştirilen değer eğitimi programının Türkçe dersine yönelik başarıya etkisini araştıran çalışmalar yapılabilir.
3. Bu araştırmada değerler eğitimi programının Türkçe dersine yönelik tutumdaki etkisinden dolayı değerler eğitimi programının diğer derslerde de kullanılmasıyla ilgili çalışmalar yapılabilir.
4. Bu araştırma ile Türkçe dersi Öğretim programının, öğrencilerin Türkçe dersine yönelik tutumlarının gelişmesinde, görsel okuma–görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçları kullanılarak gerçekleştirilen değer eğitimi programına göre daha az etkili olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca göre Türkçe dersi öğretim programında kitle iletişim araçlarından elde edilen kaynaklara ve aktif öğrenme yöntemlerine göre hazırlanan etkinliklere daha fazla yer verilmelidir.
5. Görsel okuma–görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçlarından gazete ve çocuk dergileri seçilmiştir. Yapılacak olan çalışmalarda daha farklı kitle iletişim araçlarına da yer verilebilir.

6. Değer analizi yaklaşımı Türkçe dersinde değerler eğitiminde daha aktif Şekilde kullanılmalıdır.
7. Değer analizi yaklaşımı açıklayıcı bir biçimde kullanılabilirlik etkinlik örnekleri ile MEB tarafından öğretmenlere tanıtılmalıdır.
8. Değerler eğitimi ile ilgili yeterli ölçek bulunmamaktadır. Bu konuya ilişkin ölçek geliştirme çalışmalarına ağırlık verilmelidir.
9. Türkçe ğretim Programı'nda değer eğitimine ilişkin yeterli açıklamaya rastlanmamıştır. Bu konuya ilişkin olarak Türkçe ğretim Programı yeniden gözden geçirilmelidir.
10. Bu alışma yalnızca 4. sınıflarla yapılmıştır. İlkokulun her kademesinde deneysel ve nitel çalışmalar yapılmalı sonuçları Türkçe programına yansıtılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akarsu, B. (2006). *Değişen Dünya Değişen Değerler*, İnkılap Yayın Sanayi ve Ticaret A.Ş., İstanbul
- Akbaba Altun, S. (2003). Eğitim Yönetimi ve Değerler, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1, (1), 7-18.
- Akbaş, O. (2004). Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının (Değerlerinin) İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinde Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi, *Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyum Bildirisi*, Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, 26-28 Kasım, İstanbul, 673-695.
- Allport, C. W.; Vernon, P. E. and Lindzey, G. (1960). *A study of values*. Boston: Houghton Mifflin'den Turan, S., Aktan, D. (2008) Okul Hayatında Var Olan ve Olması Düşünülen Sosyal Değerler, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 227-259 (Söz konusu bilgiyi Turan ve Aktan Allport, Vernon ve Lindzey'den aktarmıştır.)
- Akpınar, B. (2009). İlköğretim 1–5. Sınıflar Türkçe Öğretim Programları Görsel Okuma ve Sunu Öğrenme Alanının Değerlendirilmesi, *Eğitim ve Bilim Dergisi*,34, (154), 37-48.
- Akyol, H. (2007). Görsel Okuma ve Sunu. Kırkkılıç,A., Akyol, H. (Editörler). *İlköğretimde Türkçe Öğretimi* içinde (ss. 163-192). 2. Baskı Pegem Akademi, Ankara.
- Althof, W., Berkowitz, M. W. (2006). Moral Education and Character Education: Their Relationship and Roles in Citizenship Education, *Journal of Moral Education*, Vol. 35, (4), 495-518.
- Aslan, M. (2009). *Değerler Eğitiminde Kahramanlardan Yararlanma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye.
- Atmaca, G. (2011). Çocuklara Mahsus Gazete'de Değerler Eğitimi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ausburn,L. and Ausburn, F. (1978). Visual Literacy: Background, Theory and Practice.PLET15 (4) 291-297'dan Akyol, H. (2007). Görsel Okuma ve Sunu. Kırkkılıç,A., Akyol, H. (Editörler). *İlköğretimde Türkçe Öğretimi* içinde (ss. 163-192). 2. Baskı Pegem Akademi, Ankara.(Söz konusu bilgiyi Akyol, Ausburn ve Asburn'den aktarmıştır.)

- Avcı, N. (2007). *Toplumsal Değerler ve Gençlik*, Siyasal Kitapevi, Ankara.
- Avcı, K. Tarihi Eserleri Yurtdışına Kaçırılmadan Yakalandılar. (19 Nisan 2013). Zaman Gazetesi, s. 3.
- Aydın, M. Z. (2008). *Okulda Ahlak Eğitimi ve Ahlak Öğretiminde Örnek Olay İncelemesi Yöntemi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Aydın, M. Z., Gürler Akyol Ş. (2012). *Okulda Değerler Eğitimi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Bacanlı, H. (2006). *Duyuşsal Davranış Eğitimi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Baharı Beş Bin Fidan Dikerek Karşıladılar. (24 Mart 2013). Sabah Egesi, s.10.
- Balcı,F.A, Yanpar Yelken,T. (2010). *İlköğretim Öğretmenlerinin Değer Kavramına Yükledikleri Anlamlar*, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education) 39: 81-90
- Ballı, M. (2007). *İnsanlık Ailesinin Ortak Değerleri*, Erguvan Yayınevi, İstanbul.
- Barner, C. (1997). Assignment. [Online]: Retrieved on 22 May–2007, at URL: <http://seamonkey.ed.asu.edu/~mcisaac/emc503.html>'den Akpınar, B. (2009). İlköğretim 1–5. Sınıflar Türkçe Öğretim Programları Görsel Okuma ve Sunu Öğrenme Alanının Değerlendirilmesi, *Eğitim ve Bilim Dergisi*,34, (154), 37-48. (Söz konusu bilgiyi Akpınar Barner'den aktarmıştır.)
- Baysal, A. (1981). *Sosyal ve Örgütsel Psikolojide Tutumlar*. İstanbul
- Belet, D. (2005). *Öğrenme Stratejilerinin Okuduğunu Anlama ve Yazma Becerileri İle Türkçe Dersine İlişkin Tutumlara Etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Belet, D., Deveci, H. (2008). *Türkçe Ders Kitaplarının Değerler Bakımından İncelenmesi*, 7. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu, Çanakkale, <http://home.anadolu.edu.tr/sohbet/yayinlar/ders> (13.05.2011).
- Beyhan, N. (2013).*Kelile ve Dimne'den Karakter Eğitimi Masalları*, Semerkant Yayınları, İstanbul.
- Bilim Çocuk Dergisi, 2001, Sayı:46.
- _____2004, Sayı:74.
- _____ 2013, Sayı:184.
- _____2013, Sayı:132.
- _____2000, Sayı:31.

_____2013, Sayı:183.

_____2010, Sayı:146.

_____2005, Sayı:86.

_____2009, Sayı:136.

Bloom, B. S. *İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme*. Çev. Durmus Ali Özçelik. İstanbul: MEB Yayınları, 1995. Akt: *Öğrenme Stratejilerinin Okuduğunu Anlama ve Yazma Becerileri İle Türkçe Dersine İlişkin Tutumlara Etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir. (Söz konusu bilgiyi Belet Bloom'dan aktarmıştır.)

Browne, M. W. Ve Cudeck, R. (1993). Alternativeways Of Assessing Model Fit. In K. A. Bollen & J. S. Long (Eds.), *Testing Structural Equation Models* (136-162). Newbury Park. CA: Sage.

Bulut, S. (2011). *Atasözlerinin Değerler Eğitimindeki Yeri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Bursalioğlu, Z. (2012). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranışlar*, Pegem Akademi, 17. Baskı, Ankara.

Büyüköztürk, Ş. (2012) *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. 16. Baskı. PegemAkademi, Ankara.

Büyüköztürk, Ş.; Akgün, Ö.E.; Özkahveci, Ö. Ve Demirel, F. (2004) Güdülenme Ve Öğrenme Stratejileri Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim* 4, (2), 207-239

Byrne, B. M. Ve Campbell, T. L. (1999). Cross-Cultural Comparisons And The Presumption Of Equivalent Measurement And Theoretical Structure: A Look Beneath The Surface. *Journal Of Cross-Cultural Psychology*, 30, 555. Fear Of Negative Evaluation Scale. *Journal Of Anxiety Disorders*, 20, 807–817.

Cüceloğlu, D. (1998). *İnsan ve Davranışı*. Yedinci Basım, Remzi Kitapevi, İstanbul.

Çağlayan, A. (2005). *Ahlak Pusulası Ahlak ve Değerler Eğitimi*, Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları, İstanbul.

Çalık, B. İnsanların Emeğini Çalmayın. (19 Nisan 2013). Sabah Gazetesi, s. 7.

- Carr, D. (1997). "Educational Values and Values Education: Some Recent Work". *British Journal of Sociology of Education*. Vol.:18. No: 1. pp.133-141. Akt: Özen, Y. (2011). Etik Mi? Ahlak Mı? Modernite Mi? Medeniyet Mi?, Dicle Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (DÜSBED)* 5, 63-87
- Çınar, A. (2006) Modern Zamanların Değer Arayışı: Varlık-Bilgi-Değer Birliğinin Önemi, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 4, (11), 53-68
- Coşkun, D. (2011). *İlköğretim Birinci Kademe 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Çörek, D. (2006). *İşbirlikli Öğrenmenin Türkçe Dersine İlişkin Başarı ve Derse Yönelik Tutum Üzerindeki Etkileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Debes, J. (1969). The loom of visual literacy: an overview. *Audiovisual Instruction*. 14, 25-27 akt: Akyol, H. (2007). Görsel Okuma ve Sunu. Kırkkılıç, A., Akyol, H. (Editörler). *İlköğretimde Türkçe Öğretimi* içinde (ss. 163-192). 2. Baskı Pegem Akademi, Ankara. (Söz konusu bilgiyi Akyol Debes'den aktarmıştır.)
- Davidoff, L. J. (1987). *Introduction to Psychology*. 3rd edition. New York: Mc Graw Hill International Book Company akt: Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara. (Söz konusu bilgiyi Tavşancıl Davidoff'tan aktarmıştır.)
- Dilmaç, Bülent (1999), *İlköğretim Öğrencilerine İnsani Değerler Eğitimi Verilmesi ve Ahlaki Olgunluk Ölçeği İle Sınanması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- _____ (2002). *İnsanca Değerler Eğitimi*, Nobel Yayıncılık, Ankara
- _____ (2007), *Bir Grup Fen Lisesi Öğrencisine Verilen İnsani Değerler Eğitiminin İnsani Değerler Ölçeğiyle Sınanması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Dökmen, Ü. (2005). *Küçük Şeyler*, Sistem Yayıncılık, İstanbul
- Ekinci Çelikpazu, E., Aktaş, E. (2011). MEB 6,7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Değer İletimi Açısından İncelenmesi, *Turkish Studies* 6, (2), 413- 424
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Anı Yayıncılık, Ankara

- Fernandes, L. (1999). *Value Personalisation: A Base for Value Education*. www.eric.ed.gov, ERiC Document: ED 434 880. Akt: Yazıcı,K. (2006). Değerler Eğitime Genel Bir Bakış, [http://www.sosyalbilgiler.gazi.edu.tr/articles/article20.pdf\(18.04.2012\)](http://www.sosyalbilgiler.gazi.edu.tr/articles/article20.pdf(18.04.2012)). (Söz konusu bilgiyi Yazıcı, Fernandes'ten aktarmıştır.)
- Festival Mesir Karmayla Başladı. (22 Mart 2013). Zaman Gazetesi, s.29.
- Fichter, J. (1990). *Sosyoloji nedir?* (Çev. N. Çelebi). Konya: Toplum Yay.'dan
- Özensel, E. (2003). Sosyolojik Bir Olgu Olarak Değer, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (3), 217-239 (Söz konusu bilgiyi Özensel Fichter'dan aktarmıştır.)
- Freyer, H. (1954). *Endüstri Çağı*. Çev. Batuhan, H. İÜEF Yay. İstanbul. Akt: Özen, Y. (2011). Etik Mi? Ahlak Mı? Modernite Mi? Medeniyet Mİ?, *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (DÜSBED)* 5, 63-87 (Söz konusu bilgiyi Özen Freyer'den aktarmıştır.)
- Genç, S. Z. , Eryaman, M. Y. (2007). Değişen Değerler ve Yeni Eğitim Paradigması, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9, (1).
- Germaine, R. W. (2001) Values Education Influence on Elementary Students Self-esteem (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), University of San Diego, United States.
- Gökçe, Feyyat (2000), *Değişim Sürecinde Devlet ve Eğitim*, Ankara: Eylül Yayınevi.
- Gömlüksiz M. N., Cüro, E. (2011) Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Yer Alan Değerlere İlişkin Öğrenci Tutumlarının Değerlendirilmesi, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8, (1), 95-134.
- Gültekin F. (2007), *Tarih I Dersinde İşe Koşulabilecek Değer Öğretiminin Yeni Yaklaşımlarının Öğrencilerin "Hoşgörü" Değeri Anlayışlarının Gelişimine Etkisi*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güneş, F. (2013). Görsel Okuma Eğitimi, *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, (1), 1-17.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma*, Ankara: Nobel Yayınları akt: Güneş, F. (2013). Görsel Okuma Eğitimi, *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, (1), 1-17.
- Güngör, E.(2000). *Değerler Psikolojisi Üzerinde Araştırmalar*, Ötüken Neşriyat, İstanbul
- Gürbüz Özeren, S. (2005). *Ezop Masalları*, Damla Yayınevi, İstanbul.

- Gürcaner, E. Kitap Kurtları Fuarda Buluşacak. (19 Nisan 2013). Sabah Egesi, s.7
- Halstead, J. M. and Taylor, J. M. (2000). Learning and Teaching about Values: a review of recent research. *Cambridge Journal of Education*, Vol. 30, No.2. (169-202)'dan Dönmez, C. (2012). Değerler Eğitiminde Kahramanların Kullanımına Bir Örnek: Mustafa Kemal Atatürk, Ankara (Söz konusu bilgiyi Dönmez, Halstead ve Taylor'dan aktarmıştır.)
- Halstead, J. M. (1996). *Values and Values Education in Schools*. Values in Education and Education in Values. The Falmer Press, London'dan Dönmez, C. (2012). Değerler Eğitiminde Kahramanların Kullanımına Bir Örnek: Mustafa Kemal Atatürk, Ankara (Söz konusu bilgiyi Dönmez, Halstead' den aktarmıştır.)
- International Visual Literacy Association–IVLA' dan İpek, İ. (2003). Bilgisayarlar, Görsel Tasarım ve Görsel Öğrenme Stratejileri, *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, Volume 2, Issue 3, Article 9 (Söz konusu bilgiyi İpek IVLA'dan aktarmaktadır.)
- Işlak Durmuş, H. (2011). (Edi). *Değerler Eğitimi Öyküleri*, Edam Karakter Okulu Kitaplığı, İstanbul.
- Işık, H. (2010). Öğretmen Adaylarının Dürüst Olmayan Davranışlarla İlgili Görüşlerini Belirlemeye Yönelik Nitel Bir Araştırma, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8, (20), 81-97
- İpek, İ. (2003). Bilgisayarlar, Görsel Tasarım ve Görsel Öğrenme Stratejileri, *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET* Vol:2 Issue 3, Article 9 <http://www.tojet.net/articles/v2i3/239.pdf> (03.05.2013)
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1988). *İnsan ve İnsanlar*, Evrim Basın Yayın Dağıtım, İstanbul.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). Yeni İnsan ve İnsanlar. 10. Baskı. Sosyal Psikoloji Dizisi: 1, İstanbul: Evrim Basın Yayın ve Dağıtım akt: Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara (Söz konusu bilgiyi Tavşancıl Kağıtçıbaşı'ndan aktarmıştır.
- Kapar Kuvanç, E. B. (2008). *Yaratıcı Yazma Tekniklerinin Öğrencilerin Türkçe Dersine İlişkin Tutumlarına ve Türkçe Dersindeki Başarılarına Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara
- Karagöz, Bahattin (2009), *Yapılandırmacı Yaklaşımına Göre İlköğretim 6 ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Değerlerin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

- Kılınç, A., Akyol, Ş. (2009). İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Sevgi Temasının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. <http://akademik.comu.edu.tr/onizle.php?cvno=A-452> (04.05.2013)
- Kızılçelik S.,Erjem, Y. (1992). *Açıklamalı Sosyoloji Terimler Sözlüğü*. Konya:Günay Ofset'den
- Yılmaz, E. (2009). Öğretmenlerin Değer Tercihlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7, (17), 109-128 (Söz konusu bilgiyi Yılmaz Kızılçelik ve Erjem'in makalesinden aktarmıştır.)
- Kline, P. L. (1998). *Principles And Practice Of Structural Equation Modeling*, The Guilford Press. New York, 1998.
- Kolaç, E.(2010).Hacı Bektaş Veli, Mevlana ve Yunus Felsefesiyle Türkçe Derslerinde Değerler ve Hoşgörü Eğitimi,*Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli AraştırmaDergisi*, (55), 193-208
- Kolaç, E., Karadağ,R. (2012). Türkçe Öğretmeni Adaylarının "Değer" Kavramına Yükledikleri Anlamlar ve Değer Sıralamaları, *İlköğretim Online*, 11(3), 762-777,
- Köknel, Ö.(2007) *Çatışan Değerlerimiz*, Akdeniz yayıncılık, İstanbul
- Köylü, M. (2004). Küresel Bağlamda Değerler Eğitimine Duyulan İhtiyaç. Kaymakcan, R., Kenan, S., Hökeleli, H., Arslan, Ş., Zengin, M. (Editörler). Değerler ve Eğitimi içinde (ss. 287-313). 1. Baskı Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Kulaksızoğlu, A. (2004). "Ergenlik Dönemi". Ailede Çocuk Eğitimi. Edi: Kot, A. BASAGM Yay. Ankara. Akt: Özen, Y. (2011). Etik Mi? Ahlak Mı? Modernite Mi? Medeniyet Mİ? *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (DÜSBED)*, 5, 63-87. (Söz konusu bilgiyi Özen Kulaksızoğlu'ndan aktarmıştır.)
- Kumbasar, E. (2011). *Muzaffer İzgü'nün Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Kurtdede Fidan, N. (2009) Öğretmen Adaylarının Değer Öğretimine İlişkin Görüşleri, *Kuramsal Eğitimbilim*, 2 (2), 1-18
- Kuşdemir Kayıran, B. (2007). Çoklu Zeka Kuramı Destekli Kubaşık Öğrenme Yönteminin Türkçe Dersine İlişkin Tutum ve Okuduğunu Anlamaya Yönelik Akademik Başarı Üzerindeki Etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Kuşdil, M.E., Kağıtçıbaşı, Ç.(2000). Türk Öğretmenlerinin Değer Yönelimleri ve Schwartz Değer Kuramı, *Türk Psikoloji Dergisi*,15, (45), 60-76.

- Langdon, S. W. (2007), "Conceptualization of Respect: Qualitative and Quantitative Evidence of Four (Five) Themes", *The Journal of Psychology*, 141 (5): 469-484.
- MEB, (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi (6-8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu*, Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara.
- _____ (2009). <http://ttkb.meb.gov.tr/program.aspx?islem=1&kno=45> (13.03.2012)
- _____ Sosyal Bilgiler 6.-7. Sınıf Programı sosyalbilgiler6_7.rar\sosyalbilgiler6_7\Sosyal Bilgiler 6-7 Programı - RAR arşiv, paketsiz boyut 6.024.067 bayt (13.12.2012).
- Michaelis, U. John (1988). *Social Studies for Children (A Guide to Basic Instruction) (Ninth Edition)* New Jersey: Prentice Hall Inc. Akt: Yazıcı, K. (2006). Değerler Eğitimine Genel Bir Bakış, <http://www.sosyalbilgiler.gazi.edu.tr/articles/article20.pdf> (18.04.2012). (Söz konusu bilgiyi Yazıcı Michealis'den aktarmıştır.)
- Morgan, C. T. (1995). *Psikolojiye Giriş*, Çev. Sor. Sirel Karakaş, 11. Baskı, Ankara: Meteksan A.Ş. akt: Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara. (Söz konusu bilgiyi Tavşancıl Morgan'dan aktarmıştır.)
- Naylor, David T. and D_EM, Richard (1987). *Elementary and Middle School Social Studies*. New York: Random House akt: Yazıcı, K. (2006). Değerler Eğitimine Genel Bir Bakış, <http://www.sosyalbilgiler.gazi.edu.tr/articles/article20.pdf> (18.04.2012). (Söz konusu bilgiyi Yazıcı Naylor'dan aktarmıştır.)
- Ocakoğlu Ö. F. (2011). Değer'in Değeri: Günlük Gazetelerde Değerin Kullanımı, *Değerler Eğitimi Dergisi*, Yıl: 1, Sayı:1
- Ogle, D. (2000). Make It Visual: A Picture is Worth a Thousand Words. In McLaughlin, M. and Vogt, M. (eds) *Creativity and Innovation in Content Area Teaching*. Norwood, MA: Christopher- Gordon akt: Akyol, H. (2007). Görsel Okuma ve .Sunu. *İlköğretimde Türkçe Öğretimi*. (edi): Kırkkılıç, A., Akyol, H. Pegem Akademi 2. Baskı, Ankara. (Söz konusu bilgiyi Akyol Ogle'den aktarmıştır.)
- Öz, E. ve Öz, S. (2011). *İlköğretim 4. Sınıf Türkçe Öğretmen Kitabı*, Bilim ve Kültür Yayınları, Ankara.
- Özbay M., Karakuş Tayşi E. (2011). Dede Korkurt Hikayelerinin, Türkçe Öğretimi ve Değer Aktarımı Açısından Önemi, *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1, (1), 21-31.
- Özbayır, M.H., Kasırğa, E., Kılıçaslan, İ. Önce Demir Dövüldü Sonra Mesir Karıldı. (22 Mart 2013). *Hürriyet Ege*, s.6

- Özensel, E. (2003). Sosyolojik bir olgu olarak değer. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (3), 217-239
- Özgenç, M., Çelikkan, E. Çöpten Çamurdan 8 Milyar Dolar (19 Nisan 2013). *Hürriyet*, s. 11.
- Özgüven, İ.E. (1994). Psikolojik Testler. Ankara: PDREM Yayınları akt: Susar Kırmızı, F. (2006). *İlköğretim 4. Sınıf Türkçe Öğretiminde Çoklu Zeka Kuramına Dayalı İşbirlikli Öğrenme Yönteminin Erişi, Tutumlar, Öğrenme Stratejileri ve Çoklu Zeka Alanları Üzerindeki Etkileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir. (Söz konusu bilgiyi Susar Kırmızı Özgüven'den aktarmıştır.)
- Protez Bacakla Gelen Mutluluk. (22 Mart 2013). *Zaman Gazetesi*, s.34.
- Ryan, K., & E. Bohlin, K. (1999). *Building character in schools*. California: Jossey-Bass Inc. Akt: Akbaş, O. (2008). Değer Eğitimi Akımlarına Genel Bir Bakış, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6, (16), 9-27. (Söz konusu bilgiyi Akbaş Ryan ve Bohlin'den aktarmıştır.)
- Rewell, L., & Arthur, J. (2007). Character Education in Schools and The Education of Teachers. *Journal of Moral Education*, 36(1), 79-92.
- Robb, B. (1998). What Is Values Education-And So What?, *The Journal of Values Education*. 1.
- Rokeach, M. (1973). The Nature of human values, TheFreePress. New York akt: Coşkun, D. (2011). *İlköğretim Birinci Kademe 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli. (Söz konusu bilgiyi Coşkun Rokeach'dan aktarmıştır.)
- Rokeach, M.(1973). *Nature of humanvalues*. New York: TheFreePress. Williams, R. M. J. (1979). Changeandstability in values and values systems. B. Barber& A. Inkeles(Eds.) *Stability and Change* (pp. 123-159). Boston: Little, Brown'dan Kuşdil, M. E.,Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk Öğretmenlerinin Değer Yönelimleri ve Schwartz Değer Kuramı, *Türk Psikoloji Dergisi*, 15, (45), 60-76. (Söz konusu bilgiyi Kuşdil ve Kağıtçıbaşı Brown'dan aktarmıştır.)
- Sanderse, W. (2012). The Meaning of Role Modelling in Moral and Character Education, *Journal of Moral Education*, Vol:42, 1, 28-42.
- Schwartz,S.H.and Bilsky, W. (1987) Toward a psychological structure of human values. *Journal of personality ans Social Psychology*, 58,88-107 akt: Kuşdil, M. E.,Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk Öğretmenlerinin Değer Yönelimleri ve Schwartz Değer Kuramı, *Türk Psikoloji Dergisi*, 15, (45), 60-76. (Söz konusu bilgiyi Kuşdil ve Kağıtçıbaşı Schwartz ve Bilsky'dan aktarmıştır.)

Sepet, H. Beşi Bir Yerde Turizm. (21 Nisan 2013). Hürriyet Ege, s. 16.

Sever, S. (1997), *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*, Ankara: Anı Yayıncılık akt: Kuşdemir Kayıran, B. (2007). Çoklu Zeka Kuramı Destekli Kubaşık Öğrenme Yönteminin Türkçe Dersine İlişkin Tutum ve Okuduğunu Anlamaya Yönelik Akademik Başarı Üzerindeki Etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Sever, S. (2002). Çocuk ve Edebiyat, ;Ankara: Engin Yayınları akt: Susar Kırmızı, F. (2006). *İlköğretim 4. Sınıf Türkçe Öğretiminde Çoklu Zeka Kuramına Dayalı İşbirlikli Öğrenme Yönteminin Erişi, Tutumlar, Öğrenme Stratejileri ve Çoklu Zeka Alanları Üzerindeki Etkileri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir. (Söz konusu bilgiyi Susar Kırmızı Sever'den aktarmıştır.)

Sevinç, M. (2004).Evrensel ve Yerel Değerlerin Eğitime Yansımaları, *Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyum Bildirisi*, Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi,26-28 Kasım, İstanbul, 205-240.

Sherif, M. ve Sherif, C.W. (1967). The Own Categories Procedure in Attitude Research, Ed. Martin Fishbein. New York: John Wiley& Sons, In. 190-198 akt: Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara. (Söz konusu bilgiyi Tavşancıl Sherif ve Sherif'ten aktarmıştır.)

Simon H.A, Smithburg, D.W., Thompson V.A, Public Administration, Alfred Knopf, New York, 1950 akt: Bursalıoğlu, Z. (2012). Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranışlar, Pegem Akademi, 17. Baskı, Ankara. (Söz konusu bilgiyi Bursalıoğlu Simon vd.'den aktarmıştır.)

Stokes, S. (2005). Visual literacy in teaching and learning:a literatureperspective, *Electronic Journalforthe Integration of Technology in Education*, 1(1),10-18' dan Çam Aktaş, B. (2010). İlköğretim 1-5. Sınıflar Türkçe Öğrenci Çalışma Kitaplarındaki Görsel Okuma Etkinliklerinin İncelenmesi, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29 (2), 105-121. (Söz konusu bilgiyi Çam Aktaş Stokes'dan aktarmıştır.)

Suh, Bernadyn Kim & TRAIGER, Jerome (1999). Teaching Values Through Elementary Social Studies And Literature Curricula. *Education*. Summer.Vol. 119 Issue 4. (723–727). LEM_NG, James (1999). Teaching Values in Social Studies Education, Past Practices and Current Trends. (02.03.2003).http://www.usoe.k12.ut.us/curr/char_ed/fedproj/hist/teachin_g.htm akt: Yazıcı,K. (2006). Değerler Eğitimine Genel Bir Bakış, <http://www.sosyalbilgiler.gazi.edu.tr/articles/article20.pdf> (18.04.2012).

Susuz Gelecek. (22 Mart 2013). Hürriyet, s. 13.

- Şahinli, A. (2008). *Hikaye Okumanın Okuduğunu Anlamaya ve Türkçe Dersine Yönelik Tutuma Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Şen, Ü. (2007). *Milli Eğitim Bakanlığının 2005 Yılında Tavsiye Ettiği 100 Temel Eser Yoluyla Türkçe Eğitiminde Değer Öğretimi Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tabachnick, B. G. ve L. S. Fidell. (2001). *Using Multivariate Statistics*, Allyn And Bacon, 4th Edit, Baston.
- Tanrı Parçacığ'ından Kansere Umut Işığı. (21 Nisan 2013). Hürriyet, s. 8.
- Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Titus, Dale N. (1994). Values Education in American Secondary Schools <http://www.hi-ho.ne.jp/taku77/refer/titus.htm> (05.07.2013)
- Tokdemir, M. A. (2007), *Tarih Öğretmenlerinin Değerler ve Değerler Eğitimi Hakkında Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- TRT Çocuk Dergisi, 2013, Sayı: 29.
- Turan, S., Aktan, D. (2008). Okul Hayatında Var Olan ve Olması Düşünülen Sosyal Değerler, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6, (2), 227-259
- Turgut, İ. (2002). *Eğitim ve Etik*, Kanyılmaz Matbaası, İzmir.
- Türkiye Çocuk Dergisi, 2013, Sayı:1032.
- Whitney, I. B. (1986). *The Status of Values Education in The Middle and Junior High School of Tennessee*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Tennessee State University, United States.
- Ülken, H. Z. (2001). Bilgi ve Değer, İstanbul, Ülken Yayınları akt: Atmaca, G. (2011). Çocuklara Mahsus Gazete'de Değerler Eğitimi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. (Söz konusu bilgiyi Atmaca Ülken'den aktarmıştır.)
- Ünalın, Ş. (2005), *Dil ve Kültür*, 3. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Varış, Fatma (1985), *Eğitim Bilimlerine Giriş*, Alkım Yayınevi, İstanbul.
- Yaman,H., Taflan, S., Çolak, S. (2009). İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Değerler, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7, (18), 107-120.

Yazıcı,K. (2006). Değerler Eğitimine Genel Bir Bakış, [http:// www.sosyalbilgiler.gazi.edu.tr/ articles /article20.pdf](http://www.sosyalbilgiler.gazi.edu.tr/articles/article20.pdf) (18.04.2012).

Yeşil, R. ve Aydın, D. (2007). Demokratik Değerlerin Eğitiminde Yöntem ve Zamanlama TSA/ Yıl: 11, (2), 65-84.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Yılmaz, E. (2009) Öğretmenlerin Değer Tercihlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7, (17), 109-128.

Yığıttir,S. (2010). İlköğretim Öğrenci Velilerinin Okullarda Kazandırılmasını Arzuladığı Değerler, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8, (19), 207-223.

<http://ttkb.meb.gov.tr> (02.03.2013).

<http://www.medyakuryazarligi.org.tr/nedir.html> (04.05.2013).

<http://tarih-evi.tr.gg/Galeri/pic-50.htm> (02.01.2013).

<http://unyezile.com/kinaliali.htm> (03.02.2013).

<http://www.posta.com.tr/turkiye/HaberDetay/19Mayiscoskusu.htm?ArticleID=177536>(04.01.2013).

<http://www.posta.com.tr/turkiye/HaberDetay/Turkiyesehitlerineyurudu.htm?ArticleID=156080> (04.01.2013).

<http://www.posta.com.tr/turkiye/HaberGaleri/Sehitlereveda.htm?ArticleID=34054&PageIndex=4>) (04.01.2013).

<http://www.posta.com.tr/turkiye/HaberGaleri/Sehitlereveda.htm?ArticleID=34054&PageIndex=5> (04.01.2013).

<http://www.posta.com.tr/turkiye/HaberDetay/Sehitlereveda.htm?ArticleID=34054> (04.01.2013).

<http://gundem.milliyet.com.tr/animedunyasininilyildizinasreddinhoca/gundem/gundemdetay/29.03.2013/1686560/default.htm> (11.01.2013).

<http://www.posta.com.tr/dunya/HaberDetay/Yokolmusdilyenidencanlandi.htm?ArticleID=158668> (11.01.2013).

<http://www.posta.com.tr/turkiye/HaberDetay/Birgazidestanibu.htm?ArticleID=15739> (13.01.2013).

<http://www.posta.com.tr/turkiye/HaberDetay/Kizcocuklariicingozyasartanseferberlik.htm?ArticleID=159002> (16.01.2013).

- <http://www.posta.com.tr/yasam/HaberDetay/Hayvansevgisimezartaslarinayansidi-.htm?ArticleID=176416> (16.01.2013).
- <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/ShowNew.aspx?id=3746982> (16.01.2013).
- <http://www.ataturkdevrimleri.com/yazi-198-bayrak-cignenmez.html>(04.01.2013).
- <http://www.posta.com.tr/dunya/HaberGaleri/Cindeyosunistilasi.htm?ArticleID=184895&PageIndex=3> (20.01.2013).
- <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/ShowNew.aspx?id=20563909>(13.02.2013).
- <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/ShowNew.aspx?id=23152951>(13.02.2013).
- <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/ShowNew.aspx?id=23308659>(10.02.2013).
- <http://www.posta.com.tr/magazin/HaberDetay/Ustaoyuncuyaveda.htm?ArticleID=167008> (04.01.2013).
- <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/ShowNew.aspx?id=22258089> (10.01.2013)
- <http://www.msxlabs.org/forum/soru-cevap/209119-ataturkun-vatan-ve-millet-sevgisindair-anilari-nelerdir.html> (10.01.2013)
- <http://www.ataturkdevrimleri.com/yazi1270birturkcihanabedeldir.html>(03.01.2013).
- http://www.ermenihaber.am/?lang_id=1&news_=4&cur_news=678(03.01.2013).
- http://www.turkceciler.com/belirli_gunler_haftalar/canakkale_zaferi_oykuler.html (03.01.2013).
- <http://www.ataturkdevrimleri.com/yazi-1111-ataturk-un-tiyatroya-verdigi-onem-ile-ilgili-ani.html> (03.01.2013).

EKLER

Ek-1. Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden Alınan İzin Belgesi

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 16605029/44/423249
Konu: Anket Onayı

02/04/2013

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğü'nün 06/03/2013 tarih ve 1063 sayılı yazıları.

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans programı öğrencisi Aynur TARAKÇI "İlkokul 4.Sınıf Türkçe Dersinde Görsel Okuma-Görsel Sunu Çalışmalarında Değerler Eğitiminde Kitle İletişim Araçlarının Kullanılması ve Türkçe Dersine Yönelik Tutuma Etkisi" konulu anket çalışmalarını ilgi yazı gereği Müdürlüğümüze bağlı Çardak ilçesi ve merkezdeki ilkokullarda öğrencilere ölçek uygulamak istemektedir.

Yukarıda adı geçen müracaatlar ile ilgili Lisans, Yüksek Lisans, Doktora öğrencileri ve Öğretim Görevlilerinin ilgi yazıları ekinde belirtmiş oldukları okullarda, (İlköğretim/Ortaöğretim/Okulöncesi) konuları ile ilgili anket çalışmalarının "Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri" Genelgesinde belirtilen esaslar gereğince; Okul ve kurumların eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde 2012/2013 eğitim-öğretim yılı içerisinde uygulamaları Müdürlüğümüzce uygun görülmüş olup;

Olurlarınıza arz ederim.

Güvenli Elektronik İmza ile

Aşlı İle Aynıdır

02/04/2013

Mahmut TUR
Memur

Sebahattin AKGÜL
Milli Eğitim Müdürü

O L U R.
.../04/2013
Alp ASLANARGUN
Vali a.
Vali Yardımcısı

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 16605029 -044.01.00.00
Konu : Anket Onayı.

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

Kurumunuzca Müdürlüğümüzden talep edilen araştırma isteklerine ait Makam Onayı ve Müdürlüğümüzce Onay verilen anket formları ekte gönderilmiştir.

Alp ASLANARGUN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. Evrak teyidi <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden c3da-fc52-3c3f-bd18-6491 kodu ile yapılabilir.

Sırapaplar Mah. Saltak Cad. No: 76, 20100/DENİZLİ
Elektronik Ağ : <http://denizli.meb.gov.tr>
e-posta: strateji20@meb.gov.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin : E.SARIYILDIZ Şef
Telefon : (0 258) 265 55 54 dahili 708
Belgegeçer : (0 258) 265 01 69

EK- 2 Belirtke Tablosu

Tema ve Konular/ Kazanımlar		Kazanım 1	Kazanım 2	Kazanım 3	Kazanım 4	Kazanım 5	Kazanım 6	Kazanım 7	Kazanım 8	Kazanım 9	Kazanım 10	Kazanım 11	Kazanım 12	Kazanım 13	Kazanım 14	Kazanım 15	Kazanım 16	Kazanım 17	Kazanım 18	Kazanım 19	Kazanım 20	Kazanım 21	Kazanım 22	Kazanım 23	Kazanım 24	Kazanım 25	Kazanım 26	
Değerlerimiz	Bayrağımız													X	X		X	X									X	
	Söğütlü Ali						X							X													X	
	Nasreddin Hoca'nın Köyünde							X																			X	
	Vatan Nedir?					X				X			X	X	X			X									X	X
Birey ve Toplum	A'dan Başlar Aydınlık					X				X																	X	X
	Pinokyo				X						X										X						X	
	Çivi											X															X	
	Uçurtma Yarışı																										X	
Hayal Gücü	Düş Kurmak			X																							X	
	Bir Yer Düşünüyorum	X							X																		X	
	Yağmur Gözlü Çocuk	X			X				X			X									X						X	
	Bilim Kurgu																					X	X				X	
Eğitsel ve Sosyal Etkinlikler	Deneyci Bora			X		X				X										X	X		X	X		X	X	
	19 Mayıs							X							X	X	X	X									X	
	Anı Çiçekleri		X							X	X							X									X	X
	Türk Tiyatrosu		X															X						X		X		

Kazanımlar:

1. Doğaya duyarlı davranır.
2. Sanata ve sanatçıya saygı duyar.
3. Bilimsel çalışmaların sağladığı yararı fark eder.
4. Hayvanları sever, korur.
5. Eğitimin önemini açıklar.
6. Yardımlaşmanın insan ilişkilerindeki etkilerine örnekler verir.
7. Ailesi ve çevresindeki ulusal kültürü yansıtan öğeleri fark eder.
8. Aile birlikteliğine önem verir.
9. Herhangi bir çalışmada harcanan emeğe saygı duyar.
10. Yaşlılara saygı duyar.
11. İnsan ilişkilerinde nazik olmaya dikkat eder.
12. Ulusunu sever.
13. Vatanını sever.
14. Atatürk'ün ulusal mücadelede döneminde yaptığı çalışmalara saygı duyar.
15. Atatürk'ün kişisel özelliklerini örnek alır.
16. Bayrağa değer verir.
17. Şehit ve gazilere minnet duyar.
18. Kendi yeteneklerinin farkına varır.
19. Çalışkan olmanın önemini bilir.
20. Dürüst bir insan olmanın insan ilişkilerindeki önemini bilir.
21. Kitap okumaktan zevk duyar.
22. Eğlenmek için fıkra, bilmece, tekerleme, masal vb. okur.
23. Atatürk'ün ulusların tanınmasında güzel sanatların rolü ve yerine verdiği önemi benimser.
24. Çevresindeki ihtiyaçlardan yola çıkarak kendine özgü ürünler tasarlar.
25. Görgü kurallarına ve değerlere (ulusal, manevi, kültürel, ahlaki, sosyal vb.) uygun konuşur.
26. Kitle iletişim araçları (gazete, dergi, TV) ile verilen bilgileri, haberleri ve düşünceleri sorgular.

Ek-3. Değerler Eğitimi Ölçeği**Sevgili Öğrenci,**

Bu ölçek, yaşamında yer verdiğin "değerleri" ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Her maddeyi dikkatlice okuduktan sonra bunun size ne kadar uygun olduğunu maddenin yanında ayrılan yere (X) işareti ile işaretleyerek belirtiniz. Bilgilerin doğru yanlış karşılığı yoktur, not verilmek için hazırlanmamıştır. Anket bilimsel bir çalışma için kullanılacaktır. Yanıtsız soru bırakmayıp her madde için tek yanıt veriniz. LÜTFEN ADINIZI YAZMAYINIZ. Yardım ve katkılarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Doç. Dr. Fatma SUSAR KIRMIZI
Yük. Lis. Öğrencisi Aynur TARAKÇI

KİŞİSEL BİLGİLER FORMU

1. Cinsiyetin? 1)Kız () 2)Erkek ()
2. Yaşın? 1)9 () 2)10 () 3)11 ()
3. Annenin Eğitim Durumu?
1) Okuma Yazma Bilmiyor () 2)İlkokul () 3) Ortaokul () 4) Lise ()
5) Üniversite () 6) Yüksek lisans () 7)Doktora ()
4. Babanın Eğitim Durumu?
1) Okuma Yazma Bilmiyor () 2)İlkokul () 3) Ortaokul () 4) Lise ()
5) Üniversite () 6) Yüksek lisans () 7)Doktora ()
5. Okulunun Türü? Özel okul () Devlet okulu ()
6. Herhangi bir kulüp ya da derneğe üye misiniz?(lütfen yazınız).....
7. Ayda ortalama kaç kitap okuyorsunuz? (lütfen yazınız).....
8. Kardeş sayınız? (Siz dahil, lütfen yazınız).....

DEĞERLER ÖLÇEĞİ

DEĞERLER	SIRA NO	MADDELER	Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Pek Katılmıyorum	Katılmıyorum
			5	4	3	2	1
Doğaya duyarlılık Doğa sevgisi	1	Yerlere çöp atanlar benden büyük olsalar bile uyarırım.					
	2	Suyu, doğalgazı, elektriği vb. boşuna harcamamaya özen gösteririm.					
	3	Plastik, kağıt, cam vb. malzemeleri geri dönüşüm kutularına atarım.					
Güzel sanatları ve Sanatı sevmeye Sanatçıya saygı	4	Sanatçıların özel insanlar olduğunu düşünürüm.					
	5	Sanatla uğraşmak yaratıcılığımı geliştirir.					
	6	Sanatla uğraşan kişilere saygı duyarım.					
Bilimsellik	7	Bilim insanlarının hayatını ve çalışmalarını araştırırım.					
	8	Bilimsel çalışmalara katılmak, araştırma ve sorgulama yeteneğimi geliştirir.					
	9	Bilimsel araştırmalar sayesinde (deney, proje vb.) merak ettiğim konuları öğrenmek isterim.					

Hayvan sevgisi	10	Hayvanlara karşı şefkatli davranırım.					
	11	Hayvanların da yaşam hakkı olduğuna inanırım.					
	12	Hayvan haklarını savunmak için gönüllü olarak çalışmak isterim.					
	13	Hayvanların doğal yaşam alanında yaşaması gerektiğine inanırım.					
Eğitimi önemseme	14	Eğitilmiş insanlar çevresine yarar sağlar.					
	15	Herkesin eğitim görme hakkı olduğuna inanırım.					
	16	Eğitim görerek iyi bir meslek sahibi olabileceğime inanırım.					
Yardımlaşma	17	Zor durumda olanlara yardım etmeye çalışırım.					
	18	Yardımlaşsak arkadaşlarımızla aramızdaki sevginin çoğalacağını düşünürüm.					
	19	Yardım ettiğimde kendimi mutlu hissedirim.					
Ailesini ve akrabalarını sevmeye - Aile birlikteliğini önemseme	20	Ailemi mutlu etmek için çabalarım.					
	21	Ailemdeki herkes benim için değerlidir.					
	22	Aile bireylerimle ve akrabalarımınla zaman geçirmeyi severim.					
Emeğe saygı	23	İşini düzgün yapan insanlara saygı duyarım.					
	24	Alın teri dökülerek yapılan şeylere saygı duyarım.					
	25	İşini dürüst yapan insanları beğenirim.					
Yaşlıya saygı	26	Yaşlıları rahatsız edecek davranışlardan kaçınırım.					
	27	Yaşlıların bilgilerinden kendime ders çıkarırım.					
	28	Yaşlılara işlerinde yardımcı olmak beni mutlu eder.					
Nezakat- nazik olma	29	Çevremdeki insanlara kibar davranmaya çalışırım.					
	30	Konuşurken nazik olmaya özen gösteririm.					
	31	Konuşan birinin sözünü kesmeden dinlerim.					
Ulus sevgisi ve Ulusal birlik şuru	32	Ulus olarak bir olmanın vatanımızı güçlendireceğine inanırım.					
	33	Vatanımda yaşayan herkesi eşit görürüm.					
	34	Ülkemde yaşayan herkesi severim.					
Vatanseverlik	35	Vatanımı evim/yuvam olarak görürüm.					
	36	Benim için vatan sevgisi kutsaldır.					
	37	Ülkemin iyiliği için çalışırım.					

Atatürk'e saygı duyma- Atatürk'ü sevmeye	38	Atatürk'ün yaptığı çalışmalara saygı duyarım.					
	39	Atatürk'ün kişisel özelliklerini örnek alırım.					
	40	Atatürk'e karşı sorumluluklarım (ülkemi korumak, ülkem için çalışmak vb.) olduğuna inanırım.					
Bayrak sevgisi	41	Bayrağa saygı duyarım.					
	42	Bayrağımızı bağımsızlığımızın sembolü olduğu için değerli bulurum.					
Şehitlik ve Gazilik	43	Şehit ve gazilere saygı duyarım.					
	44	Şehit ve gazilere karşı minnet duyarım/ kendimi borçlu hissedirim.					
	45	Gazilerimizi ziyaret etmek isterim.					
Kendisini tanıma- Yeteneklerinin farkında olma	46	Her insanın farklı özelliklere sahip olabileceğine inanırım.					
	47	Eksik olan yönlerimi geliştirmek için çabalarım.					
Çalışkanlık- Başarılı olma	48	Başarılı olmak için çalışmak gerektiğine inanırım.					
	49	Her konuda zamanımı iyi kullanmaya özen gösteririm					
	50	Herkesin başarılı olabileceği bir alan mutlaka vardır.					
	51	Bilgili bir insan olmak için çalışırım.					
Dürüstlük	52	Arkadaşlarımın güvenini sarsacak davranışlar yapmaktan kaçınırım.					
	53	Verdiğim sözde durmaya özen gösteririm					
	54	Güvenilir bir insan olmak için çabalarım.					
Kitap okumayı sevmeye	55	Kitap okumanın, öğrenmenin en etkili yolu olduğuna inanırım.					
	56	Harçlığımla kitap alırım.					
	57	Kitap okumaktan zevk duyarım.					
	58	Kitap okumak için zaman yaratmaya çalışırım					

Ek-4. Türkçe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği

Sevgili Öğrenci,

Bu ölçek, Türkçe dersi ile ilgili tutumları ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Her maddeyi dikkatlice okuduktan sonra bunun size ne kadar uygun olduğunu ya da olmadığını maddenin karşısında ayrılan yeri (X) işareti ile işaretleyerek belirtiniz. Vereceğiniz yanıtlar bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Yanıtsız soru bırakmayınız ve her madde için tek yanıt veriniz. LÜTFEN ADINIZI YAZMAYINIZ. Yardım ve katkılarınızdan dolayı çok teşekkür ederiz.

Doç. Dr. Fatma SUSAR KIRMIZI
Yük. Lis. Öğrencisi Aynur TARAĞCI

KİŞİSEL BİLGİLER FORMU

1. Cinsiyetiniz? 1)Kız () 2) Erkek ()
2. Yaşınız? 1) 9 () 2)10 () 3)11 ()
3. Annenin Eğitim Durumu?
1) Okuma Yazma Bilmiyor () 2)İlkokul () 3) Ortaokul () 4) Lise () 5) Üniversite ()
6) Yüksek lisans () 7)Doktora ()
4. Babanın Eğitim Durumu?
1) Okuma Yazma Bilmiyor () 2)İlkokul () 3) Ortaokul () 4) Lise () 5) Üniversite ()
6) Yüksek lisans () 7)Doktora ()
5. Ayda kaç kitap okuyorsunuz? (Lütfen Yazınız.).....
6. Geçen seneki Türkçe dersi karne notu ? 1 () 2 () 3 () 4 () 5 ()

TÜRKÇE DERSİNE İLİŞKİN TUTUM ÖLÇEĞİ

MADDELER		Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Pek Katılmıyorum	Katılmıyorum
1	Türkçe dersini sıkıcı bulurum.					
2	Türkçe dersinde başarılı olmak için çalışırım.					
3	Türkçe dersini gereksiz bulurum.					
4	Türkçe dersindeki etkinlikleri zevkle yaparım.					
5	Türkçe dersinde yeni kelimeler öğrenmekten mutluluk duyarım.					
6	Türkçe dersinde söz almak istemem.					
7	Türkçe dersindeki ödevlerimi yapmaktan hoşlanmam.					
8	Türkçe dersindeki okuma çalışmalarını severim.					
9	Türkçe dersi bana kendimi iyi hissettirir.					
10	Türkçe dersi geleceğim/ eğitimim için çok önemli olan bir derstir.					
11	Türkçe dersindeki ödevlerimi özenle yaparım.					

12	Türkçe dersinde şiir, hikaye vb. yazmayı severim.					
13	Türkçe dersindeki dil bilgisi konularını sevmem.					
14	Türkçe dersi ile ilgili konuları tekrar etmekten hoşlanmam.					
15	Türkçe dersinde öğrendiklerimi konuşmalarımda kullanırım.					
16	Türkçe dersinde öğrendiklerimi başkalarıyla paylaşmayı severim.					
17	Türkçe dersindeki dinleme etkinliklerini zevkle yaparım.					
18	Türkçe dersindeki dinleme etkinlikleri sayesinde dinleme alışkanlığım gelişir.					
19	Türkçe dersinde öğrendiklerim iletişim becerilerimi artırır.					
20	Türkçe dersine ait araç gereçlerimi (sözlük, atasözü-deyimler sözlüğü vb.) unutmamak için özen gösteririm.					
21	Türkçe dersindeki görseller ile ilgili yorum yapmayı severim.					
22	Türkçe dersi okuma alışkanlığımı geliştirir.					
23	Yazma çalışmalarını kurallara uygun yapmak için çaba gösteririm.					

Ek-5. Değerler Eğitimi Programına İlişkin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Sevgili Öğrenci,

Bu görüşme formu Türkçe dersinde gazete ve dergi haberleri ile desteklenen değerler eğitimi programının hangi düzeyde gerçekleştiğini ve uygulanan değerler eğitimi programı ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Vereceğin yanıtlar bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Yardım ve katkılarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Doç. Dr. Fatma SUSAR KIRMIZI
Yük. Lis. Öğrencisi Aynur TARAKÇI

KİŞİSEL BİLGİLER FORMU

1. Cinsiyetiniz? 1)Kız () 2)Erkek ()
2. Yaşınız? 1)9 () 2)10 () 3)11 ()
3. Herhangi bir kulüp veya derneğe üye misiniz?
4. Ayda ortalama kaç kitap okuyorsunuz (lütfen yazınız).....
5. Türkçe dersinde gazete ve dergi haberleri ile desteklenerek yapılan çalışmalarını göz önüne aldığında sence iyi bir insanda olması gereken en önemli 3 özellik nedir? (İlk aklınıza gelenleri yazınız).....

Türkçe Dersinde Gazete ve Dergi Haberleri İle Desteklenen Değerler Eğitimi Programına İlişkin Olarak Öğrencilerin Düşüncelerini Belirlemeye Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

- 1.Türkçe ders kitabının dışında verilen metinler üzerindeki çalışmalara ilişkin olarak ne düşünüyorsun? Bu çalışmalar seni nasıl etkiledi?
- 2.Türkçe dersinde gazete ve dergi haberleri ile desteklenerek yapılan çalışmalar çevrendeki kişilere yönelik davranışlarını, onlarla olan ilişkilerini ve insanlara bakış açını nasıl etkiledi?
- 3.Türkçe dersinde gazete ve dergi haberleri ile desteklenerek yapılan çalışmalar senin kendine yönelik bakış açını (kendi yanlış ve doğrularını, kişisel özelliklerini vb.) nasıl etkiledi?
- 4.Türkçe dersinde gazete ve dergi haberleri ile desteklenerek yapılan çalışmalar milli değerlerine (bayrak sevgisi, vatan sevgisi, şehitlik ve gazilik vb.) ilişkin bakış açında neleri değiştirdi?
- 5.Sence iyi bir insan yetiştirmek için derslerde neler yapılmalı, hangi etkinlikler düzenlenmelidir?
- 6.Türkçe dersinde gazete ve dergi haberleri ile desteklenerek yapılan çalışmaların diğer derslerde de yer almasını ister misin? Neden?

Ek- 6. Değer Eğitiminde Kitle İletişim Araçları Öğrenme Grubuna Hazırlanan Günlük Planlar

TÜRKÇE DERSİ ÖĞRENME ÖĞRETME SÜRECİ

Temanın Adı: Değerlerimiz

Metnin Adı: Bayrağım

Metinde Yer Alan Değerler: Bayrak Sevgisi- Vatanseverlik-Atatürk'ü Sevme-Atatürk'e Saygı Duyma

I. HAZIRLIK

1. Ön Hazırlık

Öğrencilerden Türk bayrağı ile konusu bayrak, vatan, ulus olan resimli ve fotoğraflı gazete kupürleri kesip getirmelerini isterim.

Öğretmenin hazırlığı bölümünde ise 9-11 yaş Çocuk dergileri ve günlük gazetelerde yer alan bayrak, vatan ve ulus sevgisi konulu şiir, yazı ve resimler bulup getirilir. Konuşma öz değerlendirme formunu öğrenci sayısı kadar çoğaltılır.

2. Zihinsel Hazırlık

a) Ön bilgilerini harekete geçirme

Öğrencilerin getirdiği bayraklar sınıfta uygun yere asılır. Öğrencilerin dikkati bayrağa çekilir.

Bayrak neden çok sevilir?

Bayrağımız için neler yaparız?

Bayrağımızda hangi renkler vardır? Size göre bu renkler neden seçilmiş olabilir? Soruları öğrencilere yöneltilir.

b) Anahtar kelimelerle çalışma

Ulus, zafer, bayrak, can, damar anahtar kelimeleri öğrencilerle paylaşılır. Anahtar kelimeleri beden dili ile anlatmak isteyen beş öğrenci seçilir. Her biri kulağına fısıldanan anahtar kelimeyi arkadaşlarına beden dili ile anlatır. Diğer öğrenciler kelimeyi tahmin etmeye çalışırlar.

c) Tahmin etme

Anahtar kelimelerin neler çağrıştırdığı öğrencilere sorulur. Bayrak kelimesi ile beyin fırtınası yaptırılır. Öğrencilerin söylediği kelimeler tahtaya yazılıp bayrak kelimesi ile ilişkisi anlattırılır.

d) Metni tanıma

Öğrencilere metnin içeriği ile ilgili bilgi edinmeleri açısından Türkçe Ders Kitabı'ndaki Bayrağım şiiri açtırılır. İlk ve son satırları okutturulup kitap kapatılır. Başlık ve anahtar kelimelerden hareketle içeriğin tahmin edilmesi istenir.

e) Amaç belirleme

Dinleme, okuma ve görsel okuma amaçlarını belirleyebilmek için öğrencilere

Bu şiiri okumak size ne kazandırabilir?

Dinleyeceğiniz bu şiirden neler öğrenebilirsiniz?

Bayrağım başlıklı metni niçin okumak istersin? Soruları yöneltir.

f) Tür, yöntem ve teknikleri belirleme

Metnin şiir türünde yazıldığı belirtilir. Okurken türünü dikkate almaları gerektiği vurgulanır. Amaca uygun yöntem ve teknik belirlenmesinde öğrencilere seçici ve paylaşarak okuma önerilir.

II. ANLAMA**1. Dinleme ve Okuma****a) Kuralları uygulama**

Öğrencilerden dinleme etkinliğine başlamadan önce gerekli araç gereçlerini hazırlamaları istenir. Dinleme kuralları hatırlatılıp seçici dinleme tekniğine göre şiir sesli olarak öğrencilere okunur. Öğrencilerden şiiri dinlerken Öğrenci Çalışma Kitabı'nda yer alan 1. Etkinliği yapmalarını istenir. Bu amaçla şiiri iki kez okunur. Şiiri dinlerken vurgu, tonlama ve telaffuza dikkat etmelerini istenir.

Öğrencilere metni okuma amaçları ve okuma kuralları hatırlatılır. Önce istekli öğrencilere şiiri okutulur. Şiiri bir kez de sessiz okumalarını, okurken ana duyguyu ve şiirin konusunu belirlemeleri istenir. Şiiri bir defa daha anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri amacıyla sessiz okumaları istenir.

b) Tahmin etme

Anlamını bilmedikleri kelimeleri cümledeki anlamına dayanarak tahmin etmeleri istenir.

c) Anlamı bilinmeyen kelimelerle çalışma

Öğrencilerin belirledikleri kelimeleri tahtaya yazılır. Türkçe sözlüklerini sıralarının üstüne koymalarını ister. Bütün kelime ve kelime gruplarının anlamlarını buldurup öğrencilerin her kelime için örnek cümle kurması ister.

2. Metni İnceleme

Şiirin daha iyi anlaşılmasını sağlamak için aşağıdaki soruları yöneltilir.

- Şiirin ana duygusu nedir?
- Şiirin konusunu söyleyiniz.
- Şiirin başlığı sizce ne olmalıdır?
- Bayrağımız rengini nereden almıştır?
- Ulusumuzun en önemli sembolü nedir?
- Bayrağımız için neler yaparız?

3. Söz varlığını geliştirme

Öğrencilere eş anlamlı kelimeleri sezdirme amacıyla Öğrenci Çalışma Kitabı'nda yer alan 4. Etkinliği yaptırılır.

Şiirin ikinci dördlüğündeki ilk iki mısra tahtaya yazılır. Değerli kelimesindeki eki buldurulur. –li Ekinin değer kelimesinin anlamını değiştirdiği sezdirilir. –cı, –lı, –lık, –sız ekleriyle kelime türetmeleri sağlanır. Türetilen kelimeler defterlerine yazdırılır.

III. METİN ARACILIĞIYLA ÖĞRENME

1. Günlük Hayatla İlişkilendirme

Öğrencilere öğrendiklerini günlük hayatla ilişkilendirmeleri için aşağıdaki sorular sorulur.

- Bayrağımız, nerelerde sürekli gönderde kalır?
- Mitinglerde, milli maçlarda izleyiciler neden bayrak kullanır?

2. Diğer Dersler ve Ara Disiplinlerle Bağlantı Kurma

Sosyal Bilgiler: “Geçmişimi Öğreniyorum” ünitesi, “Kültür ve Miras” öğrenme alanı, “Yaşanmış olaylardan ve görsel materyallerden yola çıkarak Milli Mücadele sürecinde yakın çevresini ve Türkiye’yi betimler.” Kazanımı görsel okuma basamağında sunulacak Kurtuluş Savaşı ile ilgili temsili resimlerle ilişkilendirilir.

3. Araştırma

Öğrencilerinizden bayrağımızın bugünkü biçimine gelinceye kadar geçirdiği evreleri araştırmaları, öğrendikleri bilgileri arkadaşlarıyla ve yakınlarıyla paylaşmaları istenir. Öğrencilerinize kaynak olarak aşağıdaki kaynaklar verilir.

-KURTOĞLU, Fevzi, Türk Bayrağı ve Ay Yıldız, TTK Yayınları, Ankara, 1992

-GÖZLER, Fethi, Türk Çocuklarına Vatan, Millet ve Kahramanlık Şiirlerinden Bir Demet, MEB Yayınları, Ankara, 2001

IV. KENDİNİ İFADE ETME

1. Zihinsel Hazırlık

Konuşma ve yazma ile ilgili amaç, yöntem ve teknik belirlemek için öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirmek gerekir. Bu amaçla işlenen tema ya da okuma metnin konusu ile ilişkili olarak öğrencilere:

Bayrak neyi ifade eder?

Bayrak hangi amaçlarla kullanılır? Soruları yöneltilir.

Sorulardan da yararlanarak öğrencilerle konuşma ve yazma konuları belirlenir.

-Evimizde bayrağın saklanması

-Okunulan şiirle ilgili düşüncelerini yazma

-Bir dördlük yazma konuları gibi.

2. Kuralları Uygulama

a) Konuşma

Konuşmalarında bir düşünceden farklı bir düşünceye geçerken ancak, veya, fakat, yalnız ifadelerini kullanmalarını; 5N 1K öğelerini vurgulamalarını; yaşantısından ve günlük hayattan örnekler vermeleri istenir.

b) Yazma

Yazma çalışmasına hazırlanmaları için belirli bir süre verilir. Öğrencilere yazılarını mantıksal bir bütünlük içinde yazmaları ve yazılarında ana fikre yer vermeleri önerilir.

3. Konuşma, Yazma

Öğrencilere konuşma öncesinde konularla ilgili plan yapması, bilgi toplaması ve konuşma denemeleri yapması için süre tanınır.

Bayrağımızı evimizde neden sakladığımız anlattırılır.

Bayrak, ulus ve hürriyet konularında öğrencilerle konuşulur.

Öğrencilerden okudukları şiir ile ilgili düşüncelerini bir paragraf halinde yazmaları istenir. Şiir size göre nasıl bitmeliydi? Sorusu sorulur.

4. Söz Varlığını Kullanma

Öğrencilerinizden, şiirin üçüncü dördlüğünde iş bildiren kelimeleri söylemeleri istenir. Bu kelimeleri birer cümlede kullanmaları istenir.

Aşağıdaki cümleleri tahtaya yazılıp yazım yanlışlarını bulmaları istenir.

-Bayrak, kırmızı rengine damarlarımızdaki asil kandan almıştır.

-Bayrak için canımıza seve seve veririz.

DEĞER EĞİTİMİ

V. GÖRSEL OKUMA- GÖRSEL SUNU

Değer analizi yaklaşımının aşamalarına göre süreç şekillendirilir(Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, 44).

Türkçe Öğrenci Ders Kitabı'nda yer alan bayrak fotoğrafı ile resim incelettirilir. Öğrencilere aşağıdaki sorular sorularak görüşleri alınır.

- 1) Resimdeki askerin yüz ifadesi nasıldır?
- 2) Resimdeki aile ve asker nereye bakıyor olabilir?
- 3) Bayrağımızın yer aldığı fotoğrafa bakınca ne hissediyorsunuz?

Bayrak şiirine ait olan asker ve aile konulu görsel incelettirilir. Resimlerle fotoğrafların metnin içeriği ile ilişkili olup olmadığını sorulur. Böylece öğrencilerin metin ve görsel ilişkisini sorgulamaları sağlanır.

Kurtuluş Savaşı ile ilgili temsili resim vb. incelenir. Resimlerde gördüklerini anlatmaları istenir. Görsel 1'de yer alan askerin şehit düştüğü halde niçin bayrağı bırakmadığı sorulur.

Görsel 1 (<http://tarih-evi.tr.gg/Galeri/pic-50.htm>)

Görsel 2 (<http://unyezile.com/kinaliali.htm>)

Öğretmen tarafından önceden gazetelerden bulunan resimleri (görsel 3, görsel 4) öğrencilerin incelemesi sağlanır. Görseller incelenirken şu sorular öğrencilere yöneltilir:

1. İnsanlar neden bayrak taşımaktadır?
2. Niçin bayrak asarız?
3. Bayrak, neden önemlidir?
4. Bayrağı olmayan uluslar hakkında ne söyleyebilirsiniz?

Görsel 3(<http://www.posta.com.tr/turkiye/HaberDetay/19-Mayis-coskusu.htm?ArticleID=177536>)

Görsel 4 (<http://www.posta.com.tr/turkiye/HaberDetay/Turkiye-sehitlerine-yurudu.htm?ArticleID=156080>)

Daha önceden öğrencilerden istenmiş olan resimli ve fotoğraflı gazete kupürleri ayrıntılı bir şekilde incelenir. İncelemeler sonrasında öğrencilerin yorumları alınır.

Bayrağa karşı duyulan sevgiyi anlatan bayrak kavramına ilişkin akrostiş çalışması (Bkz. Etkinlik yaprağı 1) yaptırılır.

Gökyüzünde dalgalanan bir Türk bayrağı resmi yaptırılır (Bkz. Etkinlik 2). Öğrenciler tarafından en çok beğenilen üç resim sınıf panosunda sergilenir.

Öğretmen, öğrencilere Türkçe Ders Kitabı'nda yer alan Bayrak şiirini bir kez daha okur. Öğrencilerden heykel duruşu tekniği kullanarak bayrak konulu şiire ilişkin duygu ve düşüncelerini beden dili ile anlatmaları istenir. Öğrenciler ilgili metni beden dili ile gösterirken birbirlerini gözlemlmeleri için fırsat verilir. Daha sonra bu gözlemleri sınıf içerisinde anlatmaları istenir. Değer analizi kapsamında belirlenen "Atatürk'ün Bayrak Sevgisi" metni öğrencilere sesli okutturulur.

ATATÜRK'ÜN BAYRAK SEVGİSİ

Atatürk İzmir'in kurtuluşunda halkın coşkun gösterileri arasında kalacağı evin önüne gelince, kapının önüne serilmiş bayrağı görünce durdu, Bu ipekten kocaman bir Yunan bayrağı idi. Üzerine basılarak geçilecek bir yol halısı gibi serilmişti. Kapıdaki kalabalık halk yalvarıyordu:

- Buyurunuz, geçiniz. Bizim öcümüzü alınız! Yunan Kralı, bu evden içeri, bizim bayrağımıza basarak girmişti. Siz lütfedin. Bu karşılıkla o lekeyi silin! Burası sizin şehrinizdir. Bu ev sizin evinizdir. Bu hak sizindir.

Atatürk, o yerde serili bayrağın önünde, bulunduğu noktada kaldı. Çevresindekilere tatlılıkla baktı.

- O, geçmişse hata etmiş. Bir ulusun bağımsızlık simgesi olan bayrak çiğnenmez. Ben onun yanlısını tekrar edemem.

Bayrağı yerden kaldırttı, bembeyaz mermerlere basarak içeri girdi (<http://www.ataturkdevrimleri.com/yazi-198-bayrak-cignenmez.html>).

Değer analizindeki temel görevler aşamasına göre ilk olarak konu (çıkılmaz) tanımlanmıştır. Bu basamakta verilen örnek olaydan yola çıkılarak konu, bayrağa duyulan sevgi ve saygı olarak tanımlanır. Öğrencilerden bayrak sevgisi konulu yazı, şiir ve görseller bulmaları istenir. Bayrak sevgisinin önemi ve gerekliliği konusunda öğrencilerin düşüncelerinin alınması ve değerlendirilmesi yapılır. Verilen örnek olaydan yola çıkılarak aşağıdaki sorular yöneltilir. Öğrencilere durum karşısında takınacakları tavır kendilerinin belirlemesi ve kararlarını kendilerinin alması gerektiği hatırlatılır. Öğretmen telkin yapmaktan uzak bir şekilde örnek olaydan yola çıkarak öğrencilerin olayı analiz etmeleri için aşağıdaki soruları yöneltir.

1. Atatürk'ün değerleri nelerdir?

2.Yunan Kralı'nın değerleri nelerdir?

3.Öğrencilerin Atatürk'ün değerlerini desteklemeleri için nedenleri nelerdir?

4.Öğrencilerin Yunan Kralı'nın değerlerini desteklemeleri için nedenleri nelerdir?

5.Atatürk mü Yunan Kralı mı doğru kararı alıp doğru davranışı yaptı?

7.Böyle bir durumla karşılaştığınızda nasıl hareket etmelisiniz?

Değer Analizine İlişkin Değerlendirme

"Bayrak sevgisi" değerine ilişkin değerlendirme çalışmaları gerçekleştirilir. Bu bağlamda değer analizi çalışmalarına yönelik olarak değerlendirme bölümünde öğrencilere sorulmak üzere şu sorulara yer verilir.

Bu derste neler öğrendin?

Yapılan etkinliklerden en çok hangisini beğendin? Neden?

Bayrak törenlerinde ne hissedersin?

Bayrak senin için neyi ifade eder?

Bayrağa neden saygı duyarız?

Bayrağa saygı duyduğunu nasıl gösterirsin? Soruları sorulur. Görüş ve düşünceleri alınır.

VI. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Öğrencilere bu şiiri okuduktan sonra neler öğrendiklerini sorunuz. Cevaplarını defterlerine yazdırıp okutunuz.

-Gölge kelimesini -li, -lik, -siz ekleriyle birlikte cümlelerde kullanmalarını isteyiniz.

-Aşağıdaki cümlede geçen gereksiz kelimeyi bulmalarını; cümleyi, bu kelimeyi kullanmadan söylemelerini sağlayınız.

“ Kalplerimiz, yüreklerimiz bayrak sevgisiyle doludur.”

ETKİNLİK 1

AKROSTİŞ ŞİİR YAZIYORUM

- Aşağıda verilen bayrak konulu akrostiş çalışmasını tamamlayınız.

B.....

A.....

Y.....

R.....

A.....

K.....

S.....

E.....

V.....

G.....

İ.....

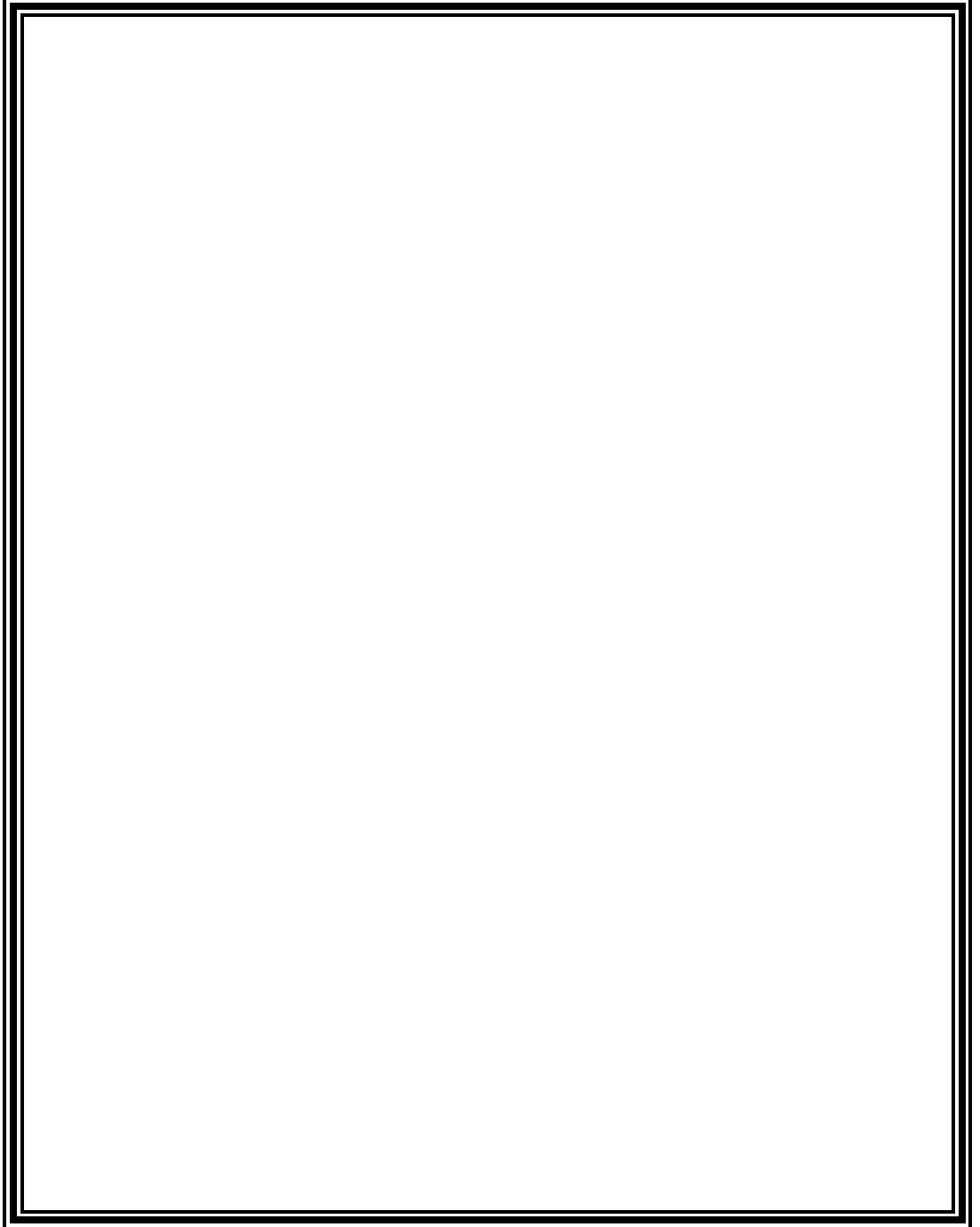
S.....

İ.....

ETKİNLİK 2

- Gökyüzünde dalgalanan bir Türk bayrağı resmi yapınız.

BAYRAK ÇİZELİM

TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERSİ ÖĞRENME ÖĞRETME SÜRECİ

Temanın Adı: Değerlerimiz

Metnin Adı: Söğütlü Ali

Metinde Yer Alan Değerler: vatanseverlik, nezaket, şehitlik ve gazilik

I. HAZIRLIK

1. Ön Hazırlık

Öğrencilerden, Türk kadınının Kurtuluş Savaşı'nda yaptıklarını anlatan resim ve fotoğraflar getirmeleri istenir. Ayrıca öğrencilere, yanlarında atlas bulundurmaları hatırlatılır.

Öğretmen hazırlığı olarak Grup Etkinliği Öz Değerlendirme Formu ve Hikaye Tamamlama Çalışma Kağıdı öğrenci sayısı kadar çoğaltılır. Öğrenciler 4-5 kişilik gruplara ayrılarak oturtulur.

2. Zihinsel Hazırlık

a) Ön bilgilerini harekete geçirme

Öğrencilerin dikkatini Kurtuluş Savaşı'na çekmek için aşağıdaki sorular sorulur.

- 1) Kurtuluş Savaşı'na kimler katıldı?
- 2) Kadınlar, Kurtuluş Savaşı'nda ordumuza nasıl yardım etti?
- 3) Kurtuluş Savaşı'nda önemli başarıları ile tanınmış kimleri biliyorsunuz?

b) Anahtar kelimelerle çalışma

Öğrencilere “ Mehmetçik, kağrı, şehit, kumandan, gazi” anahtar kavramları verilir. Bu kelimelerin anlamlarını tahmin etmeleri ve Türkçe sözlükten bulmaları istenir.

c) Tahmin etme

Anahtar kelimelerin neler çağrıştırdığı öğrencilere sorulur. Bayrak kelimesi ile beyin fırtınası yaptırılır. Öğrencilerin söylediği kelimeler tahtaya yazılıp bayrak kelimesi ile ilişkisi anlattırılır.

d) Metni tanıma

Öğrencilere metnin içeriği ile ilgili bilgi edinmeleri açısından Türkçe Ders Kitabı'ndaki Söğütlü Ali başlıklı metin açtırılır. İlk iki cümle ve son paragrafı okutturulup kitap kapatılır. Başlık ve anahtar kelimelerden hareketle içeriğin

tahmin edilmesi istenir. Dinleme etkinliği sonrasında kendisini değerlendirmesini istenir.

e) Amaç belirlleme

Dinleme, okuma ve görsel okuma amaçlarını belirleyebilmek için öğrencilere aşağıdaki sorular yöneltir.

Bu metni okumak size ne kazandırabilir?

Dinleyeceğin bu metinden neler öğrenebilirsin?

Dinleyeceğin bu metinde neleri merak ediyorsun?

f) Tr, yöntem ve teknikleri belirlleme

Metnin yk türünde yazıldığı belirtilir. Okurken türünü dikkate almaları gerektiği vurgulanır.

Amaca uygun yöntem ve teknik belirlenmesinde öğrencilere katılımlı dinleme yapabilecekleri belirtilir.

II. ANLAMA

1. Dinleme ve Okuma

a) Kuralları uygulama

Dinleme etkinliğine başlamadan önce öğrencilere dinleme kuralları sorulur. Eksik bilgiler tamamlanır. Öğrencilere katılımlı dinleme yaptırılır. Bu amaçla metni okurken belli yerlerinde durup bundan sonra olabilecekleri tahmin etmeleri gerektiği belirtilir. Sırasıyla metinde yer alan 1 rakamının olduğu yerde “Size göre kumandan, Ali’ye nasıl davranacaktır?” 2 rakamının olduğu yerde “Size göre bundan sonra kumandan ne yapar?” soruları sorulur. Öğrenciler tahminlerini ğrenci alıŐma Kitabı’nda yer alan 3. Ve 4. etkinliğe yazar. Öğrenciler u cümlelerde geçen kızıŐmak ve sönmek kelimelerinin mecaz anlamlı kelimeler olduğunu bulmaları konusunda yardımcı olunur.

İsteyen ğrencilere sesli okuma yaptırılır. Sesli okuma kuralları hatırlatılır. Öğrenciler yapmış oldukları tahminleri değerlendirir.

b) Tahmin etme

Anlamını bilmedikleri kelimeleri cümledeki anlamına dayanarak tahmin etmeleri istenir. Yeni öğrendikleri kelimelerin içinde yer aldığı cümleler kurmaları istenir.

c) Anlamı bilinmeyen kelimelerle çalışma

Öğrencilerin belirledikleri kelimeleri tahtaya yazınız. Türkçe sözlüklerini sıralarının üstüne koymalarını isteyiniz. Bütün kelime ve kelime gruplarının

anlamalarını buldurup öğrencilerin her kelime için örnek cümle kurmasını isteyiniz. Metinde geçen dört kelimenin anlamının verildiğini, öğrencilerin harf bulmacasından bu kelimeleri bulmalarını isteriz. (Öğrenci Çalışma Kitabı 5. Etkinlik)

2. Metni İnceleme

Öğrencilere Söğütlü Ali'nin yaptıklarıyla ilgili düşünceleri sorulur. Kurtuluş Savaşı'na kadın çocuk demeden tüm herkesin katıldığı vurgulanır.

Öğrencilerden metnin kahramanlarını tanıtmaları isteriz. Kahramanların davranışlarına katılıp katılmadıkları sorgulanır.

Metne göre Atatürk'ün Milli Mücadele döneminde karşılaştığı zorluklar sorulur. Böyle bir durumda kendilerinin nasıl davranacağı, nasıl bir çözüm üretecekleri sorulur.

Metin ile ilgili öğrencilerin iki soru yazması isteriz.

Aşağıdaki sorular öğrencilere sorulur.

- 1) Kumandan, hangi olaya üzüldü?
- 2) Ali kimdir?
- 3) Kumandan, Ali'nin yanında niçin fazla duramamış olabilir?

3. Söz varlığını geliştirme

Aşağıdaki cümleler tahtaya yazılır.

- Osmanlı Devleti Kurtuluş Savaşı'na katılmıştır.
- Sakarya'da çok şiddetli savaş oldu.
- Kurtuluş Savaşı'nın sonunda yeni bir Türk devleti kuruldu.

Yargılardan hangisinin kişiden kişiye değiştiğini (öznel), hangilerinin herkes tarafından kabul gördüğünü sorulur. 1. ve 3. yargıların nesnel ifadeler olduğu belirtilir.

Öğrencilerden cümle başları dışında metinde büyük harfle başlayan kelimelerin altını çizmeleri isteriz. Bu kelimelerin ilk harflerinin neden büyük olduğu sorulur. Kişi adlarının, kişi adlarından önce ve sonra gelen saygı sözleri ve unvanların, yer ve savaş adlarının büyük harfle başlayarak yazıldığı sezdirilir.

Aşağıdaki sorular tahtaya yazdırılır.

- 1) Sen cepheye gidersin.
- 2) Sen cepheye mi gidersin?

İki cümle arasındaki fark sorulur. Mi'nin yazılışına dikkat çekilir.

III. METİN ARACILIĞIYLA ÖĞRENME – ZİHİNDE YAPILANDIRMA

1. Günlük Hayatla İlişkilendirme

Öğrencilere öğrendiklerini günlük hayatla ilişkilendirmeleri için aşağıdaki soruları sorunuz.

- Kurtuluş Savaşı yıllarında yaşasaydınız neler yapardınız?
- Çevrenizde engelli olduğu halde çalışan ve başarılı olan kişiler var mıdır? Anlatınız.
- Kurtuluş ,Savaşı hangi yıllar arsında oldu?

2. Diğer Dersler ve Ara Disiplinlerle Bağlantı Kurma

Atatürkçülük

Okuduğu veya dinlediği metinde Atatürk'ün Milli Mücadele'de karşılaştığı güçlükleri belirler. "Atatürk'ün Milli Mücadele'de karşılaştığı güçlüklerden birine çözüm üretir." Kazanımları metni inceleme aşamasında ilişkilendirilmiştir.

Müzik

Annem Beni Yetiştirdi marşı öğretilir.

3. Araştırma

Öğretmen tarafından oluşturulan gruplara tarihimizdeki Seyit Onbaşı, Fatma Seher, Rahmiye Hatun, Nene Hatun, Antepi Şahin Bey gibi ünlü kişilerden istedikleri birinin hayatını araştırmaları söylenir.

IV. KENDİNİ İFADE ETME

1. Zihinsel Hazırlık

Konuşma ve yazma ile ilgili amaç, yöntem ve teknik belirlemek için öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirmek gerekir. Söğütlü Ali başlıklı metnin konusundan , ana fikrinden faydalanarak öğrencilerinize ön bilgilerini harekete geçirmek için sorular sorulur.

Öğrencilere aşağıdaki konular örnek olarak verilir.

- Araştırma sonuçlarını anlatma
- Kişilerin davranışlarını beden dili ile anlatma
- Münazara

2. Kuralları Uygulama

Öğrencilere kurallara uygun olarak yapacakları konuşmalarla dinleyicileri, yazacakları yazılarla da okuyucuları etkileyebileceklerini söylenir. Konuşma ve yazma kuralları hatırlatılır.

Yazma çalışmasına hazırlanmaları için belirli bir süre veriniz. Öğrencilere yazılarını mantıksal bir bütünlük içinde yazmalarını ve yazılarında ana fikre yer vermelerini öneriniz.

3. Konuşma, Yazma

Öğrencilere konuşma öncesinde konularla ilgili plan yapması, bilgi toplaması ve konuşma denemeleri yapması için süre tanıyınız.

- Hürriyetinizi ve topraklarınızı elinizden almak isteyenlere karşı neler yaparsın?
- Öğrenci gruplarına, yaptığı araştırmalarını anlatmaları istenir.

Öğrencilere konuşmalarında önemli olanı belirtmeleri için “başlıca, daha iyisi, özellikle, en iyisi, en kötüsü” ifadelerini kullanmalarını ve 5N 1K öğelerini vurgulamalarını önerin.

Üçer, dörder kişilik iki grup oluşturulur. Kurtuluş Savaşı ile ilgili konu belirlenir.

Savaşta komutan önemlidir.

Savaşta silah önemlidir.

Savaşta cesaret önemlidir.

Münazara konuları ekiplere kura yoluyla paylaşılır. Gruplara araştırma ve inceleme yapabilmeleri için bir süre verilir. Öğretmenin başkanlığında bir jüri oluşturulur. Grupları değerlendirmek için sınıftaki öğrencilerle bir form geliştirilir. Form çoğaltılıp jüri üyelerine dağıtılır. Verilen sürenin sonunda grupların konularını savunmaları istenir. Münazarada önemli olanın verilen tezi en iyi savunmak olduğu söylenir.

Dinleyicilerden münazarada görev alan arkadaşlarını, konuşma ortamını ve konuşma içeriğini değerlendirmeleri, dil, ifade ve bilgi yanlışlarını belirlemeleri ve not almaları istenir. Konuşmacılara, dinleyici grubunu ve bulunduğu ortamı dikkate almaları, konuşmalarını görsel sunu ile zenginleştirmeleri, konuya uygun gerçek nesne ve modeller seçip kullanmaları, konuşmalarında önemsedikleri bilgileri vurgulamaları gerektiği belirtilir.

Münazarada beğendikleri bir grubu nedenleriyle anlatan beğeni yazısını Öğrenci Çalışma Kitabı 9. Etkinliğe yazmaları istenir. Yazılarında yeni öğrendikleri kelime gruplarını kullanmaları hatırlatılır.

Söğütlü Ali'ye bir tebrik kartı yazmaları istenir.

4. Söz Varlığını Kullanma

Öğrencilerden, Kurtuluş Savaşı konusunda kişiden kişiye değişen ve herkes tarafından kabul edilen örnek cümleler söylemeleri istenir. Okudukları metinde yer alan soru eklerinin altını çizmeleri istenir.

“Sakarya’da savaş, iyice **adamakıllı** kızışmıştı.” Ve “ Yiğit **kahraman** evladım benim.” Cümleleri tahtaya yazılır. Koyu yazılmış kelimelerin altı çizilir. Bu kelimelerin gereksiz olduğu, anlam bozukluğuna yol açtığı, çıkarıldığında cümledeki anlamın bozulmadığı sezdirilir.

DEĞER EĞİTİMİ

V. GÖRSEL OKUMA- GÖRSEL SUNU

Değer analizi yaklaşımının aşamalarına göre süreç şekillendirilir(Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, 44).

Türkçe Öğrenci Ders Kitabı’nda yer alan Söğütlü Ali metni ile resim incelettirilir. Öğrencilere aşağıdaki sorular sorularak görüşleri alınır.

- 4) Resimdeki kadınlar kağnılarla ne taşıyordu?
- 5) Resimdeki genç erkek ve kadınlar nereye gidiyor olabilir?
- 6) Asker ile genç erkek ne konuşuyor olabilir?
- 7) Resimdeki genç erkeğin bir bacağı neden kopmuş olabilir?

Resimlerin metnin içeriği ile ilişkili olup olmadığını sorulur. Böylece öğrencilerin metin ve görsel ilişkisini sorgulamaları sağlanır.

Öğrencilerden Türkiye haritasından Çanakkale’nin yerini bulmaları istenir. Çanakkale’nin hangi bölgede ve Avrupa’da mı yoksa Asya’da mı yer aldığı sorulur. Her iki kıtada da topraklarının yer aldığı vurgulanır.

Öğretmen tarafından önceden gazetelerden bulunan resimleri (görsel 1, görsel 2, görsel 3) öğrencilerin incelemesi sağlanır. Görseller incelenirken şu sorular öğrencilere yöneltilir:

- 1) Resimdeki insanlar neden bir araya toplanmışlar?
- 2) Tabut neden bayrağa sarılmış olabilir?
- 3) 3.görselde şehit babasının söylediği “Vatan sağolsun. Bir şehit verir, bin şehit doğarız.” sözleri ile ilgili ne düşünüyorsunuz?

Görsel1(<http://www.posta.com.tr/turkiye/HaberGaleri/Sehitlere-veda.htm?ArticleID=34054&PageIndex=4>) Posta Gazetesi 2010.

Görsel2 (<http://www.posta.com.tr/turkiye/HaberGaleri/Sehitlere-veda.htm?ArticleID=34054&PageIndex=5>) Posta Gazetesi 20.06.2010

Görsel 3 Posta Gazetesi (21.06.2010)
<http://www.posta.com.tr/turkiye/HaberDetay/Sehitlereveda.htm?ArticleID=34054>

Daha önceden öğrencilerden istenmiş olan Türk kadının Kurtuluş Savaşı'nda yaptıklarını anlatan resimli ve fotoğraflı gazete kupürleri ayrıntılı bir şekilde incelenir. İncelemeler sonrasında öğrencilerin yorumları alınır.

Vatana duyulan sevgiyi anlatan vatan sevgisi konulu Bülbül başlıklı hikayeyi tamamlama çalışması (Bkz. Etkinlik yaprağı 1) yaptırılır.

Şehit ve gazilere duyduğu minneti ifade eden teşekkür mektubu yazma etkinliği yaptırılır. (Bkz. Etkinlik yaprağı 2)

Öğrenciler Söğütlü Ali metnindeki komutanı ve Söğütlü Ali'nin davranışlarını beden dili anlatır. Değer analizi kapsamında belirlenen "Vatan sevgisi konulu haber " öğrencilere sesli okutturulur.

BACAĞINI KAYBEDEN GAZİ, GÖREVİNİN BAŞINA DÖNMEK İSTİYOR

Şırnak'ın Beytüşşebap ilçesi kırsalında 29 Ekim'de mayına basarak sol bacağı kaybeden Piyade Başçavuş Polat Katrancı (31), protez bacağına takılmasının ardından görevinin başına geri dönmek istediğini

belirterek, "Mavi bereme kavuşunca tekrar görevimin başında olmak istiyorum. 100 metre rekorunu kıran tek bacaklı atlet varsa, dağlara tırmanan tek bacaklı bir başçavuş da olacaktır. Canımı bu vatan buldum, bu vatan için her şeyi yapmaya devam edeceğim" dedi.

Katrancı, dedesinin babasının en büyük ağabeyinin Çanakkale'de şehit düştüğünü belirterek, "Dedemin babasının iki ağabeyi Çanakkale Savaşı'nda, biri de Yunanistan'da esir düşüyor ve kurşuna dizilerek, şehit olmuş. Dedemin babası da Yemen'de düşmana karşı çarpışmış. Atalarımın bir çoğu şehittir" diye konuştu.

Atalarının vatan için kanını ve canını, vücut uzuvlarını bir yerde bıraktığını vurgulayan Katrancı, şöyle devam etti:"Annem de gazi olduğum o gününün takvim yaprağını saklamış. 29 Ekim benim için ayrı bir bayram günüdür. Vatan için yapılması gerekeni yaptığımızı kanıtladığımız gündür. Vatanını en çok seven, görevini en iyi yapandır.(Hürriyet Gazetesi, 29.12.2012 <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/ShowNew.aspx?id=22258089>)

Değer analizindeki temel görevler aşamasına göre ilk olarak konu (çıkılmaz) tanımlanmıştır. Bu basamakta verilen örnek olaydan yola çıkılarak konu, vatana duyulan sevgi ve şehit ve gazilere saygı olarak tanımlanır. Öğrencilerden vatan sevgisi konulu gazete haberleri, resim bulmaları istenir. Vatan sevgisinin önemi ve gerekliliği konusunda öğrencilerin düşüncelerinin alınması ve değerlendirilmesi yapılır. Verilen örnek olaydan yola çıkılarak aşağıdaki sorular yöneltilir. Öğrencilere durum karşısında takınacakları tavır kendilerinin belirlemesi ve kararlarını kendilerinin alması gerektiği hatırlatılır. Öğretmen telkin yapmaktan uzak bir şekilde örnek olaydan yola çıkarak öğrencilerin olayı analiz etmeleri için aşağıdaki soruları yöneltilir.

- 1.Gazi Polat Katrancı'nın değerleri nelerdir?
- 2.Gazi Polat Katrancı'nın değerlerini destekliyor musunuz? Neden?
- 3.Böyle bir durumla karşılaşırsanız siz ne yapardınız?

Değer Analizine İlişkin Değerlendirme

"Vatan sevgisi, Şehitlik ve gazilik" değerine ilişkin değerlendirme çalışmaları gerçekleştirilir. Bu bağlamda değer analizi çalışmalarına yönelik olarak değerlendirme bölümünde öğrencilere sorulmak üzere şu sorulara yer verilir.

Bu derste neler öğrendin?

Yapılan etkinliklerden en çok hangisini beğendin? Neden?

Şehit haberlerini izleyince neler hissedersin?

Vatan senin için neyi ifade eder?

Şehit ve gazilere neden saygı duyarız?

Şehit ve gazilere saygı duyduğunu nasıl gösterirsin? Soruları sorulur. Görüş ve düşünceleri alınır.

VI. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

-mı soru ekini kullanarak soru cümleleri yazmaları istenir. Gruplarındaki çalışmalarına göre Grup değerlendirme formunu kullanarak öğrenciler değerlendirilir. Grup etkinliği öz değerlendirme formu öğrencilere dağıtılır ve kendilerini değerlendirmeleri istenir.

Yönerge: Aşağıda yarım bırakılan vatan sevgisi konulu hikayeyi tamamlayınız.

ETKİNLİK YAPRAĞI 1

BÜLBÜL

Bir zamanlar ormanda huzur içinde yaşayan bir bülbül varmış. Bülbül yaşadığı ormanı çok seviyormuş. Ormanda neşe içinde öter, güzel sesi ile şarkılar söyler dururmuş. Tüm orman bülbülün güzel sesi ile yankılanırmış. Ancak ormanda yaşamakta bazen zorlanıyormuş. Kış geldiğinde etrafı kar kaplayınca yiyecek bulmakta zorlanır, çoğu zaman aç kalırmış. Yuvası da kış için uygun değilmiş. Yağmur yağınca yuvasını oluşturan çalı çırpı ıslanırmış.

Bülbül yine böyle bir kış mevsiminde yiyecek aramakla uğraşırken avcının tuzağına yakalanmış. Avcı, bülbülü çok zengin bir adama satmış. Adam, bülbülü altın kafese koymuş. Bülbülün sıcak, güzel bir evi olmuş. Ancak bülbül artık hiç ötmüyor, neşeli türküler söylemiyormuş. Adam, bülbülün neden üzgün olduğunu anlamak için bülbüle sormuş :

Ek- 7. Değer Eğitiminde Kitle İletişim Araçları Öğrenme Grubunun Çalışma Örnekleri

Yönerge: Aşağıda sizin için ayrılan bölüme şehit ve gazilere duyduğunuz sevgi , saygı ve minneti ifade eden bir teşekkür mektubu yazınız.

ETKİNLİK YAPRAĞI 2

.....
Ganim .. *Şehitlerim* ..

Bana Mektup İ.D' alan 41A sınıfı Şuaba öğrencim
Sizi için şehit ve gazilerimize çok seviyorum. Çünkü sizler bu
vatanı İngiliz, Fransız ve Rusya askerlerine bırakıp, canınızı
bedel etmiş. Bu vatan için ölümleri göze almış. Sizi min-
netim .. Sizi çok seviyor ve bu vatanla böyle askerler alıncaya
bu vatanı kolay kolay alamazlar.

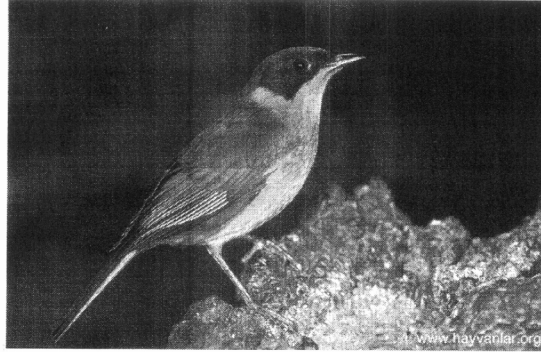
.....
Saygılarımla

.....
Turan Örneoğlu

.....
T.C.

Yönerge: Aşağıda yarım bırakılan vatan sevgisi konulu hikayeyi tamamlayınız.

ETKİNLİK YAPRAĞI 1

BÜLBÜL

Bir zamanlar ormanda huzur içinde yaşayan bir bülbül varmış. Bülbül yaşadığı ormanı çok seviyormuş. Ormanda neşe içinde öter, güzel sesi ile şarkılar söyler dururmuş. Tüm orman bülbülün güzel sesi ile yankılanırmış. Ancak ormanda yaşamakta bazen zorlanıyormuş. Kış geldiğinde etrafı kar kaplayınca yiyecek bulmakta zorlanır, çoğu zaman aç kalırmış. Yuvası da kış için uygun değilmiş. Yağmur yağınca yuvasını oluşturan çalı çırpı ıslanırmış.

Bülbül yine böyle bir kış mevsiminde yiyecek aramakla uğraşırken avcının tuzağına yakalanmış. Avcı, bülbülü çok zengin bir adama satmış. Adam, bülbülü altın kafese koymuş. Bülbülün sıcak, güzel bir evi olmuş. Ancak bülbül artık hiç ötmüyor, neşeli türküler söylemiyormuş. Adam, bülbülün neden üzgün olduğunu anlamak için bülbüle sormuş :

- Bülbülüm niye neşe içinde ötmüyorsun, niye güzel sesle şarkılar söylemiyorsun demiş. Bülbülüm

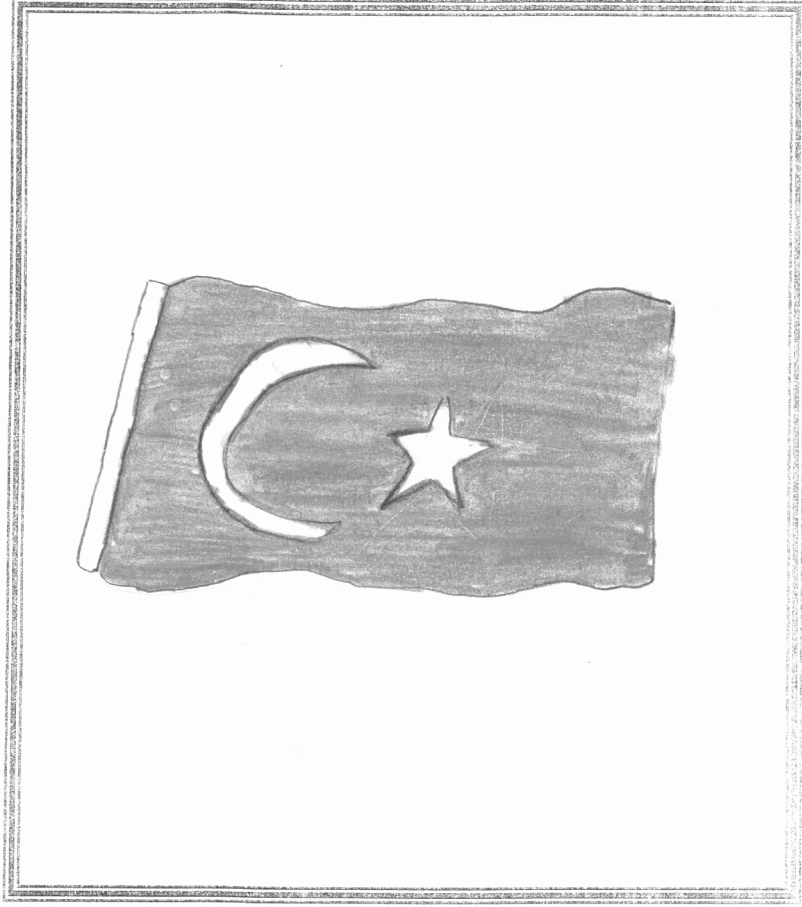
- Ben ormanda yaşamakta çok mutluydum. Çünkü ormanda benim arkadaşlarım vardı benim seven bir ailem vardı. Sakile!

- Çok özür dilerim, çünkü ben seni arkadaşlarından see ailedi ayırdığım için özür dilerim. Sakile! Bülbülü ormana bırakmış. Bülbül vatanına kavuşmuş.

Yönerge: Aşağıda verilen bölüme dalgalanan bir Türk bayrağı çiziniz.

ETKİNLİK 2

BAYRAK ÇİZELİM

ETKİNLİK YAPRAĞI

Yönerge: Aşağıdaki karikatürü inceleyiniz. Uğurböceğinin düşüncesine katılıyor musunuz? Neden?

Erdil Yaşaroğlu © www.komikaze.net

.....

.....

.....

.....

.....

Yönerge: Pinokyo'nun yalan söyleme alışkanlığını doğru buluyor musunuz? Bu konuda Pinokyo'yu nasıl uyarırdınız? Yalan söylemenin olumsuz yanları hakkında neler söyleyebilirsiniz?

.....

.....

10.05.2023

Turan Emre Çeki

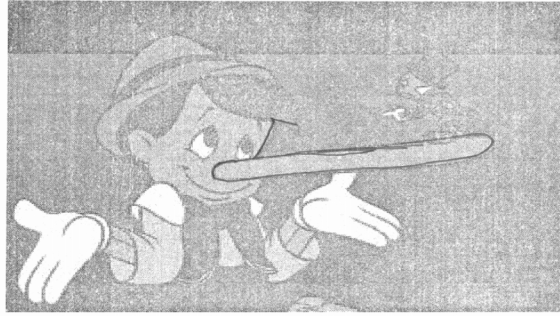
ETKİNLİK YAPRAĞI

Yönerge: Aşağıdaki karikatürü inceleyiniz. Uğurböceğinin düşüncesine katılıyor musunuz? Neden?

Erdil Yaşaroğlu © www.komikaze.net

Katılıyorum... Çünkü dürüst olursan herkes seninle seninle paylaşır ama dürüst olmazsan hiç kimse seninle seninle paylaşmaz... seninle paylaşmaz... Bu için dürüst olmalıyız...

Yönerge: Pinokyo'nun yalan söyleme alışkanlığını doğru buluyor musunuz? Bu konuda Pinokyo'yu nasıl uyarırdınız? Yalan söylemenin olumsuz yanları hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Pinokyo yalan söylemek çok kötüdür ama her zaman yalan söyleyenleri cezalandırıyor. Bu yüzden yalan söyleyenleri cezalandırarak yalan söylemeyi önlemeliyiz. Çünkü yalan söylemek çok kötüdür ve yalan söyleyenleri cezalandırarak yalan söylemeyi önlemeliyiz. Bu yüzden Pinokyo'nun yalan söylemesini...

ETKİNLİK YAPRAĞI

Yönerge: Güler yüzlü, tatlı dilli bir insan olmanın arkadaşlık ilişkilerindeki önemini anlatan bir yazı yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

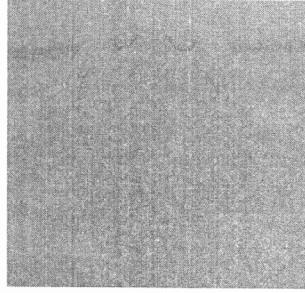
.....

.....

.....

ETKİNLİK YAPRAĞI

Yönerge: Güler yüzlü, tatlı dilli bir insan olmanın arkadaşlık ilişkilerindeki önemini anlatan bir yazı yazınız.

Güler Yüzlü Olalım

Güler yüzlü olmak insano neye katar. Eger somurtgan...
 birisi olursak kimse bizimle arkadaş olamaz. Her yalnız
 bir şekilde geçeriz. Güler yüzlü olursak. Herkes bizimle
 arkadaş olmak ister. Her yalnız kalmaz. Somurtgan
 birisi olursak. Hiç kimse bizi sevmeye ve yine
 mutlu olmaz.

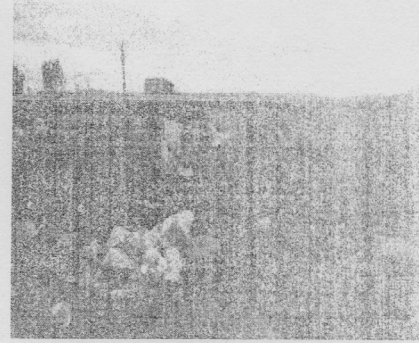
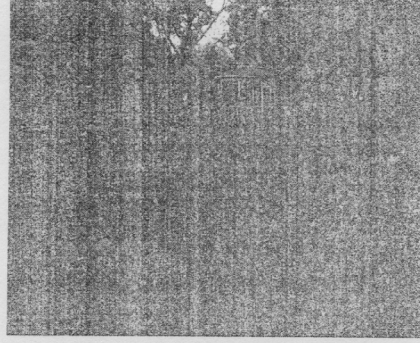
Yani her zaman güler yüzlü olmalıyız. İnsanların
 kollarını kucamalıyız.

Benar İnan

Kelin

Etkinlik Yaprağı

Yönerge: Aşağıdaki resimleri inceleyiniz. 1. Ve 2. Resimde gördüklerinizi yazınız. Birinci resimdeki gibi bir çevrede mi yoksa ikinci resimdeki gibi bir çevrede mi yaşamak istersin? Neden?

Ben 1. resimde ki gibi temiz bir çevre-
de yaşamak isterdim. Çünkü ikinci çevre
yemyeşil 2. çevre kirliliği almazdı ora-
da da yaşamak isterdim. Kirliliğin
çevrede kimse yaşamaz. Herkes çevre-
yi temiz tutarsa çevre kirliliği olmaz.

Etkinlik Yaprığı

Yönerge: “ Çevre Kirliliği ” konulu bir afiş hazırlayınız.

A large empty rectangular box with a thin black border, intended for students to draw or write their poster on the topic of environmental pollution.

Etkinlik Yaprağı

Yönerge: " Çevre Kirliliği " konulu bir afiş hazırlayınız.

Etkinlik Yaprağı

Yönerge: " Çevre Kirliliği " konulu bir afiş hazırlayınız.

Çöpler Geri
Dönüşüme

Pelin Kalkan

EK-8. Değerler Eğitimi Programında Yer Verilen Görsellerden Örnekler

Konular	Görselin İlgili Olduğu Değer	Görseller
Yağmur Gözlü Çocuk	Doğaya duyarlılık Doğa sevgisi,	 <p>Bilim Çocuk Dergisi, 2013, (184), 56</p> <p>Bilim Çocuk Dergisi, 2013, (184), 28</p>
Bilim Kurgu	Bilimsellik	 <p>Bilim Çocuk Dergisi, 2010, (146), 23</p>
Bir Yer Düşünüyorum	Ailesini ve akrabalarını sevmek - Aile birlikteliğini önemsemek	 <p>Türkiye Çocuk Dergisi, 2013, (1032), 34.</p>

<p>A'dan Başlar Aydınlık</p>	<p>Çalışkanlık</p>	 <p>TRT Çocuk Dergisi, 2013, (29), 30</p>
<p>Türk Tiyatrosu</p>	<p>Güzel Sanatları ve Sanatı Sevme Sanatçıya Saygı, Emeğe Saygı</p>	 <p>http://www.posta.com.tr/magazin/Haber-Detay/Usta-oyuncuya-veda.htm?ArticleID=167008</p>
<p>Deneyci Bora</p>	<p>Kendisini Tanıma- Yeteneklerinin Farkında Olma</p>	 <p>Bilim Çocuk Dergisi, 2013, (184), 5</p>
<p>Çivi</p>	<p>Nezaket- Nazik olma</p>	 <p>TRT Çocuk Dergisi, 2013, (29), 40</p>

EK-9.Değer Eğitiminde Kitle İletişim Araçları Öğrenme Grubuna İlişkin Fotoğraflar

EK-10. Değerler Eğitimi Programında Yer Alan Metinler ve Görseller

Konular	Değerler Eğitiminde Kullanılan Metinler	Değer Eğitiminde Kullanılan Görsel Okuma-Görsel Sunu Kaynakları
Bayrağım	Atatürk'ün Bayrak Sevgisi (http://www.ataturkdevrimleri.com/yazi-198-bayrak-cigdenmez.html).	(http://tarih-evi.tr.gg/Galeri/pic-50.htm (http://unyezile.com/kinaliali.htm (http://www.posta.com.tr/turkiye/HaberDetay/19-Mayis-coskusu.htm?ArticleID=177536 (http://www.posta.com.tr/turkiye/HaberDetay/Turkiye-sehitlerine-yurudu.htm?ArticleID=156080
Söğütü Ali	Bacağına Kaybeden Gazi Görevinin Başına Dönmek İstiyor(http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/ShowNew.aspx?id=22258089)	http://www.posta.com.tr/turkiye/HaberGaleri/Sehitlere-veda.htm?ArticleID=34054&PageIndex=4) http://www.posta.com.tr/turkiye/HaberGaleri/Sehitlere-veda.htm?ArticleID=34054&PageIndex=5 (http://www.posta.com.tr/turkiye/HaberDetay/Sehitlere-veda.htm?ArticleID=34054
Nasreddin Hoca'nın Köyünde	Atatürk'ün Millete Olan Güveni (http://www.msxlab.org/forum/soru-cevap/209119-ataturkun-vatan-ve-millet-sevgisine-dair-anilari-nelerdir.html)	http://gundem.milliyet.com.tr/anime-dunyasinin-yildizi-nasreddin-hoca/gundem/gundemdetay/29.03.2013/1686560/default.htm (http://www.posta.com.tr/dunya/HaberDetay/Yok-olmus-dil-yeniden-canlandi.htm?ArticleID=158668 Özgenç, M. Çelikkan, E. Çöpten Çamurdan 8 Milyar Dolar (19 Nisan 2013). Hürriyet, s.11 Özbayır, M.H., Kasırga, E., Kılıçaslan, İ. ÖnceDemir Dövüldü Sonra Mesir Karıldı. (22 Mart 2013). Hürriyet Ege, s.6 Festival Mesir Karmayla Başladı. (22 Mart 2013). Zaman Gazetesi, s.29.
Vatan Nedir?	Bir Türk Cihana Bedeldir(http://www.ataturkdevrimleri.com/yazi-1270-bir-turk-cihana-bedeldir.html)	(http://www.posta.com.tr/turkiye/HaberDetay/Bir-gazi-destani-bu.htm?ArticleID=15739 (Bilim Çocuk Dergisi, 2009, (136) Sepet, H. Beşi Bir Yerde Turizm. (21 Nisan 2013). Hürriyet Ege, s. 16.
A'dan Başlar Aydınlık	Atatürk ve Sabiha Gökçen (http://www.ermenihaber.am/?lang_id=1&news=4&cur_news=678)	(http://www.posta.com.tr/turkiye/HaberDetay/-Kiz-cocuklari--icin-gozyasartan-seferberlik.htm?ArticleID=159002) TRT Çocuk Dergisi, 2013, (29), 30

Pinokyo	Yalancının Mumu Yatsıya Kadar Yanar (Kelile Ve Dimne'den Karakter Eğitimi Masalları, 2013)	http://www.posta.com.tr/yasam/HaberDetay/Hayvan-sevgisi-mezar-taslarina-yansidi-.htm?ArticleID=176416 (http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/ShowNew.aspx?id=3746982)
Çivi	Dostça ve Kardeşçe Yaşayalım (Aydın, 2011: 216)	TRT Çocuk Dergisi, 2013, (29), 28-29 TRT Çocuk Dergisi, 2013, (29), 40
Uçurtma Yarışı	Çevremizi Temiz Tatalım (Aydın, 2011:194)	http://www.posta.com.tr/dunya/HaberGaleri/Cin-de-yosun-istilasi-.htm?ArticleID=184895&PageIndex=3 Bilim Çocuk Dergisi, 2009, (136), 37
Düş Kutmak	Mucit Ali (Araştırmacı tarafından yazılmıştır.)	Bilim Çocuk Dergisi, 2010, (146), 53 Bilim Çocuk Dergisi, 2005, (86), 27
Bir Yer Düşünüyorum	Ailede Sevgi, Saygı (Aydın, 2011:261)	Türkiye Çocuk Dergisi, 2013, (1032), 34 Türkiye Çocuk Dergisi, 2013, (1032), 5
Yağmur Gözü Çocuk	Çiftçiyle Oğulları (Ezop Masalları, 2005: 60) Arkadaşlarla Geçim, Sert veya Yumuşak Huyulu Olmak (Aydın, 2011: 267)	(Bilim Çocuk Dergisi, 2004, Sayı: 74, ss. 36) (Bilim Çocuk Dergisi, 2013, (184), 28 Bilim Çocuk Dergisi, 2013, (184), 56 Baharı Beş Bin Fidan Dikerek Karşıladılar. (24 Mart 2013). Sabah Egeli, s.10.
Bilim Kurgu	Ben Kitap Kurduyum (Araştırmacı tarafından yazılmıştır)	Bilim Çocuk Dergisi, 2010, (146), 23 Bilim Çocuk Dergisi, 2001, (46), 12-13 Protez Bacakla Gelen Mutluluk. (22 Mart 2013). Zaman Gazetesi, s.34. Gürcaner, E. Kitap Kurtları Fuarda Buluşacak. (19 Nisan 2013). Sabah Egeli, s.7
Deneyci Bora	Tavşan ile Kaplumbağa (Değerler Eğitimi Öyküleri, 2011) Boğa ile Kurbağa (Öz ve Öz, 2011, 292)	Bilim Çocuk Dergisi,2013, (132), 4 Bilim Çocuk Dergisi, 2009, (136), 10 Bilim Çocuk Dergisi, 2013, (184), 5 Bilim Çocuk Dergisi, 2000, (31), 38 ("Susuz Gelecek", 2013) Tanrı Parçacığ'ından Kansere Umut Işığı. (21 Nisan 2013). Hürriyet, s. 8.
19 Mayıs	Bayrak (http://www.turkceciler.com/belirli_gunler_haftalar/canakkale_zaferi_oykuler.html)	http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/ShowNew.aspx?id=20563909 Bilim Çocuk Dergisi, 2013, (132), 22

Anı Çiçekleri	Tiyatro Mektebi Kurma Emri (http://www.ataturkdevrimleri.com/yazi-1111-ataturk-un-tiyatroya-verdigi-onem-ile-ilgili-ani.html)	(http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/ShowNew.aspx?id=23152951) (http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/ShowNew.aspx?id=23308659) Bilim Çocuk Dergisi, 2004, (74), 28
Türk Tiyatrosu	Emeğe Saygı (Araştırmacı tarafından yazılmıştır.)	http://www.posta.com.tr/magazin/HaberDetay/Usta-oyuncuya-veda.htm?ArticleID=167008 Bilim Çocuk Dergisi, 2013, (183), 37 B ilim Çocuk Dergisi, 2013, (183),37 Çalık, B. İnsanların Emeğini Çalmayın. (19 Nisan 2013). Sabah Gazetesi, s. 7. Avcı, K. Tarihi Eserleri Yurtdışına Kaçıramadan Yakalandılar. (19 Nisan 2013). Zaman Gazetesi, s. 3.

ÖZGEÇMİŞ SAYFASI

Kişisel Bilgiler	
Adı	Aynur
Soyadı	Tarakçı
Doğum yeri ve tarihi	Çardak-15/10/1983
Uyruğu	TC
İletişim adresi ve telefonu	Adalet Mah. Alparslan Cad. Güneş Apt. No: ½ Daire: 4 Merkez/ DENİZLİ
Eğitim	
İlköğretim	Merkez İlkokulu-Çardak/DENİZLİ
Ortaöğretim	TEV Anadolu Lisesi- Merkez/DENİZLİ
Yükseköğretim (Lisans)	PAÜ
Yükseköğretim (Yüksek Lisans)	
Yabancı Dil	
İngilizce- ÜDS- Mart/2006	46,250
Mesleki Deneyim	
2005-2013	Sınıf Öğretmenliği